

מפתחות

רשימת ערכי המפתחות

בהמה טמאה	אב ואם - בן ובת
בית הכנסת	אבידה
בכור אדם	אברהם אבינו
בעל דבר	אונאה
ברי לי	אונס
גוד או אגוד	אורים ותומים
גוסס	אי עבד מהני או לא מהני
גורל	ארץ ישראל
גיד הנשה	אי עבד מהני או לא מהני
גירושין	אין אדם משים עצמו רשע
גמר דין	אין ספק מוציא מידי ודאי
גניבה וגזילה	אינו ברשותו
דבר שבערוה	אישות
דבר שלא בא לעולם	אלעזר הכהן
דור המדבר	אמתלא
דיבור	אנדרוגינוס
דיינים	ארבעה מינים
הודאת בעל דין כמאה עדים דמי	ארפכשד
מהות הנאמנות	ארץ ישראל
ציורים שונים של הודאה	כללי
חזרה מהודאת בעל דין	חלוקת ארץ ישראל – כללי
חב לאחריני	המ"ד שלבאי הארץ נתחלקה, והחזרה ליוצאי מצרים
הוראה	איסור נטילת שבט לוי חלק בארץ ישראל
הלכה כרבים	עוד בענין אנשים מסוימים אם יש להם חלק בארץ
חריף נגד רבים	בענין חלוקת שבטים, משפחות, ויחידים
הלכה ככתראי	
כללים שונים בהוראה	אשה

חנות	הזמה
חצי שיעור	הסיבת נחלה
טומטום	הפה שאסר הוא הפה שהתיר
טוען ונטען	כללי
סומכוס ורבנן	הפה שאסר נגד כחות אחרים
דררא דממונא	הפקר
אין חטפי ודידי חטפי	הרשאה
טענה	התחייבות
כללי	התראה
חזקה שאין עמה טענה	זכי'
כמה דינים פרטיים בענין מה נחשב טענה	זרוע ולחיים וקיבה
הגדרת טענת ברי וטענת שמא	חובל
ברי ושמא	חוזר וטוען
טענין	חזקה
יבום וחליצה	הכח של חזקה
יהא מונח עד שיבוא אליהו	חזקה לא חציף איניש למיכל פירי דלאו
יהושע	דידי'
יוחסין	חזקה "שהוחזק לפנינו"
יכיר	חזקת מרא קמא
כללי	חזקת שלש שנים
יכיר נגד חזקה או כחות אחרים	כללי
על איזה דברים מועיל יכיר ועל מה אינו מועיל	הטעמים למה מהני
איכות ההכרה	הכח של חזקת ג' שנים, וכחה נגד כחות אחרים
חזרה מיכיר	על איזה דברים לא מהני
ילפותות	היכא שאין להמערער חמ"ק, והיכא שאין להמחזיק טענה
יעקב אבינו	ציורים שונים בנוגע להטענה על המערער
יפת	למה לא מיחה, והטענה על המחזיק
יצחק אבינו	של אחוי שטרך
יציאת מצרים	מעשה החזקה – איך מחזיקים
ירושה	בתים (שכירות), חנויות, מקומות בית הכנסת
כללי	משך זמן החזקה
כחו של המוריש	שמיעת החזקה ושמיעת המחאה
כחו של היורש לפני שלקח ירושתו	העדות על חזקת ג"ש
משמוש	חזקת תשמישין וגזיקין
ירושת בן, בן הבן, טומטום ביחד עם בן וטומטום ביחד עם בת	

מירושת אב	מירושת אבי האב
מירושת אח	מירושת אחי האב ובן האח
מירושת בעל	משפחת האם
מירושת עכו"ם	דינו של רבי יוחנן בן ברוקה
מירושת קנס	כהונה
מעלין לכהונה	כל דאלים גבר
טעם הדבר למה לומר כל דאלים גבר	בענין כחו של התוקף, ובענין אם מהני תקיפה בחזרה
ציורים שלא אמרינן בהם כל דאלים גבר	כל דאלים גבר לעומת יחלוקו, יהא מונח, ושודא דדייני
כל העומד וכו'	מגדף
מודה במקצת	מוחזק
גדר הכח של מוחזקות	מה נקרא מוחזק
מוחזקות שאין עמה טענה	"חזקה כל מה שתחת יד אדם שלו הוא"
דרא דמונא	דברים שלא מהני עליהם מוחזקות (פירות של קרקע כשהקרקע יוצאת מתחת ידו, דברים העשויין להשאל ולהשכיר, גדרות)
מוחזק נגד צירוף כחות אחרים	מחילה
מחילת ממון	דברים שמחילה אינה מועלת בהם
מחילת עונות לחבירו	
מיגו	מהות מיגו
סוגים שונים של מיגו	דינים שונים בענין לאיזה דברים מועיל מיגו
מיגו לאיפטורי משבועה	מיגו להוציא
מיגו במקום עדים	מיגו נגד רוב
מיגו נגד רוב	מיגו נגד "אחוי שטרך"
מיגו נגד ודאי	מיגו נגד הנאמנות של יכיר
מיטב	מיטב, כסף, ושוה כסף
מילה	מכירה
מלוה	גדר ודיני חוב
גדר החיוב תשלומין	מהות ואופן התשלומין
בענין מתי יכול לומר פרעתיך, ומתי צריך לפורעו בעדים	למפרע הוא גובה
גבי' מיורשים ומלקוחות	מוכר שטר חוב או מלוה על פה
ממזר	מרגלים
משה רבינו	משכון
משקלות	נזירות
נשיא שבט	סנהדרין
ספקות	עבד כנעני
עבד עברי	

עד אחד

דינים הנוהגים כשאינו נאמן
בענין שלפעמים ע"א מהני לענין ממון
עד אחד נאמן באיסורין
חזרה ע"י אמתלא
הכחשה וברי לי
עד אחד נגד חזקה, ובידו
עד אחד נגד רוב, וכן נגד כחות אחרים
"כל היכא שהאמינה התורה עד אחד הרי
הוא כשנים"
עד אחד בדבר שבערוה
הוחזק האיסור בע"א
הנאמנות של אב לומר קידשתי את בתי,
וכן שנתגרשה

עדות

כללי
הגדת וקבלת עדות
אין עד נעשה דיין (ובית דין שראו)
אינו חוזר ומגיד
הכחשה
תרי ותרי – כללי
תרי ותרי כשיש חזקה
פסולי עדות
בעל דבר, ונוגע
קורבה
טומטום ואנדרוגינוס, סומא
מפי כתבם, פסול אילם, עדות בשטר
תחילתו בפסלות
נאמן עלי עד פסול או נאמן עלי אחד
כשנים
נמצא אחד מהם קרוב או פסול כולם
פסולים, ועדות שבטלה מקצתה בטלה
כולה
חצי דבר
עד הצריך מיגו או שבועה
עד מפי עד

עדים ששיקרו

עד תלמיד חכם

עדות אשה

עובר ירך אמו

ערבות

עשו

פדיון הבן

פי שנים

מהות בכור

הלא תעשה (לא יוכל לבכור) והעשה
(יכיר)

מהות חלק פי שנים

מתנה קריא רחמנא

דיני חלק פי שנים

אין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק

ציורים שונים של ראוי ומוחזק

שבח

מלוה

שכירות

יש לו לבכור קודם חלוקה או אין לו
לבכור קודם חלוקה

פליגין דיבורא ופליגין נאמנות

צלפחד

קדשים - קרבנות

קול

קטן וקטנה

קידושין

קיום מצות

קיום שטרות

קנין

קנין חזקה

קנין חליפין

קנס

קרבן מעשר בהמה

קרח

כתב ידו של הלוה	קריעה
"כגבוי דמי"	קרן תמה
שטר קנין	ראובן
דעת המתחייב	ראוה מדברת
"שטרך בידי מאי בעי"	רוב
שיעבוד	רובע
מהות שיעבוד	ריבית
שיעבודא דאורייתא או לאו דאורייתא	שבוי'
יורשים	שבועה
שיעבודא דר"נ	כללי
שכיב מרע	מתוך שאינו יכול לישבע משלם
שכירות	שבועת המשנה (על המשכון, וליתומים)
שליחות	שבועת היסת
שם בן נח	שבועת העדות
שמיטה - יובל	שדה אחוזה
שנים אוחזין בטלית	שואל
שקר	שודא דדייני
תוך כדי דיבור	שוטה
תלמיד חכם	שויא אנפשי' חתיכה דאיסורא
תנאי	שומע כעונה
כללי	שומר
תנאי כפול	שבועת השומרים
מתנה על מה שכתוב בתורה	שור המועד
תפילה	שור הנסקל
תרומות ומעשרות	שטרות
תרי"ג מצות	כללי
תרת דסתרי	העדים

מפתחות

אב ואם - בן ובת

ביאוריהם של הש"ש והשער משפט והפרי יצחק בענין למה לא מהני הע"א.
שצ"ב* סק"ג, פרק יש נוחלין קל"ז (קטע "ברם יש צד").

בענין עובר ירך אמו, ע"י בערך עובר ירך אמו.

בענין משפחת האם אינה קרוי' משפחה, ע"י בערך ירושה - משפחת האם.

בענין חזקת האם מהני לבת, ע"י בערך ראיה מדברת - מכשיר או פוסל בבתה.

הסברא שלענין ירושה, הבן נחשב עומד במקומו ממש של האב.

פרק יש נוחלין א' בההערה השלישית ובההערה הרביעית, ד' בההערה, ה', ד' סק"ב אות א'.

אברהם אבינו

בענין אם ה' בכור או האם לא ה' בכור רק שנזכר תחילה ("את אברם את נחור ואת הרן") משום שנסדרו לפי חכמתם.
פרק יש נוחלין כ"ה (קטע ראשון וקטע "גם ניחא") ובההערה הראשונה ובההערה השלישית.

בענין אם זכה אברהם אבינו בארץ ישראל, ומתי.

פרק יש נוחלין כ"א (קטע ראשון וקטע "ועיין עוד").

המחלוקת בין רבי אליעזר ורבנן בענין אם הילוך קונה, מקרא דקום התהלך בארץ.
פרק יש נוחלין כ"א (קטע ראשון וקטע "ועיין עוד").

בענין מה שאברהם עבד עבודה אע"פ שלא ה' בכור.

פרק יש נוחלין כ"ה (קטע ראשון וקטע "גם ניחא").

בענין קרע כסותי (מתנה על מה שכתוב בתורה).

פרק יש נוחלין קכ"ג סק"א (קטע ראשון).

אונאה

בענין "שכירות ביומי' מכירה היא", ובענין אם אמרינן כן רק לענין אונאה או האם גם לענין שאר דברים.

פרק יש נוחלין ל"ח סק"ב.

אבידה

הדרך שהיכא שהגיע ממון חבירו לידו, או ליד ב"ד, ואין לחבירו ראיות שהוא שלו, אסור להמוצא להחזיר לו שמא הממון שייך לאדם אחר וממילא הרי הוא בגדר שומר אבידה של האדם ההוא.
שצ"ב* סק"ב.

בענין אם סימנים מועילים להוציא.

פרק יש נוחלין קס"א (קטע "והנה עיין").

שם אחד מביא סימן אחד וחבירו מביא שני סימנים אין יתרון לבעל שני הסימנים.
פרק יש נוחלין קל"ז (קטע "ברם יש צד").

בענין דברי הר"ן שע"א נאמן לומר שהמציאה שייכת לפלוני.

רצ"ד סק"א, שצ"ב* סק"ג, פרק יש נוחלין קל"ז (קטע "ברם יש צד").

בענין "סימנין וסימנין ועד אחד יניח":

אונס

בענין אונס ביום אחרון.
רצ"א.

אדם לומר בדרך טענה שעשה עבירה כדי
לפטור את עצמו מממון על ידי זה.
ש"ז.

אורים ותומים

בענין אם החלוקות של ארץ ישראל
למשפחות וגברים היו על פי ב"ד של ע"א,
וגורל, ואורים ותומים, ומעמד כל ישראל.
פרק יש נוחלין כ"ג סק"א סק"ב
סק"ג.

אי עביד מהני או לא מהני

בענין אי עביד לא מהני לענין הלאו של
לא יוכל לבכר.
פרק יש נוחלין קפ"ט סק"א.

אין אדם משים עצמו רשע

שהטעם למה אין אדם משים עצמו רשע
הוא משום שאינו נאמן לפסול את עצמו
מחזקתו כיון שהוא קרוב אצל עצמו.
ש"ז, פרק יש נוחלין קל"א.

דברי הקובץ הערות בענין לומר את הכלל
של אאמע"ר היכא שאין פסול של קורבה.
פרק יש נוחלין קל"א.

דברי רב יוסף ודברי רבא ביבמות דף כ"ד
וסנהדרין דף ט' ב"פלוני רבעני לרצוני".
ש"ז, פרק יש נוחלין קע"ו (קטע
"ועי' בחידושי הגר"ח").

דברי הנודע ביהודה שאאמע"ר אומרים רק
על עבירה שהתורה קוראה אותו רשע, וכן
לענין לפסול את עצמו לעדות.
ש"ז.

הקושיא למה נאמן כהן לומר זה בני בן
גרושה מדין יכיר, הלא הוא משים עצמו
רשע. האם הוא נאמן רק היכא שהוא אומר
שהי' שוגג אבל במזיד אמרינן באמת
שאאמע"ר.
פרק יש נוחלין קל"א.

המחלוקת בין הראשונים בענין אם נאמן

אין ספק מוציא מידי ודאי

בענין מה שמבואר בדברי הט"ז שיש שני
סוגים של ודאי: א' היכא שידוע רק
שהאדם הראשון הוא בגדר קרוב להמת
אבל לא ידוע שהוא קרוב שראוי ליורשו,
כגון היכא שידוע שהראשון הוא אח אבל
יתכן שהשני הוא בן. ב', היכא שידוע
שהראשון הוא בודאי קרוב שראוי ליורשו,
כגון כשידוע שהראשון הוא בן המת אבל
יתכן שגם השני הוא בן.
שס"ט סק"ג, שע"א.

בענין מה שמבואר בדברי הט"ז שיש שני
סוגים של ספק: א', היכא שיש לצדו של
הספק דרא דממונא, ב', היכא שאין לצדו
דרא דממונא.
שס"ט סק"ג, שע"א.

משמעות דברי רש"י ביבמות שאין ספק
מוציא מידי ודאי כי הודאי מיקרי מוחזק.
שס"ט סק"ד.

בענין אם ודאי יכול להוציא מספק שהוא
בגדר מוחזק, ואם אינו יכול, האם זה רק
היכא ששייך החזקה של כל מה שתחת יד
אדם שלו הוא.
ש"ע (קטע "והנה הריטב"א").

ואת"ל שודאי שפיר יכול להוציא מספק
שהוא בגדר מוחזק אבל האם הוא יכול
להוציא כשהספק הוא מוחזק וגם יש לו
מיגו.

שס"ט סק"א סק"ב סק"ג, ש"ע,
שע"ו.

בענין אם הספק נאמן היכא שע"י הודאתו
הוא זה שעשה את השני לודאי ויש לו הפה
שאסור על זה.
ש"ע (קטע "וע"ע בריטב"א" וקטע
אחרון).

בענין ספק ויבם.

שס"ט סק"ג (קטע "ויש ליישב").

עוד בענין אין ספק מוציא מידי ודאי.

רפ"ד, רצ"ז סק"ב, פרק יש נוחלין
צ"ז (קטע "ועי בקו"ש").

אינו ברשותו

שאפשר להקדיש ספינה בים משום
דחשיבא ברשותו.

פרק יש נוחלין ל"ח סק"ב.

אישות

שהחייב של עונה הוא גם מצוה כלפי
שמיא, וגם כעין חיוב ממון להאשה.

פרק יש נוחלין קט"ז.

בענין אם נשאת שירות לאחר מיתת
האשה, וכן לאחר מיתת הבעל.

פרק יש נוחלין ט"ו סק"א (קטע
ראשון) סק"ב.

אלעזר הכהן

שיהושע ואלעזר היו בגדר מחלקים של
ארץ ישראל (ביחד עם נשיאי השבטים).
ובענין אם היו צריכים להם משום השרות
של מלך וכהן גדול או האם הי' משום
מדריגתם הרוחנית.

פרק יש נוחלין כ"ג סק"ד, כ"ד
סק"ב סק"ג.

אמתלא

סברות שונות בענין למה מהני אמתלא.
פרק יש נוחלין קמ"ו סק"ב.

בענין אם אמתלא מהני להאמין את דבריו
השניים נגד דבריו הראשונים, וממילא מהני
רק כשיש לו נאמנות עצמית על דבריו
השניים, או האם מהני לעקור את דבריו
הראשונים, וממילא מהני אפילו כשאין לו
נאמנות על הצד השני, וכגון בהודאת בעל
דין, או באב שאמר קידשתי את בתי.

ת"א, פרק יש נוחלין קמ"ו סק"ב
(קטע "ועכ"פ").

בענין אם האב שאמר קידשתי את בתי יכול
לחזור בו ע"י אמתלא.

פרק יש נוחלין קמ"ו.

דברי הקצה"ח שאע"פ שאמתלא מהני
לחזור בו משויא אנפשי' חד"א אבל לא
מהני לחזור בו מהודאת בע"ד.

שכ"ב, שנ"ו סק"א (קטע ראשון),
(שע"ד), ת"א (קטע "ועכ"פ"),
פרק יש נוחלין קמ"ו סק"ב.

שאפילו אם הדין הי' שעד יכול לחזור
ולהעיד אבל הי' צריך אמתלא. וביאור למה
הי' צריך בכה"ג אמתלא. וכן היכא שהדין
הוא שהוא באמת יכול לחזור בו ע"י
אמתלא כי לא נאמר בכה"ג שאינו חוזר
ומגיד, למה גם בלא אמתלא אינו יכול
לחזור בו.

פרק יש נוחלין קמ"ו סק"א (קטע
"וע"ע בקו"ש").

בענין אם ע"א באיסורין יכול לחזור בו ע"י
אמתלא.

פרק יש נוחלין קמ"ו.

דברי שו"ת הר"ן שעד אחד באיסורין
שהעיד בפני ב"ד אינו יכול לחזור בו אפילו
ע"י אמתלא, ואם העיד שלא בפני ב"ד הרי
הוא יכול לחזור בו גם בלי אמתלא, אבל
רק בפני ב"ד, אבל לחזור בו שלא בפני
ב"ד בעי אמתלא.

פרק יש נוחלין קמ"ו סק"ב (קטע
"ועי בספר" וקטע "ועוד כתב").

אנדרוגינוס

בענין למה פסול לעדות.
שכ"ה סק"ה.

שאינו נוטל חלק בארץ.

פרק יש נוחלין כ"ב (קטע "מיהו
נראה").

ארבעה מינים

בענין אם אפשר לצאת עם אתרוג של
מעשר שני, אם סוברים שממון גבוה הוא.
פרק יש נוחלין ל"א (קטע "ועוד").

ארפכשד

שארפכשד לא הי' בכור אלא נולד שלישי לשם בן נח.
פרק יש נוחלין כ"ה בההערה השלישית.

ארץ ישראל

עיין עוד בערך הסיבת נחלה.

כללי

בענין אם זכו האבות בארץ ישראל, ומתי.
פרק יש נוחלין כ"א.
בענין "ארץ ישראל מוחזקת היא ליוצאי מצרים".
פרק יש נוחלין כ"א.

חלוקת ארץ ישראל - כללי

בענין אם היות אדם מיוצאי מצרים או מבאי הארץ הוא בגדר עצם הדבר שמזכהו בחלק בארץ ישראל, או האם העובדא שהוא מבני האבות הוא הדבר שמזכהו, ויציאת מצרים וביאת הארץ הם רק זמני חלוקה.

פרק יש נוחלין י"ט סק"א.

שתי הדעות שהביא הרשב"ם בביאור המ"ד שסובר שלא לו ולא לו נתחלקה.
פרק יש נוחלין י"ט סק"א.

המ"ד שלבאי הארץ נתחלקה, והחזרה ליוצאי מצרים

בענין אם החזרה ליוצאי מצרים היתה חלק מחלוקת הארץ, או האם היתה רק ירושה מחודשת של מתים את החיים אבל עצם חלוקת ארץ ישראל לכלל ישראל הסתיימה עם נטילת באי הארץ.
פרק יש נוחלין י"ח סק"ב.

בענין אם הירושה השני' מיוצאי מצרים בחזרה לבאי הארץ היתה נחשבת חלק מחלוקת ארץ ישראל.
פרק יש נוחלין י"ח סק"ד.

בענין היכא שלא הי' לאחד מבאי הארץ למי להחזיר, האם החזרה מעכבת.
פרק יש נוחלין י"ח סק"ג בההערה, י"ט סק"ד.

בענין אם החזרה מבאי הארץ ליוצאי מצרים היתה צריכה להיות לבן כ' שיצא ממצרים.

פרק יש נוחלין י"ח סק"ג, י"ט סק"ב סק"ד (קטע אחרון) ובההערה.

בענין מה שרש"י בחומש כתב חזרה לאבי אביו שיצא ממצרים, ואילו הרשב"ם הזכיר גם חזרה לאביו שיצא ממצרים וגם חזרה לאבי אביו שיצא ממצרים. ובענין אופן החזרה היכא שהי' גם אב וגם אבי האב שיצאו ממצרים בהיותם בני כ'.
פרק יש נוחלין י"ח סק"א בההערה, י"ט סק"ו.

בענין החזרה לזקנו שהי' מיוצאי מצרים: האם בעינין שגם אביו הי' בן כ' כשיצא ממצרים.

פרק יש נוחלין י"ח סק"א בההערה, סק"ב.

דברי הריטב"א שהחזרה יכולה להיות גם לאחי אביו.
פרק יש נוחלין י"ט סק"ה.

בענין החזרה לחפר.
פרק יש נוחלין י"ט סק"ו (קטע "והנה עיין").

איסור נטילת שבט לוי חלק בארץ ישראל

בענין אם הכהנים והלוים יקחו חלק בארץ לעתיד לבוא.
פרק יש נוחלין כ"ב.

שיטת הרמב"ם שהלאו על נחלת כהנים ולוים בארץ הוא רק על הארצות שנכרתו עליהן ברית להאבות וכבשו אותן כלל ישראל ונתחלקו להם על פי הפרשה של "לאלה תחלק הארץ" בפר' פנחס, אבל לא על מה שהמלך כובש אח"כ.

פרק יש נוחלין כ"ב (קטע "והנה עי' בדברים" ולהלן שם).

שיטת הראב"ד שגם בשאר הארצות שכבש המלך אח"כ אין הכהנים והלוים נוטלים. פרק יש נוחלין כ"ב (קטע "מיהו נראה").

בענין אם יש לכהנים ולוים נחלה בארצות קיני קניזי וקדמוני. פרק יש נוחלין כ"ב (קטע ראשון וקטע "והנה עי' בדברים", וקטע אחרון).

שאחרי שנתחלקה מותר לכהנים ולוים לקבל קרקע בארץ ישראל במתנה, או במקח, או בירושה. פרק יש נוחלין כ"ב (קטע "מיהו נראה").

עוד בענין אנשים מסוימים אם יש להם חלק בארץ

בענין אם יוצאי מצרים שהיו יותר מבן ס' קיבלו חלק בארץ. פרק יש נוחלין י"ט סק"ב.

בענין שנתחלקה רק לכשרים. פרק יש נוחלין י"ט סק"ג.

דברי הקו"ש שבנשים נאמר רק שאין להן זכות חלוקה, אבל בעדת קרח ובמרגלים נאמר שבכלל לא תהא להם נחלה בארץ והופקעו לגמרי מאחוזת נחלה אפילו ע"י ירושה.

פרק יש נוחלין י"ח סק"ב סק"ד.

עוד בענין שלא הי' לעדת קרח ולמרגלים חלק בארץ. פרק יש נוחלין י"ט סק"ג.

בענין אם יש לנשים חלק בארץ לעתיד לבא.

פרק יש נוחלין כ"ב (קטע "ודע").

בענין שיש לגרים חלק בארץ לעתיד לבא. פרק יש נוחלין (קטע "ודע").

בענין שלצלפחד לא הי' חלק בארץ. פרק יש נוחלין י"ט סק"ו (קטע אחרון).

בענין מה שטומטום אינו נוטל חלק בארץ. פרק יש נוחלין כ"ב.

בענין חלוקת שבטים, משפחות, ויחידים

בענין מנלן שהיו צריכים ב"ד של ע"א בחלוקת ארץ ישראל. פרק יש נוחלין כ"ג סק"ב בההערה, כ"ד סק"ג.

בענין מנלן התנאי של כל ישראל עומדים בשעת הגורל של חלוקת ארץ ישראל. פרק יש נוחלין כ"ד סק"א סק"ד (קטע אחרון).

בענין התפקיד של הנשיאים של השבטים בחלוקת הארץ.

פרק יש נוחלין כ"ג סק"ד, כ"ד סק"א בההערה הראשונה ובההערה השני'.

הדרך שהפרשה שבפרשת מסעי (אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ) איירי במי הם המחלקים של ארץ ישראל, אבל הפרשה בפרשת פנחס איירי באיך עושים את המעשה חלוקה. פרק יש נוחלין כ"ג סק"ד, כ"ד סק"ב סק"ג.

שיהושע ואלעזר היו בגדר מחלקים של ארץ ישראל (ביחד עם נשיאי השבטים). ובענין אם היו צריכים להם משום השררות של מלך וכהן גדול או האם הי' משום מדריגתם הרוחנית.

פרק יש נוחלין כ"ג סק"ד, כ"ד סק"ב סק"ג.

בענין אם התנאי של ב"ד של שבעים ואחד הי' תנאי במעשה החלוקה או האם היו נקראים בין אלה שמחלקים את ארץ ישראל.

פרק יש נוחלין כ"ד סק"ב סק"ג.

בענין אם גם החלוקות של ארץ ישראל, למשפחות וגברים היו על פי ב"ד של ע"א,

וגורל, ואורים ותומים, ומעמד כל ישראל.
פרק יש נוחלין כ"ג סק"א סק"ב
סק"ג.

הדרך שגם לאחר שחילקו את חלק השבט
למשפחות וגברים אכתי יש לכל השבט
חזקה ממון בחלקו של כל אחד ואחד
(ושכן הוא גם בממון שקיבלו משבט אחר).
פרק יש נוחלין כ"ג סק"ב (קטע
"ויש ליישב" ולהלן שם).

אבל בנוגע לחלקי המשפחות, אחרי
שחילקו לגברים, הרי שאר המשפחה
מסולק מאותו חלק בתור בני משפחה.
פרק יש נוחלין כ"ג סק"ב (קטע
"ויש ליישב" ולהלן שם).

אשה

בענין אם יש לנשים חלק בארץ לעתיד
לבא.
פרק יש נוחלין כ"ב (קטע "ודע").

בהמה טמאה

בענין המחלוקת בין רבי יהודה ורבנן
בחולין דף ק' אם גיד הנשה נוהג בבהמה
טמאה.
פרק יש נוחלין קכ"ד (קטע "מיהו
לכאורה").

בית הכנסת

בענין חזקה במקומות בית הכנסת.
רכ"ה, רס"ה (קטע "וכן מבואר"
ולהלן שם), רע"ג (קטע "והנה יש
לעייין").

בכור אדם

בענין פי שנים, עי' בערך פי שנים.
בענין הנאמנות של יכיר, עי' בערך יכיר.
הדרך שמדריגת עבודה בבכורות היתה שוה

למדריגת הלויים לדורות ולא למדריגת
הכהנים.
פרק יש נוחלין כ"ה בההערה
האחרונה.

הדרך שעבודה בבכורות אינה ענין של
קדושת הגוף של הבכורות, אלא הרי היא
בגדר זכות שניתנת למכירה ולירושא.
פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "והנה
מלשונם" וקטע "והנה י"ל").

בענין אם בכור לעבודה הוא פטר רחם או
ראשית אונן.
פרק יש נוחלין כ"ה.

שיטות הפוסקים בענין אם ראשית אונן
נקרא זה שנוצר ראשון או זה שנולד ראשון
(כגון שהאשה שנתעברה שני', ילדה
לשבעה חדשים, והראשונה ילדה לתשעה
חדשים, דהיינו לאחר שילדה השני').
פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "והנה
שיטת" וקטע "ובאמת אפילו").

הדרך שרק אחרי מכת בכורות הי' לפטרי
רחם הדין של עבודה בבכורות, אבל לפני
זה הי' תלוי בראשית אונן או בהגדול
שבבית, או שהי' אז רק כהן אחד שהוא
הי' ממנה עובדים אחרים תחתיו.
פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "איברא"
ולהלן שם).

הדרך שגם לפני מכת בכורות הי' תלוי
בפטר רחם, רק שלא היו מצווין אלא נהגו
כן מעצמם.
פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "ועכ"פ
הפני משה").

בענין כהונת שם בן נח, ובענין מה שעבד
עבודה אע"פ שלא הי' בכור.
פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "גם
ניחא") ובההערה הראשונה וההערה
האחרונה.

בענין מה שאברהם עבד אע"פ שלא הי'
בכור.
פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "גם
ניחא").

בענין מה שיצחק עבד אע"פ שלא הי' הראשית אונו של אברהם אבינו. פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "ובאמת כן יש להוכיח").

בענין הדרך שיעקב קנה מעשו את הזכות של עבודה בבכורות. פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "והנה רש"י").

שאם אין לוי בבית הכנסת יטיל בכור את ידיו של הכהן. פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "מיהו עיין בפוסקים").

בעל דבר

בענין אם בעל המעשה הוא זה שנחשב הבעל דבר או האם מי שעומד עכשיו להפסיד נחשב הבעל דבר. ש"ד.

שהיכא שיעקר העדות אינו לעצמו אלא לאחר אין כאן פסול של בעל דבר אלא רק הפסול של נוגע בעדות. רס"א סק"א (קטע "ודחה").

עי' עוד בענין בעל דבר בעדות, בערך עדות – בעל דבר ונוגע.

ברי לי

המחלוקת בין רש"י והר"ן בביאור ה"ברי לי" בהציוור של אומרת ברי לי (שמת בעלי) ונשאת לאחד מעדי' (וכן בענין היכא שאמרה ברי לי כי ראיתיו מת האם היא מותרת גם לעלמא). שנ"א בההערה.

בענין שיטת הרשב"א, ועוד, שברי לי מהני נגד חזקה. של"ב (קטע אחרון), שנ"א סק"ג, שנ"ג.

דברי הפ"י שדינו של הרשב"א שייך רק בהברי לי שכתב הר"ן, דהיינו שהיא אומרת שראתה אותו מת, אבל לא בהברי לי שכתב

רש"י שם שהיא משערת ובטוחה שהוא מת. שנ"א בההערה.

גוד או אגוד

דברי הרמ"ה שיש לבן פשוט (כלומר שאינו בכור) חלק בהירושה גם קודם חלוקה ושלכן יכול לומר גוד או אגוד. פרק יש נוחלין ק"ד סק"ג.

גוסס

בענין למה גוסס אינו יכול להקנות. פרק יש נוחלין קמ"א.

משמעות דברי רש"י שאפילו גוסס שיכול לדבר אין מעשיו כלום. פרק יש נוחלין קמ"א.

בענין מה הי' דינו של גוסס אילו המציאות היתה שרוב גוססים לחיים. פרק יש נוחלין קמ"ג.

גורל

בענין אם בחלוקת ארץ ישראל, גם החלוקות של משפחות וגברים היו על פי גורל (ואו"ת, וב"ד של ע"א, ומעמד כל ישראל).

פרק יש נוחלין כ"ג סק"א סק"ג סק"ד.

דברי הגר"ח שגורל שייך רק כשיש מושג של חלוקה.

פרק יש נוחלין י"ב (קטע "שו"ר"), כ"ד סק"ד בההערות.

דברי הדבר אברהם בענין מה שלומדים מחלוקת ארץ ישראל שגורל קונה. פרק יש נוחלין כ"ד סק"ד.

גיד הנשה

בענין מתי התחיל האיסור של גיד הנשה, בימי יעקב או בסיני, ואם האיסור התחיל בימי יעקב האם הוא נשנה בסיני.

פרק יש נוחלין קכ"ד (קטע "מיהו לכאורה").

בענין המחלוקת בין רבי יהודה ורבנן בחולין דף ק' אם גיד הנשה נוהג בבהמה טמאה.

פרק יש נוחלין קכ"ד (קטע "מיהו לכאורה").

גירושין

הדרך שלא מספיק בזה שיש דעת האיש לגרש אלא צריכים את המדריגה של רצון. "בענין תליוה וזבין" (אחרי אות תמ"ו) סק"ג.

דברי הרמב"ם דהיכא שב"ד כופין לגרש אינו צריך לומר רוצה אני (דלא כמו בקידושין ומכירה, אלא כמו קרבן). "בענין תליוה וזבין" (אחרי אות תמ"ו) סק"ג.

בענין למה במגרש לא מהני חזרה תוך כדי דיבור.

פרק יש נוחלין קפ"ד (קטע "ועי' בנדרים").

גמר דין

בענין שיטת רבי יעקב שסובר שצריכים גמר דין בפני הבעל דין כדי שידע לטעון, וחכמים שסוברים משום גזירת הכתוב. רמ"ה.

גניבה וגזילה

בענין השיעור של שוה פרוטה, בהלאו של לא תגזול ובהמצות של השבה.

הערות בענין הלאו של משקלות (לפני פרק יש נוחלין) סק"א.

בענין גונב על מנת לשלם, על מנת להחזיר, על מנת למיקט, על מנת לשלם כפל. פרק יש נוחלין צ"ט.

דברי הפני שלמה והקובץ שיעורים שמחלקים שרק בגניבה אסור אבל לא בגזילה, וכן שרק לישראל אסור אבל לא לבן נח (ודברי הרמ"ה והריטב"א והב"ח והש"ך בענין זה). פרק יש נוחלין צ"ט.

בענין אם ע"י שינוי הרי זה נחשב ממש חפץ אחר. פרק יש נוחלין נ"א.

בענין היכא שקנה בשינוי, האם הוא משלם כשעת תחילת הגזילה או כשעה אחת לפני שנשתנה.

פרק יש נוחלין ק'.

בענין גזל פרה מעוברת וילדה, ובענין גזל ריקנית ונתעברה וילדה.

פרק יש נוחלין נ', נ"א.

דבר שבערוה

דברי התוס' רי"ד שלהעיד על אשה שהיא גרושה או זונה או שנשבת לפוסלה מן הכהונה הרי זה בגדר דבר שבערוה, והסוברים דלא חשיב דבר שבערוה.

של"ה (קטע "ועכ"פ הא דבעינן"), פרק יש נוחלין קל"ז (קטע "ד").

דברי הש"ש בדעת הרמב"ם שרק פסול מלידה בעי שנים כי חזינן מ"יכיר" שרק האב נאמן, אבל לומר שנתגרשה או נתחללה לא בעי שנים, ודברי הקצה"ח שרק פסול מלידה חשיב דבר שבערוה.

פרק יש נוחלין קל"ז (קטע "ד").

דברי המחנה אפרים שלקבוע מהות הגברא צריכים שני עדים.

של"ה (קטע "ועכ"פ"), פרק יש נוחלין קל"ז (קטע "ג").

בענין אם סגי בעד אחד כדי לקבוע שבן מסוים הוא בכור לירושה.

פרק יש נוחלין קכ"א, קל"ז.

דבר שלא בא לעולם

דברי המבי"ט שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם לבנו כיון שדעתו קרובה אליו. ודברי השער המלך שרק לבנו אבל לא לבן בנו.

פרק יש נוחלין קל"ח סק"ג.

דור המדבר

בענין מתי קרה המחלוקת של קרח.
פרק יש נוחלין כ"ז.

בענין המחלוקת אם ליוצאי מצרים נתחלקה
הארץ, או לבאי הארץ, או לאלו ולאילו.
פרק יש נוחלין י"ח, י"ט.

בענין "ארץ ישראל מוחזקת היא ליוצאי
מצרים".
פרק יש נוחלין כ"א.

בענין אם יוצאי מצרים יותר מבני ס' קיבלו
חלק בארץ.
פרק יש נוחלין י"ט סק"ב.

דיבור

בענין אם הטעם להצריך תנאי כפול ולא
לומר שמכלל הן אתה שומע לאו הרי זה
כי אם לא כפל אמרינן שלא נתכוין באמת
לתנאי, אלא נתכוין רק להפליג בדברים.
פרק יש נוחלין קי"ג (קטע ראשון).

דיינים

בענין אם גם בנוגע לדיינים יגיד הרמב"ם
שאין סברא להאמינם שאינם מטים את
הדין אלא הרי זה בגדר גזירה"כ, כמש"כ
בפ"ח מהל' יסודי התורה לענין הא
דסומכים על שני עדים.
פרק יש נוחלין קנ"ד.

בענין דיינים הקרובים להעדים (הטעמים
לפסול, ושיטת המכשירים).
פרק יש נוחלין י"ג סק"ג.

דברי רש"י שיש זילותא דבי דינא רק אם
הב"ד חוזרים בהם ב' פעמים, והסוברים
שמודה רש"י שבעלמא יש זילותא דבי
דינא גם ע"י פעם אחת, ורק לענין לפסול
אדם מחזקתו אין אנו נמנעים מלחזור
ולהכשיר אותו פעם אחת אלא חיישינן
לזילותא דבי דינא רק בב' פעמים.
של"ח, של"ט (קטע "בי"), שמ"ו
(קטע "מיהו לפי").

דברי הכנה"ג שהיכא שהוא מוכר דבר שלא
בא לעולם ביחד עם דבר שבא לעולם הרי
זה מועיל, ודברי הנתיחה"מ שחולק על זה.
פרק יש נוחלין קל"ט.

שמהעובדא שהמקנה דבר שלא בא לעולם
יכול לחזור בו אפילו לפי רבי מאיר, מוכח
שכשהוא מקנה דבר שלא בא לעולם
החלות חלה רק כשבא לעולם ולא בשעת
ההקנאה.

פרק יש נוחלין מ"ה סק"א.

דברי הרשב"א במס' קידושין שהיכא שאמר
מעכשיו אז לפי רבי מאיר כבר מעכשיו
אינו יכול לחזור בו אבל צריכים שהשטר
ישאר קיים, ודברי תוס' בב"מ שחולקים על
זה וסוברים שיכול לחזור בו אבל אין
צריכים שהשטר ישאר קיים.
פרק יש נוחלין ק"ג.

דברי הקו"ש שבין לפי רבי מאיר ובין לפי
רבנן בעינן שיהי' בידו, רק שלפי רבי מאיר
סגי בזה שיהי' בידו כשיבוא לעולם, אבל
היכא שגם אז לא יהי' בידו מודה רבי מאיר
שלא מהני.

פרק יש נוחלין קמ"א.

דברי האבני מילואים דהיכא שהוא עכשיו
בידו, אז הדין לפי רבנן הוא כמו לפי רבי
מאיר היכא שאינו בידו (ודברי הגידולי
שמואל שלפ"ז אם אמר מעכשיו, שוב לא
יוכל לחזור בו, כמו לפי ר"מ לדעת
הרשב"א).

פרק יש נוחלין ק"ג.

בענין מחילה על דבר שלא בא לעולם.
קידושין ג': צ"ח (קטע "ולהלן
שם").

בפרק יש נוחלין ק"ג, קט"ו.

דברי המהרי"ט שהדין של רבי יוחנן בן
ברוקה שאדם מנחיל לבניו כל מה שירצה
אינו מועיל על דבר שלא בא לעולם, ודברי
הרי"ט אלגזי שלפי הרמ"ה הרי זה שפיר
מועיל.

פרק יש נוחלין ק"מ.

דברי הר"י מיגש שחוששין לזילותא דבי דינא רק כשב"ד חוזרים בהם בגלל ששוב נכנס הדבר לספק אבל לא היכא שרוצים לסתור משום שהגיעו לבירור ודאי. של"ט (קטע "ג"), שמ"ג סק"ב.

הדרך שהחשש של זילותא דבי דינא אינו שמא אנשים אחרים יוציאו לעז על ב"ד, אלא החשש הוא שמא הבעל דין שפועלים נגדו או העדים יוציאו לעז. שמ"א סק"א.

דברי הרמב"ן שאין זילותא דבי דינא כש"מינח ניחא לי". שמ"א סק"א.

דברי תוס' והרמב"ן שכשהתירו אשת איש להנשא ושוב רוצים לאוסרה יש זילותא דבי דינא רק אם ניסת ונצטרך להוציא אותה. שמ"א סק"ב.

הסברא שאין זילותא דבי דינא להעלות לכהונה, היכא שהורדנו אותו רק כדי לבודקו.

של"ח, של"ט (קטע "א") ולהלן (שם), שמ"ג סק"ב.

הסברא שאין זילותא דבי דינא להעלות לכהונה היכא שירד מעצמו. של"ט (קטע "ד").

הסברא שאין זילותא דבי דינא להעלות לכהונה היכא שהורדנו אותו על פי קול, ואפילו אם הוא קול גמור. של"ט (קטע "ה").

בענין אם קבלת עדות חשיב בגדר פסק דין על העדים עצמם.

פרק יש נוחלין י"ג סק"א (קטע "ובחידושי" ולהלן שם) סק"ב.

הודאת בעל דין כמאה עדים דמי

מהות הנאמנות

בענין אם הודאת בע"ד מהני משום נאמנות מקרא דכי הוא זה (רש"י) או משום התחייבות.

שס"ח, פרק יש נוחלין קנ"א סק"ב, קע"ה (קטע "ועי' במאירי").

הדרך שבכל הודאת בעל דין יש גם אנן סהדי מצדנו (חוץ מהגזירת הכתוב של נאמנות שנלמד מהפסוק) שאם לא הי' אמת לא הי' מודה. ת"א (קטע "ובאמת"), פרק יש נוחלין ק"ע.

ציורים שונים של הודאה

בענין אם חשיב הודאת בעל דין היכא שהוא עצמו לא ידע שהוא מתחייב ע"י דבריו.

ש"כ סק"ב בההערה, שע"ד.

שאם נאמר שבציור הנ"ל אינו מתחייב משום הודאת בע"ד א"כ היכא שאמר שאכל פירות ג' שנים (ויש לו חזקת ג' שנים) ואין לו עדים על זה, אע"פ שהוא מפסיד את השדה אבל אי אפשר לחייבו על הפירות משום הודאת בעל דין כי הוא אמר דבריו בתורת טענת פטור כדי לזכות בהשדה ע"י חזקת ג' שנים. שע"ד, שע"ז סק"ז.

דברי הקצה"ח שאם בשעה שהודה אינו מתחייב אין על זה שם של הודאת בעל דין ויכול לחזור בו לפני שנתחייב. ש"כ סק"ג, פרק יש נוחלין קנ"ה.

בענין אם חשיב הודאת בעל דין היכא שהוא מודה משום שהוא מאמין לאדם אחר.

פרק יש נוחלין קנ"א סק"ב.

שאם המחזיק טוען שהמערער עשה הודאת בעל דין שמכר את השדה להאיש שהמחזיק קנה ממנו, הרי זה נקרא שיש לו טענה (אע"פ שאין המחזיק טוען שהוא עצמו יודע שמכר את השדה להאיש ההוא). ש"ה.

חזרה מהודאת בעל דין

בענין היכא שיש לו נאמנות לצד אחד אבל לא להצד השני, וכגון הודאת בעל דין, או אב שאמר קידשתי את בתי, האם אפשר לו

לעקור את דבריו ע"י נתינת אמתלא שאומר טעיתי, ולמה צריכים לכה"פ שיהי' לו אמתלא.

(שע"ד), ת"א, פרק יש נוחלין קמ"ו סק"ב.

הדרך שבהודאת בעל דין לא נאמרה הגזירת הכתוב של אינו חוזר ומגיד אלא הדין נותן ששפיר יוכל לחזור בו כיון שהוא אומר עכשיו טעיתי ושלפי דבריו עכשיו יוצא שמעולם לא הודה, רק שבכל זאת לא מהני משום שאין לו שום נאמנות להגיד טעיתי כי אדם קרוב אצל עצמו, ומש"ה כשיש לו מיגו הרי הוא שפיר יכול לחזור בו.

ש"כ סק"ב (קטע אחרון) סק"ג.

דברי המבי"ט דהיינו רק היכא שגם עכשיו הרי הוא ממשיך לטעון לא לויתי, אבל יכול הוא לטעון לויתי ופרעתי כיון שיש עדים שאומרים כן.

שכ"א (קטע ראשון).

דברי הריב"ש שאינו יכול. שכ"א (קטע "והנה המבי"ט שם בסוף דבריו").

מה שצידד המבי"ט לומר דהיינו רק כשאומר נזכרתי אבל היכא שאומר שגם לפני כן ידע שלוח ופרע אלא שרצה לפטור את עצמו בטענת לא לויתי, אינו נאמן, והקו"ש שכתב דרך הפוכה.

שכ"א (קטע "והנה המבי"ט שם בסוף דבריו").

חב לאחריני

בענין אם מה שהודאת בע"ד לא מהני כשחב לאחריני הרי זה משום דחשיב שאומר על אחר ולא על עצמו או האם זה רק משום חשש קנוניא.

פרק יש נוחלין ק"ע.

הוראה

ע"י עוד בערך סנהדרין.

הלכה כרבים

הדרך שהיכא שיושבים בדין בתורת ב"ד,

ההלכה היא כרבים משום הגזיה"כ שאין אחרי רבים להטות, אבל היכא שאין יושבים בדין בתורת ב"ד אלא יש דעות בין מורי הלכה הרי זה משום דכיון שהם רבים קרוב הדבר לומר שהם צודקים.

פרק יש נוחלין ס"א (קטע "והנה הרמב"ן").

הדרך שהיכא ששימש יותר חכמים מאלו שחולקים עליו יש לו דין של רבים לעומתם.

פרק יש נוחלין ס"א (קטע אחרון).

חריף נגד רבים

דברי החינוך במצוה ע"ח שההלכה היא כרבים נגד יחיד אפילו אם היחיד הוא יותר גדול מכל אחד מהרבים (אלא שכתב שהיינו רק אם הם קרובים למדריגתו אבל הדעת אינה סובלת שההלכה תהי' כרבים שהם בורים במקום יחיד שהוא חכם).

פרק יש נוחלין ס"א (קטע "ובאמת עי"י").

הדרך שהטעם למה ההלכה היא כהרבים כשהיחיד הוא יותר גדול הרי זה משום שהיכא שהרבים אומרים כנגד יחיד התורה אומרת לנו שבכה"ג קרוב הדבר לומר שטעמם הוא הטעם היותר מסתבר, ומעתה לפ"ז אם יש איזה טעם בגוף הדברים למה נראה לנו שבכל זאת טעמו של היחיד הוא יותר מסתבר א"כ שפיר צריכים לפסוק כמותו כנגד הרבים.

פרק יש נוחלין ס"א (קטע "ואולי" וקטע "ובאמת יש גם").

דברי הרמב"ן בשם רב האי גאון שבחריף כנגד רבים יעשה הדין כמו שנראה לו.

פרק יש נוחלין ס"א (קטע "ועי" בחי' הרמב"ן").

דברי הרמב"ן עצמו שחולק על דברי רה"ג הנ"ל וסובר שהיכא שיושבים בדין בתורת ב"ד ההלכה היא תמיד כמו הרבים, אבל היכא שאינם יושבים בדין, אלא שיש דעות שונות בהלכה מסוימת, נקטינן כרב האי

גאון שבחריפים נגד רבים יעשה כמו שנראה לו, אלא שהני מילי היכא שהחריפים הם ג"כ כמה, ולא רק יחיד, כי אין ההלכה כיחיד כנגד רבים אפילו אם הוא חריף טפי, והוכיח כן מר"א בן הורקנוס.
פרק יש נוחלין ס"א (קטע "והנה הרמב"ן").

עשאאי"ל (וממילא היכא שאין צריכים יכול להזימה הדין נותן שעד נעשה דיין).
פרק יש נוחלין י"ג סק"ב.
השיטה שעד הקרוב לדיין פסול משום דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה.
פרק יש נוחלין י"ג סק"ג.

הסיבת נחלה

בענין המ"ד שסובר ששני הפעמים שכתוב לא תסוב איירי אחד בהסיבת הבן ואחד בהסיבת הבעל, ושלמדים משם את עיקר הדין של ירושת הבעל: האם על הסיבת הבן או הסיבת הבעל עוברים רק על לאו אחד או האם עוברים על שני לאוין.
פרק יש נוחלין ט' סק"א, י"א סק"א.

שיטת הרשב"ם שהאיסור נהג בדור באי הארץ גם לאחר שכבר קיבלו את חלקם, ומשמעות לשון הרמב"ן שהאיסור נהג רק עד שעת החלוקה.
פרק יש נוחלין י' סק"ב.

בענין אם אע"פ שהלאו נאמר רק לבאי הארץ אבל קפידא מסוימת יש גם לדורות (אבל רק על האב שהוליד רק בנות וגרם בזה להסיבת נחלה אבל לא על הבת עצמה שנשאת לשבט אחר).
פרק יש נוחלין י' סק"ג.

דברי הרשב"ם שלוקין על הסיבת נחלה, ובענין אם שייך לומר דהוי רק התראת ספק.

פרק יש נוחלין י"א סק"א.

דברי הרמב"ן שהיכא שנשאת לשבט אחר ומתה אין בעלה ובנה יורשים כדי שלא תוסב הנחלה.
פרק יש נוחלין ט' סק"ב.

בענין אם גם נישואין לגר אסור משום הסיבת נחלה, או האם מותר כי בכה"ג אע"פ שהנחלה נעקרת משבט אבי' אבל לא ניסובה לשבט אחר.
פרק יש נוחלין י' סק"א.

הלכה כבתראי

משמעות דברי הרי"ף והרשב"ם שהיכא שהבתרא הי' בגדר תלמיד בשעה שאמר דבריו לא אמרינן הלכתא כבתראי.
שט"ו סק"א.

בענין אם הלכה כבתראי אפילו נגד הכלל שהלכה כרב נחמן בדיני.
שט"ו סק"א.

כללים שונים בהוראה

בענין הספק אם הלכה כרבי מחביריו.
פרק יש נוחלין ס"א.

הדרך שבספק כמאן הלכתא, אע"פ שצריכים לפסוק יחלוקו או הממע"ה, אבל אם הדיין פסק כאחד מהמאן דאומרים אין זה נקרא טועה בדבר משנה כי יתכן שכיון באמת להלכה.
פרק יש נוחלין נ"ט (קטע "וי"ל דנהי").

הזמה

שהיכא שהעדים לא היו חייבים להזכיר את המקום ואת הזמן, אבל אעפ"כ שפיר הזכירו דברים אלו, אפשר להזימם כי שפיר מיקרי חלק מן העדות.
שכ"ט סק"ב.

בענין אם צריכים שיהי' אפשרי להזים את העדים באותו ב"ד שאמרו את העדות או האם סגי בזה שיכולים להזימם בב"ד אחר.
פרק יש נוחלין י"ג סק"ג.

השיטה שאין עד נעשה דיין משום דחשיב

וכן בענין אם מותרת להנשא לכהן כיון שאין לו חלק בארץ.
פרק יש נוחלין י' סק"א.

בענין אם הי' אסור להסב גם בדרך מכר ומתנה והפקר.
פרק יש נוחלין י' סק"ב.

בענין אם יש איסור על הסיבה לאחר הסיבה.
פרק יש נוחלין י' סק"ג.

בענין אם מה שקובע אם עוברים בהסיבת נחלה ע"י נישואין לשבט אחר הרי זה העובדא שמסיבים אותה מאיפוא שהיא נמצאת עכשיו אפילו אם היתה סופה להגיע להשבט האחר ע"י מיתה או האם עוברים רק אם מסיבים אותה מהמקום שהיא מיועדת לילך לשם.
פרק נוחלין י"א סק"ב סק"ג.

הפה שאסר הוא הפה שהתיר

כללי

בענין אם הכוונה בהפה שאסר היא למיגו רגיל של אי בעי שתק, או האם הוא כח חדש, וביאור הכח החדש.

רצ"ז סק"א, ש' שי"ג סק"א, ש"כ סק"ג, שס"ו סק"א, שע"ז סק"ד, שפ"ט סק"ה (קטע "א" וקטע "ומדבריי"), ת"א ("קטע "ועיין עוד"), ת"ב (קטע ראשון), פרק יש נוחלין קע"א, קע"ד.

בענין אם מהני היכא שאמר את החלק השני לאחר כדי דיבור מהחלק הראשון.
ש' סק"א (קטע "והנה לפי").

בענין אם מועיל היכא שתבעו אותו, וממילא לא הי' יכול לשתוק, רק דחשיב בגדר הפה שאסר משום שבלי הודאתו לא היינו יודעים שיש איזה ריעותא.
ש' סק"ב, שי"ג סק"א.

בענין היכא שנתבטל הפה שאסר לאחר זמן ע"י שבאו עדים על החלק הראשון, האם

אכתי מהני משום שנשאר הראי' שהוא אומר אמת ממה שלא שתק (ואין חוששין שמא לא שתק כי חשש שמא יבואו עדים על תחילת דבריו ולכן רצה שיהי' לו הפה שאסר).

ש' סק"ה ובהערה שם, ש"כ סק"ג.

בענין הפה שאסר חוץ לב"ד.
רצ"ז סק"א.

הפה שאסר נגד כחות אחרים

בענין אם מהני הפה שאסר להוציא ממון.
שס"ו סק"ג, שפ"ו סק"ב.

בענין הפה שאסר נגד החזקה שכל מה שתחת יד אדם שלו הוא.
שפ"ו סק"ב.

בענין הפה שאסר נגד עדים.

ש' סק"ז, ש"ח (קטע "והנה כבר הבאנו"), ש"כ סק"ג בהערה השני', שס"ו סק"ג, שפ"ו סק"ב, ת"א (קטע "ובאמת אם" וקטע "והנה הנתיחה"מ"), ת"ב (קטע ראשון).

בענין שהפה שאסר מהני נגד הודאת בעל דין (דהיינו היכא שהודה ששיקר בטענתו הראשונה אבל הרי הוא מוסיף לטעון טענה שני' [כלומר מטענת פטור אחת לטענת פטור אחרת] דיש לו הכח של הפה שאסר להיות נאמן על טענתו השני', אבל כשטען את טענתו הראשונה הרי זה בגדר הודאת בעל דין נגד טענתו השני').
ש"כ סק"ג.

בענין היכא שעשה הודאת בעל דין אבל יש לו הפה שאסר, כגון היכא שבא לב"ד וטען שגם בעל דינו קרוב להמת אבל שהוא קרוב יותר דיש לו הכח של הפה שאסר האם הפה שאסר גורם שא"א להשתמש בהודאתו אפילו כדי לקבוע לחובתו מצב של דררא דמונא.
שס"ז (קטע "א"ני").

התראה

הדרך שהיכא שיש רוב צדדים שיעבור על הלאו הרי זה מספיק כדי להחשב התראת ודאי.

פרק יש נוחלין י"א סק"א (קטע "מיהו").

דברי הרשב"ם שלוקין על הסיבת נחלה, ובענין אם שייך לומר דהוי רק התראת ספק.

פרק יש נוחלין י"א סק"א.

זכי

דברי הר"ן שכל היכא שזוכים בחפץ בשבילו הרי הוא זוכה רק את השבח שנשבח לאחר "דמטא ליד" כלומר עד שירצה לזכות בה" אבל לא את מה שנשבח קודם, וביאורו של הגתיה"מ דהוי בגדר שיוך בקנינו לענין השבח.

פרק יש נוחלין מ"ה סק"ג, ק"ב סק"ז.

זרוע ולחיים וקיבה

בענין אם זרוע ולחיים וקיבה צריכים הפרשה כדי לקבל את דינם.

פרק יש נוחלין כ"ח, כ"ט ובהערה שם.

שבזרוע ולחיים וקיבה יותר קל לומר שמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמי מבתרומות ומעשרות כיון שהם ניכרים. פרק יש נוחלין מ'.

חובל

בענין אם יכול למחול לחבירו ולהרשות לו לחבול בו. פרק יש נוחלין קט"ז.

חוזר וטוען

ביאורים בהמחלוקת בין עולא ונהרדעא אם חוזר וטוען או אינו חוזר וטוען, באיוו נקודה הם חולקים. שי"ז, שכ"ב בהערה ובסק"ו.

בענין הפה שאסר נגד החזקה של שטרך בידו מאי בעי. פרק יש נוחלין קע"ד.

בענין הפה שאסר נגד הריעותא של אחוי שטרך.

רצ"ו סק"ה, ש"ח (קטע "וע"ע בבית הלוי"), שע"ז סק"ב סק"ג, שפ"ז.

בענין הפה שאסר דהעזה. שפ"ט סק"ה.

בענין אם מהני הפה שאסר מממון לממון. שס"ו סק"ג.

בענין הפה שאסר נגד "ודאי".

ש"ע (קטע "וע"ע בריטב"א" וקטע אחרון).

הפקר

הדרך שגם הפקר אינו חוזר ביובל לפי רבי מאיר בבכורות דף נ"ב ע"ב שסובר שמתנה אינה חוזרת ביובל.

פרק יש נוחלין י' סק"ב.

הרשאה

בענין אם הרשאה מהני משום הקנאה או משום שליחות או משום תקנת חכמים מיוחדת.

פרק יש נוחלין קכ"ו.

התחייבות

דברי הנ"י שהיכא שהבטיח המשאיל להשואל שיעבוד עמו, הרי זה נקרא שאילה בבעלים, כי אסור להמשאיל לחזור בו כדכתיב שארית ישראל לא יעשו עוולה. ומוכח מדברי הנ"י שחל התחייבות וחוב ממש.

פרק יש נוחלין ל' סק"ו.

דברי הרדב"ז ושערי דעה שמחמת "מחוסר אמנה" לחוד חלה התחייבות.

פרק יש נוחלין ל' סק"ו (קטע אחרון).

בענין אם הטעם למה אינו חוזר וטוען הוא משום שמיקרי שעשה הודאת בעל דין נגד הטענה השני' והודאת בע"ד כמאה עדים דמי, או האם הוא משום שהוחזק כפרן. ש"כ, שני' סק"א (קטע "והנה הראשון"), ת"א (קטע "ועכ"פ").

בענין אם שייך הטעם של הודאת בעל דין היכא שהוא עצמו חשב שהוא פטור ע"י טענתו הראשונה. ש"כ סק"ב.

בענין היכא שיש עדים לטענתו השני'. ש"כ סק"א, שכ"א.

שיטת הפוסקים שאינו חוזר וטוען לא רק כשהוכחש מעדים על טענתו הראשונה, אלא ה"ה להיכא שטענתו הראשונה היא כזאת שעתידיים הדיינים לחייבו על זה גם בלי עדים. ש"כ סק"ב, סק"ד.

בענין אם הוא יכול לחזור ולטעון ע"י נתינת אמתלא למה לא טען כן בתחילה. שכ"ב, שני' סק"א (קטע ראשון), ת"א (קטע "ועכ"פ").

דברי הש"ך שהיכא שבטענתו השני' הרי הוא רק מפרש את טענתו הראשונה אינו צריך מיגו, ולפעמים גם ב"ד עצמם חייבים לפרש את דבריו. רצ"ט (קטע ראשון), שי"ד סק"ג (סק"ד).

בענין היכא שהוא נאמן לפרש את דבריו הראשונים, האם זה רק היכא שנתן אמתלא למה לא אמר כן בתחילה. שכ"ב סק"ב סק"ד סק"ה.

דעות הראשונים בענין אם הוא יכול לפרש של אבותי שלקחו מאבותיך לאחר שיצא חוץ לב"ד.

שי"ח סק"א סק"ב, שי"ט סק"ב, שכ"ב סק"ג (קטע אחרון) סק"ד.

בענין היכא שאמר בב"ד של אבותי סתם, ושוב אמר חוץ לב"ד ולא של אבותיך,

ושוב חזר לב"ד ואמר של אבותי שלקחו מאבותיך. שי"ט סק"ב.

בענין היכא שיצא חוץ לב"ד ויש עדים כטענתו השני'. שי"ח סק"ה.

שיטת הרשב"ם שאפילו אם אמר בתחילה חוץ לב"ד של אבותי ולא של אבותיך הרי הוא יכול לחזור בו בב"ד. שי"ח סק"ב, שי"ט סק"א.

שיטת הר"י מיגש והרמב"ם שמפטור לפטור הרי הוא יכול לחזור. ש"כ סק"ג סק"ד, שכ"ב סק"א, שני' סק"א (קטע ראשון), פרק יש נוחלין קנ"ה.

בענין היכא שיצא חוץ לב"ד ורוצה לחזור מפטור לפטור. שי"ח סק"ד.

משמעות דברי הרמב"ם שמהני מה שחזר מפטור לפטור אפילו אם אח"כ באו עדים נגד טענתו הראשונה, והרמ"ה שחולק על זה. ש"כ סק"ג, שכ"א (קטע "והנה המבי"ט").

שיטת הרמ"ה שבכל זאת היכא שיש עדים לטענתו השני' אז שפיר מהני חזרתו. שכ"א (קטע "והנה המבי"ט").

חזקה

בענין חזקה נגד עד אחד, עיין בערך עד אחד - עד אחד נגד חזקה ובידו.

בענין חזקה במקום תרי ותרי, ע"י בערך עדות - תרי ותרי כשיש חזקה.

בענין חזקה נגד ברי לי, ע"י בערך ברי לי - ברי לי נגד חזקה או נגד שאר דברים המכריעים.

בענין חזקת האם מהני לבת, ע"י בערך ראוה מדברת - מכשיר או פסול בבתה.

בענין חזקת מרא קמא, ע"י בערך חזקת מרא קמא.

בענין אם מהני חזקה להחזיק לכהונה, עי' בערך כהונה - מעלין לכהונה.

בענין חזקה דכיבוש מלחמה על קרקע ועל עבדים, עי' בערך שבאי - קנין השבאי ע"י כיבוש מלחמה או יאוש, שם, - עוד בענין כיבוש מלחמה

בענין חזקת שלש שנים, עי' בערך חזקת שלש שנים.

בענין חזקה שאין עמה טענה, עי' בערך טענה - חזקה שאין עמה טענה.

בענין חזקה בהדי כחות אחרים, עי' בערך מוחזק - מוחזק נגד צירוף כוחות אחרים.

בענין קנין חזקה, עי' בערך קנין חזקה.

בענין שיטות הראשונים והפוסקים איך מחזיקים בתשמישין וניזקין, האם צריכים טענה וג' שנים, עי' בערך חזקת תשמישין וניזקין.

הכח של חזקה

בענין אם חזקה דמעיקרא מהני משום דחשיב ביור, או האם זה בגדר גזיה"כ של התנהגות במצב של ספק.

ר"מ סק"ד (קטע "והנה יש לעיין"), שכ"ה סק"א (קטע "מיהו יש לפקפק"), של"ט (קטע "ג"), שמ"ב סק"ב, שמ"ג סק"א (קטע "וע"ע בשט"מ"), שמ"ה (קטע ראשון), שנ"ז סק"ב בהערה השני.

הסברא שאפילו אם חזקה היא בגדר גזירת הכתוב של התנהגות אבל הטעם למה גזרה כן התורה הרי זה משום מדת ההוכחה שיש בזה, אבל אין ההוכחה מספיק גדולה שתוכל להכריע בזכות עצמה. שנ"ז סק"ב בהערה השני.

בענין היכא שנתגלה שנהגנו בטעות, האם שייך לומר שנוצרה חזקה ולהחזיק מאותו זמן ולומר שיש חזקה.

של"ד סק"ו, שמ"ב סק"א (קטע ראשון וקטע "והנה הרמב"ן"), שמ"ד (קטע אחרון).

הדרך שהיכא שאין כאן ספק גמור אלא רק חסרון ידיעה לא אזלינן בתר חזקה. שצ"ג סק"א (קטע ראשון).

הסברא שהיכא שאינו ספק השקול לא מהני חזקה. שנ"ז סק"ג.

בענין אם בספיקא דדינא אזלינן בתר חזקה דמעיקרא.

שנ"ז סק"א סק"ג.

בענין מה שבהציוור של שני שבילין מכריעים על פי החזקת טהרה של הגברא. שכ"ה סק"ג.

בענין חזקת צדקות.

שמ"ד (קטע "מיהו דברי"), שמ"ה (קטע "והנה עד כאן").

בענין מיגו של בידו נגד חזקה דמעיקרא. פרק יש נוחלין קל"ד.

בענין מיגו נגד החזקה של מלוה מידק דייק, או נגד החזקה של אין אדם פורע תוך זמנו, או נגד החזקה של שטרך בידי מאי בעי.

פרק יש נוחלין קע"ד.

בענין אם מיגו מהני נגד החזקה של כל מה שתחת ידו שלו הוא (היכא שאינו ציור שנצטרך להוציא). שפ"ו סק"ב סק"ה.

בענין שאפילו אם מיגו רגיל לא מהני נגד החזקה הנ"ל אבל האם מיגו של בידו שפיר מהני.

שפ"ו סק"ה.

חזקה לא חציף איניש למיכל פירי דלאו דידי'

בענין אם צריכים שיאמר מראש שהוא הולך לאכול פירות ורק אז אמרינן לא חציף איניש לאכול פירות דלאו דידי', וכן האם צריכים שיאמר כן בפרהסיא. שפ"ב, שפ"ה (קטע "וברמב"ן").

הדרך שהיכא שלא אמר כן מראש בעינין
שיאכל זמן מרובה.
שפ"ב (קטע "מיהו הרמב"ן"),
שפ"ה (קטע "וברמב"ן").

בענין אם מהני החזקה שלא חציף איניש
בלי שיהי' מוחזק.
שס"א סק"י, שע"ט סק"א, שפ"ב
(קטע "והנה הב"ח").

בענין אם מי שיש לו החזקה שלא חציף
איניש צריך להשבע שבועת היסת.
שס"א סק"ט סק"י.

שיטת הרשב"ם ותוס' שהחזקה שלא חציף
איניש לא מהני על להבא.
שע"ו סק"ד, שע"ט.

בענין מיגו נגד החזקה שלא חציף איניש.
שע"ז סק"ג, שפ"ה.

הדרך שאם הוא טוען שהבעלים נתנו לו
רשות לאכול לא אמרינן לא חציף, אלא רק
אם הוא טוען שמכרו לו.
שפ"ה.

חזקה "שהחזק לפנינו"

דברי הש"ש ש"תרי גווני חזקה איכא, א'
חזקה קמא שהיתה עד עתה אסורה או
מותרת והוא חזקת איסור או חזקת היתר,
השני חזקה שהחזק לפנינו וכהאי דאמרו
פרק עשרה יוחסין סוקלין ושורפיין על
החזקות וכו'".
פרק יש נוחלין קכ"ט (קטע "ויש
ליישוב").

חזקת מרא קמא

חקירת הקונטרס הספקות אם חמ"ק מהני
מדיון מוחזק או מדיון חזקה דמעיקרא.
רל"ט סק"א (קטע "ומעתה"), ר"מ
סק"ד (קטע "והנה יש לעיין"),
רס"ג, רפ"ה, שנ"ז סק"א סק"ב,
סק"ד סק"ה, שע"ג סק"א (קטע
"והנה היכא"), פרק יש נוחלין
קס"א (קטע "והנה עיין").

דברי הקצה"ח שנגד חמ"ק לא מיקרי
להוציא.
פרק יש נוחלין קס"א (קטע "והנה
עיין").

ע"י להלן כאן בערך זה שהבאנו ציורים של
כחות שונים נגד חמ"ק האם הם מועילים
או לא, ותלוי בהצדדים הנ"ל של הקונטרס
הספקות בענין למה מהני חמ"ק.

בענין אם חזקת מרא קמא נקבע רק ע"י
עדים שיודעים שהי' שלו, או האם גם ע"י
קול שהי' שלו, או האם גם ע"י שראינו
אותו דר שם בלא ערער בחזקת שהוא שלו,
והאם גם ע"י שניצח ע"י חזקת ג' שנים.
רע"ה סק"א, רפ"ו סק"ב סק"ג,
שס"ה סק"א, שס"ו סק"ד סק"ה,
ת"ב (קטע "והנה הפוסקים").

בענין אם מהני חמ"ק בספיקא דדינא.
שנ"ז סק"א סק"ב.

דברי הרא"ש בתשובה שבספק פלוגתא לא
אולינן בתר חמ"ק, אבל מצדד לומר
שבאיבעיא דלא איפשטא שפיר אולינן בתר
חמ"ק, ודעת מהריק"ו שגם באיבעיא דלא
איפשטא לא אולינן בתר חמ"ק.
שנ"ז סק"א.

בענין אם מהני חמ"ק במקום תרי ותרי.
של"א סק"ב (קטע "שו"מ").

בענין מיגו נגד חזקת מרא קמא.
רל"ד סק"ב בההערה, שיי"ג סק"א,
שנ"ו סק"ב (קטע ראשון), שנ"ז
סק"ד סק"ו, ש"ס סק"ב.

בענין רוב נגד חמ"ק.
רל"ד סק"ב בההערה, רל"ה (קטע
אחרון), רל"ט סק"ג, שנ"ז סק"ד.

בענין רוב בהדי חזקה דמעיקרא נגד חמ"ק.
רל"ט סק"ג.

בענין ברי ושמא נגד חמ"ק.
שנ"ז סק"ד (קטע "איברא").

בענין מיגו בהדי חמ"ק נגד מוחזק.
שנ"ז סק"ו.

חזקת שלש שנים

בענין שיטות הראשונים והפוסקים איך מחזיקים בתשמישין וניזקין, דהיינו האם צריכים טענה וג' שנים, עי' בערך חזקת תשמישין וניזקין.

כללי

בענין אם המערער מיקרי התובע ושהוא בא להוציא מהמחזיק, או האם המחזיק שיש לו חג"ש מיקרי זה שתובע ובא להוציא מהחזקת מרא קמא. רס"ג, שס"ד סק"ב.

הטעמים למה מהני

השיטה שמהני רק מדרבנן.
רל"ד סק"ג סק"ה, ר"נ סק"ב, רנ"ב (בתחילתו קטע "הי" ולהלן שם) סק"ב סק"ג סק"ד בהערה, שס"א סק"ח, תט"ז, תכ"ד (קטע "והנה הקצה"ח").

דברי הרמב"ן שיש טענה מיד על המערער למה לא מיחה רק שצריכים ג"ש כדי לסלק את הטענה שיש על המחזיק של אחוי שטרך.

רכ"ו (קטע "והנה הרשב"א"), רל"ד סק"ג, רל"ט סק"ב (קטע אחרון), ר"נ סק"א, רנ"ב סק"א ולהלן שם, ר"ס בהערה השני, תט"ז, תכ"ד (קטע "ברם הקצה"ח"), תכ"ה, תכ"ז סק"ב.

הבנת הנתיחה"מ בדברי הרמב"ן הנ"ל. רנ"ב סק"א "קטע"מיהו הנתיחה"מ".

הקושיא שלפי הרמב"ן למה צריך לאכול כל הג' שנים ולא מספיק באכילה אחת. רנ"ב סק"א (קטע "והנה לכאורה").

הקושיא שאפילו אם יש טעם למה צריך לאכול ג' שנים אבל למה מוטל על המחזיק להביא עדים על כל הג' שנים, תיסגי בזה שמביא עדים על אכילה אחת כי בזה נשלמת החזקה. רנ"ב (קטע "מיהו אכתי קשה").

דברי הרשב"א שרק כל הג' שנים צריכות לגרום שהמערער יערער.

רכ"ו (קטע "והנה הרשב"א"), רל"ד סק"ד, רל"ט סק"ב (קטע אחרון), תכ"ד (קטע "והנה אם לא נאמר"), תכ"ה.

משמעות דברי הרשב"א שכיון שלא מחה עד אחרי ג"ש מיחזי כמערים. רל"ד סק"ב ובהערה שם.

שמונה ביאורים בדברי רבא בב"ב דף כ"ט ע"א שג' שנים מיזדהר איניש בשטרי' טפי לא מיזדהר.

רנ"ב בתחילתו ולהלן שם.

סתירות בדעת הנ"י בענין למה מהני חג"ש לפי רבא.

רנ"ב סק"ג.

הדרך שמה שאמר רבא שתלוי במיזדהר איניש בשטרי', הרי זה רק לפי חכמים ולא לפי רבי ישמעאל ור"ע בהמשנה בב"ב דף כ"ח ע"א.

רמ"ט סק"א.

הדרך שרבא אתי גם לפי רבי ישמעאל ור"ע.

רמ"ט סק"ב.

הדרך שחזקת ג' שנים אינה בגדר ראי' שהקרקע היא שלו, אלא ע"י הג"ש הרי הוא נעשה מוחזק על הקרקע.

רל"ט סק"א (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם), סק"ב (קטע "ותירץ"), ר"מ, רמ"א (קטע ראשון), רמ"ב סק"א, רנ"ב (בתחילתו קטע "ח"), ש"ס סק"ב ובהערה השני, שע"ז סק"ו, ת"כ (קטע "ואולי").

ביאור איך שייך לומר שנעשה מוחזק הלא אין תפיסה בקרקעות.

רל"ט סק"ב (קטע "והנה אכתי צריכים").

הדרך שלפי חכמי אושא שלומדים חזקת ג' שנים משור המועד אכילת השלש שנים מועילה לשנות את הבעלות של השדה בלי שום קנין.

רל"ט סק"א (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

הכח של חזקת ג' שנים, וכחה נגד כחות אחרים

בענין קול נגד חזקת ג' שנים, עי' בערך קול.

בענין אם ראיית חג"ש חשיבא על המדרגה של אנן סהדי ושני עדים.
ת"ב, תל"ח סק"ב.

בענין המחלוקת בין הרשב"ם ותוס' אם מי שיש לו חג"ש צריך להשבע שבועת היסת.
שס"א סק"ח סק"ט סק"י, שע"ח.

דברי המאירי שאפילו כשהמחזיק הוא אדם שידוע שהוא שומר שטרותיו יותר מג' שנים, בכל זאת אמרינן לא פלוג ויש לו חזקה לאחר ג"ש, וכן עוד ציורים בזה.
רפ"א סק"א (קטע "מיהו יש לפקפק"), ת"כ (קטע "ועיין במאירי"), תכ"ד (קטע "ולכאורה" וקטע אחרון).

בענין מיגו נגד חג"ש.

רל"ט סק"ב (קטע אחרון), ש"ס סק"ב ובהערה השני', שע"ז סק"ה בהערה, סק"ו, ת"ב.

על איזה דברים לא מהני

הטעמים שכתבו הראשונים למה אין חג"ש לדברים העשויין להשאיל ולהשכיר חג"ש.
רל"ד סק"א סק"ה, רל"ה, ר"נ סק"ב.

בענין אם יש לגודרות חקה לאחר שנה או שנתיים, או לאחר ג' שנים, או האם אין להם בכלל חזקה.

רל"ג, רל"ד, רל"ה, רל"ו, ר"נ סק"ב, רנ"ב סק"ב סק"ד (קטע "ו").

בענין אין מחזיקין בנכסי קטן ואפילו הגדיל.

שס"א, שס"ה סק"א, שס"ו סק"א סק"ד סק"ה.

היכא שאין להמערער חמ"ק, והיכא שאין להמחזיק טענה

בענין שהיכא שאין להמערער חמ"ק לא בעינן חג"ש.

רמ"ב סק"ד סק"ה, רפ"ו סק"א, רצ"ו סק"ד סק"ה סק"ז, שי"ג סק"א סק"ב, פרק יש נוחלין קמ"ט.

שיטת הרמב"ם שהיכא שאין חמ"ק אין המחזיק צריך טענה.

ר"מ סק"ב, רמ"א סק"ג, רמ"ב, שי"ג סק"א, שס"ו סק"ב סק"ד, שצ"ב* סק"ב.

דברי הקצה"ח שבחזקת קרקעות היכא שטען המחזיק שמא הרי הוא מפסיד כי הרי זה נקרא חזקה שאין עמה טענה.
רמ"א סק"ג.

ציורים שונים בנוגע להטענה על המערער למה לא מיחה, והטענה על המחזיק של אחוי שטרך

בענין היכא שאין טענה על המערער למה לא מיחה, וגם אין טענה על המחזיק של אחוי שטרך כי חשב שאינו צריך לשמור שטרו יותר מג' שנים כי לא ידע שלא הי' לו להמערער למחות.

רנ"ב סק"ג, ת"כ, תכ"ה, תכ"ז סק"ג.

דברי רבינו יונה שאע"פ שאמרו העדים שלא סיפרו אודות המחאה, זוכה המערער.
רנ"ב סק"ג, ת"כ, תכ"ה.

בענין היכא שיש טענה על המחזיק של אחוי שטרך ויש גם טענה על המערער למה לא מיחה (כגון היכא שהמערער אמר להעדים לא להודיע לאף אחד אודות המחאה, והעדים סיפרו להמחזיק על המחאה אבל לא סיפרו לו את דברי המערער הנ"ל, וכן כגון היכא שהמערער לא מיחה אבל אמרו להמחזיק שהוא שפיר

מיחה, אשר בהציורים האלו יש טענה על שניהם).

ר"ס בההערה השני', רפ"א סק"א (קטע "ברם"), ת"כ (קטע "וביותר" וקטע אחרון), תכ"ד, תכ"ו (קטע "ועכ"פ").

דברי הנ"י והקצה"ח בענין היכא שהמערער נאנס ביום האחרון מלערער. רנ"ב סק"ד (קטע "זי"), רצ"א.

מעשה החזקה - איך מחזיקים

בענין היכא שאין להמערער הפסד מאכילת המחזיק האם זה עולה להחזקה. ר"ס, ת"ד.

בענין היכא שיש להמערער הפסד מאכילת המחזיק רק שאין באכילת המחזיק הוראת בעלות, האם זה עולה לחזקה. ר"ס, ת"ד.

שהיכא שהמחזיק אכל אבל לא עשה צרכי השדה לא הוי חזקה כי הרי הוא מתנהג כמו גזלן.

ר"ס (קטע "והנה הטור" וקטע אחרון).

דברי הרשב"א שאין צריכים שישתמש בכל יום אלא רק באותם ימים שהוא הרגילות. רכ"ה, רמ"ט סק"ג.

בענין אם יציאה לעסקיו מפסיקה את החזקה. רכ"ה, רס"ה, רע"ג.

דברי התומים שבדבר שאין עושה פירות אין אפשרות של חג"ש, ודברי הרשב"א שאינו סובר כן. רל"ג (קטע אחרון).

דברי הרשב"א שבעבד מהני חג"ש ע"י שמחזיקו ברשותו אפילו אם אינו עושה פירות. רל"ג.

הסברא שהג"ש מתחילות רק מאז שעשה פעולה שיש בטבעה כדי לעורר את המערער למחות אבל לא לפני זה כגון עשיית ניר.

רכ"ו (קטע "והנה הרשב"א").

בענין ניר, מנכש, ומעדיר. רכ"ו.

בענין הדרך שצריכים ג"ש משום שצריכים פירא רבה, האם מהני ג' פעמים פירי זוטא במקום פעם אחת פירא רבה. רכ"ט (קטע אחרון).

דברי רבינו יונה שטעמו של ר"ע שסובר שסגי בפירי זוטא הוא משום שמיעוט בני אדם זורעים פירי זוטא והמערער ה' צריך לחשוש שמא המחזיק הוא מהמיעוט. רכ"ח.

דברי התוס' רי"ד שלפי המסקנא שטעם חג"ש הוא כרבא לא מהני ג' חדשים של אספסתא.

רכ"ט (קטע "וכהיסוד").

בענין אם לפי רבי ישמעאל בשדה אילן העיקר הוא העובדא שעשה ג' מעשים שונים, דהיינו מסיקה וכניסה וכו', או האם העיקר הוא העובדא שיש ג' מינים שונים. רמ"ח.

דברי הדרישה שבשדה אילן (ממין אחד) צריכים שיאכל בכל שנה לכל הפחות שליש מכל השדה. ת"י.

דברי הטור שאם השדה היא טובה ואינה צריכה הבורה אינו יכול להוכיר ולומר שבהכי ניחא ל' דעבדא טפי, והחולקים על זה.

רנ"ז סק"ב.

המחלוקת בין הטור ורבינו ישעי' בענין היכא שהחזיק ברציפות באתרא דמוכרי באגי. רנ"ח, ר"ס.

בתים (שכירות), חנויות, מקומות בית הכנסת

בענין היכא שאדם דר בבית, האם עצם הדירה נקראת הפירות של הבית או האם מה שחסך לשלם שכר דירה, והממון שנשאר אצלו, זהו מה שנקרא הפירות. רנ"ט סק"ג (קטע "ונראה").

בענין אם סגי בזה שהמחזיק משתמש

בהבית אפילו אם אין זה נקרא שאכל פירות.

רנ"ט סק"ג (קטע "מיהו י"ל") סק"ד.

דרכם של הרמב"ן והטור שדירת השוכרים היא האכילת פירות של המשכיר.

רנ"ט סק"א סק"ד.

דרכם של הרמ"ה והראב"ד שהשכר שהמשכיר מקבל הוא האכילת פירות של המשכיר.

רנ"ט סק"ב סק"ד.

דברי הרמב"ן והטור שגם אם השאיל לאחרים הרי זה עולה לחג"ש ולא רק היכא שהשכיר.

רנ"ט סק"א.

דברי הרמ"ה שסובר ששאילה לאחרים לא מהני.

רנ"ט סק"ב.

דברי הרמב"ן בענין אם דינו של בעל הבית הוא עם השוכר או עם המשכיר כשכר קיבל שכר.

רנ"ט סק"ג.

בענין חזקת ג' שנים בחנותא דמחוזא.

רס"ה (קטע "וע"ע בריטב"א"), רע"א, רע"ג.

בענין מקומות בית הכנסת.

רכ"ה.

משך זמן החזקה

הטעמים שכתבו הראשונים למה לפי רבי ישמעאל ור"ע בעינן בשדה בית הבעל י"ב חודש באמצע (דברי תוס' שצריכים אכילה חשובה באמצע, והסוברים שצריכים שהחזקה תהי' מפורזת על ג"ש).

רכ"ט, רמ"ט סק"א (סוף קטע אחרון).

בענין מה היא שיטת חכמים (דרבי ישמעאל ור"ע) בשדה בית הבעל.

רמ"ט סק"ג סק"ד סק"ה סק"ו, רנ"ד.

בענין משמעות דברי רש"י שבשדה אילן בבית השלחין צריכים ג"ש מיום ליום, והחולקים על זה. ובענין אם לפי המצריכים ג"ש, יכולות השנים של זיתים ושל ענבים ושל תאנים להיות חופפות. רכ"ז.

בענין אם לפי רבי ישמעאל בשדה אילן צריכים זמנים שונים או האם הכל יכול להיות בזמן אחד. רמ"ח.

שלפי הילפותא משור המועד, שנה אחת הרי היא דוגמת יום אחד בהעדאה. רמ"ט סק"א.

בענין דקל נערה.

רמ"ט סק"ג סק"ד.

שמיעת החזקה ושמיעת המחאה

הסברא למה לומר שמחאה שלא בפניו לא היא מחאה.

תכ"א, תכ"ג.

בענין אם הטעם למה החזקה נשמעת הרי זה משום שדרכו של המערער היא לחקור ולדרוש, או האם מספרים לו גם בלי שיחקור וידרוש.

רנ"ו (קטע "ברם").

החקירה הנ"ל בנוגע למה מחאה נשמעת.

רנ"ו (קטע "ועכ"פ").

דברי הקצה"ח בדעת הרא"ש שעל המחזיק להוכיח שמיעת החזקה ועל המערער להוכיח שלא הי' יכול למחות. ושיטת הרמב"ן והרשב"א שעל המחזיק להוכיח את שניהם. ושיטת הרשב"א בתשובה, והסמ"ע בדעת הרא"ש, שעל המערער להוכיח את שניהם. רפ"ד, ת"מ.

בענין היכא שלא שמע המערער אודות הסוף של הג' שנים, וכן בענין היכא שהי' במקום חירום בסוף הג' שנים.

רפ"ח.

העדות על חזקת ג"ש

בענין קבלת עדות חזקת ג"ש שלא בפני המערער.
רס"ג.

בענין למה ג' כתי עדים על ג' שנים לא חשיב בגדר חצי דבר.
רנ"ב סק"ד (קטע ג'").

בענין שיטת ר"ע שצריכים שיביא כת אחת על כל הג' שנים משום שאל"כ הוי באמת חצי דבר, ובענין אם היכא שהביא כת נפרד על כל שנה ושנה הרי הוא חייב לשלם פירות או האם אינו חייב כי הוי תרתי דסתרי לומר שאכל ג' שנים ושאיין לו חזקה.
שע"ז סק"א בההערה השלישית.

הסברא שהיכא שאמר שאכל ג' שנים ואין לו עדים על זה, אע"פ שהוא מפסיד את השדה אבל אי אפשר לחייבו על הפירות משום הודאת בעל דין כי הוא אמר דבריו בתורת טענת פטור כדי לזכות ע"ז בחזקת ג' שנים.
שע"ד, שע"ז סק"ז.

חזקת תשמישין וניזיקין

שיטת הראשונים והפוסקים בענין איך מחזיקים בתשמישין וניזיקין, דהיינו האם צריכים טענה וג' שנים.
תל"ו, תל"ח.

חנות

בענין חזקת ג' שנים בחנותא דמחוזא.
רס"ה (קטע "וע"ע בריטב"א"),
רע"א, רע"ג.

חצי שיעור

בענין חצי שיעור בגניבה וגזילה, ובמצות השבה.
"הערות בענין הלאו של משקלות"
סק"א.

בענין חצי שיעור בהלאו של משקלות.
"הערות בענין הלאו של משקלות"
סק"א.

טומטום

בענין למה טומטום פסול לעדות.
שכ"ה סק"ה.

בענין מה טומטום אינו נוטל חלק בארץ.
פרק יש נוחלין כ"ב.

בענין מה טומטום שנקרע ונמצא זכר אינו ממצט בחלק בכורה.
פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ג.

בענין אם מילת טומטום שנקרע ונמצא זכר דוחה שבת, ובענין אם הוא נימול דוקא לשמונה או האם גם קודם לכן.
פרק יש נוחלין קכ"ד.

טוען ונטען

ע"י עוד בערך, טענה, ובערך טענין, ובערך יהא מונח, ובערך שנים אוחזין, ובערך שורא דדיינא.

סומכוס ורבנן

דעת הרשב"ם שההלכה היא כסומכוס שסובר ממון המוטל בספק חולקים ולא אמרינן הממע"ה.

פרק יש נוחלין צ"ז (קטע "ברם"),
ק"כ.

בענין הדרך שטעמו של סומכוס למה ממון המוטל בספק חולקים הרי זה כי הו"ל כאילו שניהם מוחזקים כיון שיש דררא דממונא.

שצ"ג סק"ב (קטע "איברא")
ובההערה השני, שצ"ט.

בענין שגם רבנן דסומכוס סוברים יחלוקו היכא שאין שום מוחזק או חמ"ק.

שצ"ג סק"ב (קטע "איברא"),
שצ"ט סק"א (קטע "וראיתי").

דברי הרשב"ם שגם סומכוס מודה שבספיקא דדינא אזלינן בתר המוחזק.
שצ"ט סק"ב.

שלפעמים אמרו חז"ל יחלוקו משום שכך
הי' נראה להם היושר.
פרק יש נוחלין צ"ז (קטע
"ובאמת").

דררא דממונא

הביאורים השונים של הראשונים בענין מה
היא הכוונה של דררא דממונא.
שצ"ז (קטע "והנה לקמן" ולהלן
שם).

הדרך שהציור של "מנה שלישי" חשיב
דררא דממונא כיון שיש ספק להנפקד בלא
טענותיהם.

שצ"ג סק"ג (קטע "איברא"), שצ"ז
(קטע "והנה לעיל").

בענין אם הציור של "ב' שטרות היוצאים
ביום אחד" הוא ציור של דררא דממונא.
שצ"ז.

אין חטפי ודידי חטפי

בענין "אין חטפי ודידי חטפי" היכא שיש
לו מיגו שהי' יכול לומר החזרתיו.
ש"צ.

טענה

ע"ע בערך טענין.

כללי

בענין אם הטעם למה הנתבע צריך טענה
הרי זה כי מה שאין לו טענה הרי זה
ריעותא כנגדו, או האם זה כי מה שהוא
טוען טענה הרי זה משמש כמקצת ראי'
לצדו ובענין גם את המקצת ראי' הזה, או
האם זה משום דין מסוים בדיני ממונות
שהיכא שאין לו טענה הרי התובע מוציא
ע"י טענתו לחוד.

פרק יש נוחלין קל"ח סק"א
בהערה.

שעדים מועילים גם בלי טענת בעל דין.
רמ"א סק"א.

בענין אם חוששין שאדם מסדר טענותיו
מחשש שמא יבואו עדים או האם אין
חוששין ואפילו באופן שהיתה אפשרות
שידע שיתכן שיבואו.
ש' סק"ה.

חזקה שאין עמה טענה

בענין מוחזק שאין לו טענה.

ר"מ סק"א (קטע "ועכ"פ") (דברי
הקצה"ח), ובהערה השני' שם
(דברי הנתיח"מ), סק"ד (דברי רבינו
יונה), רמ"א (קטע ראשון), רצ"ב
סק"ב בהערה השלישית.

הסברא שהיכא שאינו טוען טענה אינו
נקרא בכלל בגדר מוחזק.

ר"מ סק"א (בקטע "מיהו כבר"),
רמ"א (קטע ראשון).

בענין חזקה שאין עמה טענה, וחזקת ג'
שנים שאין עמה טענה, היכא שאין
להמערער חזקת מרא קמא.

ר"מ סק"ב, רמ"א סק"ג, רמ"ב,
רפ"ו סק"ד.

כמה דינים פרטיים בענין מה נחשב

טענה

בענין אם חשיב טענה היכא שטוען שראה
איך שהאדם שמכר לו את השדה עשה
חזקת ג' שנים.
ש"ה.

בענין אם חשיב טענה היכא שטוען
שהמערער עשה הודאת בעל דין.
ש"ה.

דברי הריטב"א ש"שלי הוא" אינו נחשב
טענה.

רמ"א סק"א.

הגדרת טענת ברי וטענת שמא

בענין אם ברי מפי אחר נחשב טענת ברי.
רצ"ה.

דברי הקצה"ח שבחזקת קרקעות היכא
שטוען המחזיק שמא הרי זה נקרא חזקה
שאין עמה טענה, והרי הוא נוקט בזה
ששמא אינו בגדר טענה.
רמ"א סק"ג.

ברי ושמא

עיין עוד בערך מוחזק - מוחזק נגד צירוף
כחות אחרים.

הדרך שהטעם לומר שברי ושמה ברי עדיף הוא כי חשיב בגדר ראי' לצד הברי.
 רמ"א סק"ב (שזהו הטעם למה לא מהני חזקה שאין עמה טענה),
 רמ"ב סק"ב (כהנ"ל).

הדרך שהטעם לומר שברי עדיף הוא כי שמה לא חשיב טענה והיכא שאין לבעל דינו טענה הרי הוא מוציא ע"י תביעתו לחוד.
 רמ"א סק"ג.

הדרך שהטעם לומר שברי עדיף הוא כי סוף דינו של מוחזקות הוא רק הסברא של "דכאיב לי' כאיבא אזיל לבי אסיא" (אבל אין להמוחזק כח חיובי), וברי נגד שמה הוא מספיק חזק כדי להוציא מסברא זו.
 רל"ט סק"ב במילואים.

בענין אם כו"ע מודים שברי עדיף היכא ששייך רק הסברא של "דכאיב לי' כאיבא אזיל לבי אסיא" ולא החזקה החיובית שיש במוחזקות.

רל"ט (במילואים), שצ"ג סק"א (קטע "והנה הפ"י").

הדרך שהטעם לומר שלא עדיף הוא משום ששמה שפיר מיקרי טענה.
 רמ"א סק"ג.

דברי תוס' בב"מ דף ק' שאם המוחזק טוען שמה, אע"פ שלא ברי עדיף, אבל אם יש להברי חזקת מרא קמא הרי הוא שפיר מוציא.
 ר"מ סק"א (קטע "ועכ"פ").

בענין ברי ושמה נגד חזקת מרא קמא (כלומר שיש להשמה חזקת מרא קמא).
 שני"ז סק"ד (קטע "איברא").

טענין

בענין אם הכוונה בטענין היא שב"ד בעצמם נעשים טוענים וא"כ הרי זה בגדר טענת שמה, או האם חוששין שמה האב הי' טוען וא"כ הרי זה בגדר ספק טענת ברי, וכן בענין הדרך דחשיב טענת ברי ממש.

ש"א (קטע "ונראה" ולהלן שם), שס"ד.

בענין אם מהני טענין להוציא ממון. שס"ד סק"א (קטע "מיהו מהקובץ" ולהלן שם).

בענין שלא טענין טענה דלא שכיח. רצ"ב סק"ג, שי"ד סק"ב (קטע "וע"ע ברמב"ן"), שס"ד סק"א (קטע "גם י"ל").

בענין אם מהני טענין ליתמי לענין שנשביע את הבעל דין שבועת היסת או שבועת המשנה כמו שהאב הי' יכול לעשות.

(שס"ב סק"ג קטע "והנה הרמב"ם"), שס"ד.

השיטה שכדי לומר טענין ללוקח צריכים ראי' שהוא באמת בגדר לוקח.
 רצ"ב סק"ב.

בענין אם טענין ליתמי גם היכא שהאב הי' נאמן רק ע"י מיגו.
 ש"א.

השיטה שטענין ליתמי וללקוחות רק היכא שיש אומדנא קצת לגוף הטענה.
 רצ"ב סק"ג.

שיטת הרמ"ה שטענין בשביל הבעל דין שעומד בפנינו את טענת המוכר או המוריש, אפילו כשהוא עצמו מכחיש את טענת המוכר או המוריש שאנו רוצים לטעון בשבילו.
 שי"ד סק"ה.

דברי הרשב"א שהיכא שהוא עצמו טען טענת ברי תו לא טענין לי'.
 שי"ד סק"ה.

יבום וחליצה

בענין אם האומר על מי שמוחזק כבנו שאינו בנו הרי הוא נאמן גם לענין לחייב את אשתו בחליצה כמו שהוא נאמן לענין לקבוע דינו של הבן.

פרק יש נוחלין קמ"ד (קטע אחרון).

יהא מונח עד שיבוא אליהו

בענין סימנין וסימנין (וע"א) יניח, ע"י בערך אבידה - סימנים.

שיטות רש"י ותוס' במתי אומרים יחלוקו, יהא מונח, וכד"ג.

שצ"ג סק"ג, שצ"ד.

שיטת הריב"א בהנ"ל.

שצ"ד.

הדרך שאמרינן יהא מונח אפילו כשיש דררא דממונא, ושרבנן דרבי יוסי סוברים בציוור של מחליף פרה בחמור שיהא מונח ולא יחלוקו אע"פ שיש דררא דממונא. שצ"ג סק"ג.

יהושע

הדרך שגם יהושע הוא במקום שבעים ואחד כמו שמשה הוא במקום שבעים ואחד.

פרק יש נוחלין כ"ג סק"ב בההערה, כ"ד סק"ג.

שיהושע ואלעזר היו בגדר מחלקים של ארץ ישראל (ביחד עם נשיאי השבטים). ובענין אם היו צריכים להם משום השררות של מלך וכהן גדול או האם ה"י משום מוריגתם הרוחנית.

פרק יש נוחלין כ"ג סק"ד, כ"ד סק"ב סק"ג.

יוחסין

ע"י עוד בערך כהונה - מעלין לכהונה.

הסוברים שמשפחת האם שפיר קרוי משפחה היכא שאין משפחת האב כלל, או היכא שאין משפחת האב באותה מדה של קורבה כמו משפחת האם, או שיש משפחת האב רק שאין ידם משגת לפדות. פרק יש נוחלין ט"ז סק"ב.

בענין אם לפי הנ"ל הדבר באמת משתנה, דלפעמים משפחת האם נחשבת בגדר משפחה ולפעמים אינה נחשבת בגדר משפחה, או האם היא תמיד נחשבת

משפחה רק שנאמר בזה דין קדימה למשפחת האב.

פרק יש נוחלין ט"ז סק"ב (קטע אחרון).

דברי רש"י שראובן ה"י הבכור לעבודה ולא יוסף.

פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "וכן מבוואר מרש"י" וקטע "מיהו אכתי נשאר קשה").

יכיר

ע"י עוד בערך פי שנים - הלא תעשה (לא יוכל לבכר) והעשה (יכיר).

כללי

הסבא שהטעם למה התורה מיעטה בכור ספק אינו משום עצם העובדא שיש ספק אלא משום שנאמר תנאי מיוחד בככור דבענין הכרה מצד האב, וכשהבכור הוא ספק, כגון היכא שנתערבו, אין כאן הכרת האב.

פרק יש נוחלין ק"ל (קטע "ונראה").

בענין אם יש לרשע הנאמנות של יכיר. פרק יש נוחלין קל"ג.

בענין אם מה שהאב שהוא כהן נאמן לומר זה בני בן גרושה הרי זה רק היכא שהוא אומר שה"י בשוגג אבל במזיד אמרינן שאין אדם משים עצמו רשע. פרק יש נוחלין קל"א.

יכיר נגד חזקה או כחות אחרים

בענין המחלוקת בין רבי יהודה ורבנן אם יכיר מהני נגד חזקה שהחזק בפנינו. ושיטות הראשונים בענין אם לפי הנ"ל מהני יכיר היכא שאינו מוחזק כבנו והוא אומר עליו שהוא בנו, וכן לומר על מי שמוחזק כבנו שאינו בנו, והאם יש לחלק בין שני הנידונים.

פרק יש נוחלין קי"ט, קכ"ז, קל"א, קל"ב, קל"ה, קל"ו, קמ"ד (קטע "והנה לקמן" ולהלן שם), קמ"ה, קס"ט.

גדול בשנים או שהגיע לעונת ביאה הרי זה מדין יכיר ולא מדין ע"א נאמן באיסורין. פרק יש נוחלין קל"ח סק"ב.

איכות ההכרה

דברי הש"ש שיכיר מהני גם כשאין לו ידיעה עצמית אלא הרי הוא מאמין לאדם אחר.

פרק יש נוחלין קל"ג, קל"ח סק"ט.

דברי הרשב"ם דהיכא שאין הדבר ברור אם נתכוין האב לומר שהוא בכור מהאב, אלא הוי ספק, אז בתורת ודאי אינו מקבל פי שנים כי לא נאמר דין של יכיר לעשות ספק.

פרק יש נוחלין קי"ח, ק"כ, ק"ל, קמ"ו סק"א (קטע "ובאות תי"ב").

חזרה מיכיר

בענין אם האב יכול לחזור בו מיכיר ע"י אמתלא.

פרק יש נוחלין קמ"ו סק"א.

דברי הש"ש שאפילו אם בעד אחד וביכיר לא מהני חזרה ע"י אמתלא, אבל בכל זאת הרי הוא שפיר יכול לפרש את דבריו הקודמים ע"י אמתלא, והביאור בזה. פרק יש נוחלין קמ"ו סק"א.

דברי הרשב"ם שמהנאמנות של יכיר אין האב יכול לחזור בו אפילו בתכ"ד. פרק יש נוחלין קמ"ז.

ילפותות

בענין אם לומדים חזקת מרא קמא מחזקה קמייתא באיסורין.

רל"ט סק"א (קטע אחרון), ר"מ סק"ד, רס"ג, שנ"ז סק"ב, שצ"ג סק"א (קטע "והנה היכא").

יעקב אבינו

בענין הדרך שיעקב קנה מעשו את הזכות של עבודה בבכורות.

פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "והנה רש"י").

שיטת רבינו אליהו שאינו נאמן לומר על בנו קטן שהוא בכור ולקבוע שהגדול אינו בנו ושהוא ממזר, אלא מה שנאמן לומר שבנו הוא ממזר הוא רק כשאומר שהוא בנו רק שנולד מחייבי כריתות.

פרק יש נוחלין קמ"ד (קטע "ורעק"א" ולהלן שם).

קושיית האור גדול שממזר יוכל לפסול את חבריו משום ממזר ע"י שיאמר שהוא בנו.

פרק יש נוחלין קל"ה (קטע "וע"ע בספר אור גדול").

בענין אם יכיר מהני נגד חזקה דמעיקרא. פרק יש נוחלין קל"א.

בענין אם יכיר מהני נגד מיגו. פרק יש נוחלין קל"ח סק"א.

בענין אם יכיר מהני נגד עדים.

פרק יש נוחלין קי"ח, קל"ב.

על איזה דברים מועיל יכיר ועל מה אינו מועיל

בענין יכיר היכא שע"ז הרי הוא פוסל את אמו של הבן.

פרק יש נוחלין קמ"ד.

בענין היכא שהוא פוסל את בנו ויש להבין אשה או בנים.

פרק יש נוחלין קמ"ד.

הדרך שלפי רבי יהודה לא מהני יכיר לענין נכסים שנפלו לו לאחר מכאן.

פרק יש נוחלין קל"ד.

בענין יכיר על נכסים שהקנו להאב על מנת שלא יקנה אותם לאדם אחר.

פרק יש נוחלין קל"ח סק"ב.

דברי המהרי"ט שיכיר מהני על בנו שהוא חי ולא על בנו שכבר מת.

פרק יש נוחלין קל"ח סק"ג.

בענין יכיר על עובר.

פרק יש נוחלין קל"ח סק"ד.

הדרך שמה שהאב נאמן לומר שבנו הוא

הדרכים שיעקב קנה ממנו הזכות לירש יותר בנכסי האב, א"נ להחשב ראש המשפחה.
פרק יש נוחלין כ"ה בההערה השני'.

יפת

הדרך שיפת הי' בכורו של נח.
פרק יש נוחלין כ"ה בההערה הראשונה (והשלישית).

יצחק אבינו

בענין מה שיצחק זכה בעבודה אע"פ שלא הי' ראשית אוננו של אברהם אבינו.
פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "ובאמת כן יש להוכיח").

יציאת מצרים

ע"י עוד בערך משה רבינו.
בענין אם היתרים מבני ס' היו בכלל המנין של יציאת מצרים.
פרק יש נוחלין י"ט סק"ב (קטע "ולפ"ז").

ירושה

בענין ירושת עבד עברי, ע"י בערך עבד עברי - ירושה.

כללי

הדרך שיש לו שם של יורש משעה שנולד.
פרק יש נוחלין קט"ו.

בענין מתי חל הדין של ירושה: רגע לפני המיתה, או בבת אחת עם המיתה, או רגע אחרי המיתה: דברי הרשב"א בנדרים דף ל"ד שהדין של ירושה חל לאחר גמר מיתה, ודבריו בתשובה שהדין של ירושה חל עם גמר מיתה שזהו רגע לפני השעה של לאחר גמר מיתה.
פרק יש נוחלין ק"י סק"ה.

הסברא שכשיש כמה יורשים אין הכוונה שכל אחד מיקרי יורש רק על מחצה או שלישי, אלא כל אחד מיקרי יורש על הכל,

רק דכיון שאי אפשר שכל אחד יקח הכל, משלשים ביניהם.
פרק יש נוחלין ק"ט (דברי רבינו יונה).

דרכו של הקובץ שיעורים שבשביל למכור צריכים שהדין ממון יהי' שייך לו ולא מספיק בזה שרק הגוף שייך לו, משא"כ שבביל להוריש מספיק בזה שהגוף שייך לו.
פרק יש נוחלין ל"א.

בענין החלוקה שמחלקים לחלקים קודם שכל אחד נוטל את חלקו: דמצד אחד י"ל שזהו חלות דין נפרד שאינה קשורה לנטילתם, אלא קודם כל מחלקים את כל הנכסים לחלקים וחל כאן דין של קביעות החלקים, אבל מצד שני י"ל שאין שום חלות דין נפרד כזה אלא רק בשעה שיורדים לחלקיהם נקבעת באמת הפרדת החלקים.

פרק יש נוחלין י"ב (קטע "ולכאורה זה תלוי").

בענין דעת הרשב"ם שחלוקת נחלה בין היורשים צריכה להיות ע"י ג' דינים וביום.
פרק יש נוחלין י"ב.

שיטת הרשב"א שאין חולקים שטרות כי כיון שאין גופו ממון לא שייך על זה חלוקה אלא הרי הוא נשאר בתוך תפוסת הבית.

פרק יש נוחלין ס"ו.

הראשונים שסוברים ששני בנים פשוטים משני אבות שנתערבו זה בזה כותבים הרשאה זה לזה להוציא מן האחין.
פרק יש נוחלין קכ"ב סק"ב.

בענין "ירושה אין לה הפסק".
פרק יש נוחלין קע"ח, קע"ט.

בענין המחלוקת אם האחין שחלקו יורשים הם או לקוחות הם.

פרק יש נוחלין י"ב (קטע "והנה ביישוב" וקטע אחרון), קכ"ב סק"א.

המחלוקת בין ר"מ ורבנן אם ביוכל מחזירין לבטלה או לא.
פרק יש נוחלין י"ב (קטע "והנה ביישוב" ולהלן שם).

כחו של המוריש

בענין אם המוריש נחשב בגדר מקנה, או האם הוא מסתלק והתורה מקנה.
פרק יש נוחלין ק"י.

קושיית רעק"א למה צריכים להגיע להדין של מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל כדי לומר שאינו יכול לשנות את הדין של ירושה, הלא הוא עצמו אינו עושה שום חלות אשר יוכל להתנות שהוא עושה כן רק על מנת כך וכך, אלא התורה היא שמורשה, וא"כ מהיכא תיתי לומר שהוא יכול לעכב את פעולת התורה.
פרק יש נוחלין ק"י סק"א.

דעת הרמב"ם שתנאי בנחלות לא מהני משום דכתיב חקת משפט.
פרק יש נוחלין ק"א.

דברי הבעל המאור שתנאי בנחלות לא מהני משום שירושה היא ממילא.
פרק יש נוחלין ק"א (קטע אחרון).

דעת הרמב"ן והר"ן שהטעם למה לא מהני תנאי בנחלות הרי זה כי כיון שהוא ראוי ליורשו כל שעה, הרי זה כאילו כבר זכה.
פרק יש נוחלין ק"א (קטע אחרון).

משמעות דברי הרשב"ם שאם השדות שוות, האב יכול להקצות איזה בן יירש איזו שדה.
פרק יש נוחלין ק"ט.

כחו של היורש לפני שלקח ירושתו

דברי הרשב"א שבן אינו יכול למחול על הירושה לפני שאביו מת, אבל אחרי שמת אביו יכול למחול ולוותר חלקו לשאר האחים, אבל אינו יכול למוכרו.
פרק יש נוחלין ק"ב סק"ה.

דברי הרשב"ם שלכו"ע (החולקים אם יש לבכור קודם חלוקה או לא) אין לבן פשוט קודם חלוקה, וממילא אינו יכול למחול או

למכור את חלק הפשוט לפני שבא לידו כי הוי דבר שלא בא לעולם.
פרק יש נוחלין ק"ג, ק"ד, קכ"ג סק"ב. במילואים "בענין פי שנים" (קטע "והנה שיטת הרשב"ם").

דברי הרשב"ם שאם בן אומר איני נוטל ירושה ואיני נותן בתשלומי חוב אבי אין זה מועיל אלא הבעל חוב גובה ממנו את חלקו בעל כרחו.
פרק יש נוחלין ק"ד סק"א.

קושיית הרמ"ה שאם אינו יכול למכור איך שייך לומר גוד או אגוד.
פרק יש נוחלין ק"ד סק"ג.

דברי הגידולי שמואל שקודם חלוקה יש לו זכות לירש, ומש"ה יכול הבעל חוב שלו ליטול, אבל אכתי אין לו בגוף הנכסים כלום, ומש"ה אינו יכול למכור.
פרק יש נוחלין ק"ד סק"א.

דברי הרמ"ה שכתב בנוגע לחלק בכורה כגדרו הנ"ל של הגדולי שמואל בחלק פשוט, אבל הרמ"ה סובר שהזכות שלו שפיר נותנת לו כח למכור.
פרק יש נוחלין ק"ד סק"ג.

הדרך שלפני חלוקה יש לזה דין של תפוסת הבית, דהיינו שאין כאן גדר של שותפות אלא הרי הם בעלים בתורת ציבור (ומש"ה אין לפשוט קודם חלוקה ואינו יכול למכור חלקו כמו שהבאנו לעיל בסמוך כי אין לו חלק ובעלות פרטית).

פרק יש נוחלין ק"ב סק"ב, ק"ד סק"ב, קכ"ב סק"א (קטע "ואפילו" סק"ב, קכ"ג סק"א (קטע "והנה תירוצם").

משמוש

בענין אם משמוש הוא ירושה בקבר ממש, או האם השלישי עומד במקום השני לירש מן המת.

פרק יש נוחלין ג' סק"א סק"ג, ט"ו סק"א (קטע "ולכאורה" וקטע "ועכ"פ"), י"ז סק"ד (קטע "מיהו עיין"), פ"ח (קטע "מיהו צ"ע"), ק"י סק"ה, קפ"ה.

בענין אם מי שיכול לירש בדרך ירושה ישירה יכול לטעון שהוא רוצה ירושת משמוש.
פרק יש נוחלין ו' סק"ד סק"ח סק"ט.

ירושת בן, בן הבן, טומטום ביחד עם בן וטומטום ביחד עם בת

בענין אם הגורם של ירושת הבן את האב הוא השם של בן או מדת הקורבה שביניהם.
פרק יש נוחלין ד' סק"ג.

הדרך שירושת הבן שונה משאר ירושות בזה שהבן נחשב עומד במקום האב ממש ואין זה נקרא העברה לרשות אחרת.
פרק יש נוחלין א' בההערה השלישית ובההערה הרביעית, ד' בההערה, ה', ז' סק"ב אות א'.

דברי האור שמח שאדרבה רק היכא שאין הדבר מדין ירושה, כגון עבד עברי לשיטתו, רק התם אמרינן שהגדר הוא שהבן עומד במקום אביו ממש.

פרק יש נוחלין ב' סק"א, ה' סק"א (קטע אחרון).

הדרך שהכלל של בני בנים הרי הם כבנים מהני רק כדי לתת לבן הבן את הדין קורבה של בן, אבל אכתי עדיף בן עצמו בזה שהוא נחשב במקום אביו ממש וכאילו אביו קיים, משא"כ בבן הבן.
פרק יש נוחלין ג' סק"ב, ה' סק"ה.

הדרך שאפילו לפי הרמב"ם שסובר שנפל שחי שעה אחת אחרי אמו יורש את אמו, אבל מ"מ הרי זה רק מדין סתם ירושה, אבל לא שייך למימר לגבי' שהוא עומד תחת אמו דהא חזינן שאינו פוטר את אמו מן היבום.
פרק יש נוחלין ה' סק"ח.

בענין אם מה שבן קם תחת אביו ליעוד ולשדה אחוזה (וממילא קודם הוא לירושה), ואח קם תחת אחיו ליבום, הרי הם סימנים של קורבה במציאות, או האם

הדינים ההם הרי הם עצמם בחינות של קורבה.
פרק יש נוחלין א', ג' סק"ב, ה' סק"א.

בענין "מכח אבזה דאבא קאטינא".
פרק יש נוחלין ג' סק"ג סק"ד, ו' סק"ט, ט"ו סק"א (קטע "שו"ר"), י"ח סק"א (קטע "ובע"ב") סק"ד, ק"צ.

ירושת האב

הילפותות שהאב יורש.
פרק יש נוחלין ד'.

דברי הרמב"ן שירושת האב הוא משום שקורבתו שוה לקורבת הבן והרי ידעינן שבן שפיר יורש.
פרק יש נוחלין ד' סק"ג ולהלן שם.

עוד בענין הסברא של קורבתם שוה.
פרק יש נוחלין י"ז סק"א (קטע ראשון).

ירושת אבי האב

בענין מנין שאבי האב יורש.
פרק יש נוחלין י"ז סק"א (קטע אחרון).

שאלת רמי בר חמא באבי האב ואחי האב איזה מהן קודם.
פרק יש נוחלין י"ז סק"ג.

שאלת רמי בר חמא באבי האב ואחי המת איזה מהן קודם.
פרק יש נוחלין י"ז סק"ד.

שכמו דאמרינן מכח אבזה דאבא אתינא הה"נ שיי"ל מכח בן בני אתינא, וכמו דאמרינן בני בנים הרי הם כבנים ה"ה דאמרינן שאבי האב הרי הוא כאב, וכן בענין שלפ"ז הרי הוא יורש מנכדו בדרך ישיר ולא דרך משמוש הבן בקבר.

פרק יש נוחלין י"ז סק"ד (קטע "והנה הרשב"ם" ולהלן שם), י"ח סק"א (קטע "ובע"ב") ובההערה שם, י"ט סק"ו.

ירושת אח

בענין אם ירושת האח היא ירושה ישירה, או האם היא משום משמוש האב בקבר. פרק יש נוחלין ה' סק"ג, ו', י"ז סק"ג (קטע "גם נראה").

דברי הב"י בחו"מ סי' רע"ז שאם ראובן מת בלא בנים ובלא אחים, וירשו אותו בני האחים שלו, אז אם אחד מאחי ראובן הי' בכור הרי בניו נוטלים פי שנים בנכסי ראובן משום שבני אחיו של ראובן יורשים בדרך משמוש מאביו של ראובן שמוריש בקבר לנכדיו וממילא בני הבכור נוטלים פי שנים.

פרק יש נוחלין ו' סק"ח.

דברי רעק"א שגם הב"י סובר שהיכא שאחיו של המת קיים אז האח החי יורש את האח המת בדרך ישירה, ורק היכא שגם הוא מת, ובניו יורשים, אז הירושה של האח היא ע"י משמוש האב בקבר. פרק יש נוחלין אות ו' סק"ח סק"ט.

ירושת אחי האב ובן האח

בענין אם ירושת אחי האב היא בדרך משמוש ולא ירושה ישירה.

פרק יש נוחלין ו' סק"א בההערה, סק"ג בההערה השני', י"ט סק"ה.

בענין מגין לנו שבני האח יורשים. פרק יש נוחלין י"ז סק"א.

דברי הבעל התרומות והשט"מ בשם הראב"ד שבן האח אינו יכול לומר מכח אחוה דאבא קאחינא. פרק יש נוחלין ו' סק"ט, ק"צ.

ירושת הבעל

בענין מה שאין הבעל יורש את אשתו כשהוא בקבר להנחיל להיורשים שלו. פרק יש נוחלין ט"ו.

משפחת האם

בענין מה שאין האם יורשת את בנה, ומה

שחילק הרמב"ם דבר זה להלכה בפני עצמה מפי קבלה, נוסף על מה שמשפחת האם אינה קרוי' משפחה, ור"י בר"ש שסובר שהאם שפיר יורשת את בנה. פרק יש נוחלין ט"ז.

הסוברים שמשפחת האם שפיר קרוי' משפחה היכא שאין משפחת האב כלל, או היכא שאין משפחת האב באותה מדה של קורבה כמו משפחת האם, או שיש משפחת האב רק שאין ידם משגת לפדות. פרק יש נוחלין ט"ז סק"ב.

בענין אם לפי הנ"ל הדבר באמת משתנה, דלפעמים הם נחשבים בגדר משפחה ולפעמים אינם נחשבים בגדר משפחה, או האם הם תמיד נחשבים בגדר משפחה רק שנאמר בזה דין קדימה למשפחת האב. פרק יש נוחלין ט"ז סק"ב (קטע אחרון).

ירושת עכו"ם

דברי הרמב"ם שבעכו"ם רק בן יורש את אביו אבל לא שאר הקרובים כי בעכו"ם אין סדר נחלות. פרק יש נוחלין ה' סק"ז.

בענין אם גם בת עכו"ם יורשת את אבי' כמו שבן יורש, ואם היא יורשת האם יש קדימה לבן על בת כמו בישראל. פרק יש נוחלין ה' סק"ז.

דינו של רבי יוחנן בן ברוקה

בענין אם כשהוא מנחיל על פי דינו של ריב"ב הרי הוא עושהו באמת בגדר יורש או האם זה בגדר הקנאה על הנכסים. פרק יש נוחלין קצ"ב.

בענין אם כשהוא מנחיל על פי דינו של ריב"ב הרי זה צריך קנין. פרק יש נוחלין קצ"ב (קטע "והנה הרשב"א" וקטע אחרון).

דברי האור זרוע ששייך דין משמוש בדינא דריב"ב, דהיינו שאם אמר האב נכסי

לפלוני בני, ומת הבן בחיי האב ואח"כ מת האב, הרי בן הבן עומד במקום הבן.
פרק יש נוחלין קצ"ב (קטע "ועוד הביא").

בענין אם הוא יכול לחזור בו היכא שהנחיל על פי דינו של ריב"ב.
פרק יש נוחלין קצ"ב (קטע "ועי בנתיה"מ").

דברי הר"י מיגש והיד רמה שאם ריבה לאחד ומיעט לאחד, וגם השוה להן את הבכור, לא מהני דבריו לפי רבנן דריב"ב גם לענין מה שאמר על הפשוטים.
פרק יש נוחלין ק"ו, קי"ב סק"ב.

דברי הריטב"א שריב"ב קאמר רק במצוה על כל נכסיו אבל לא במצוה על מקצת נכסיו.

פרק יש נוחלין קצ"א.

הסוכרים דמהני גם על מקצת.
פרק יש נוחלין קצ"ג (קטע "והוכיח").

דברי המאירי בשם הגאונים שמה שרבנן דריב"ב סוכרים שבלשון ירושה לא מהני הרי זה רק בצירוף שהפקיע לגמרי אבל היכא שהשאיר לכל פשוט קצת נכסים גם רבנן מודים דמהני.
פרק יש נוחלין ק"ו.

בענין למה גם לפי ריב"ב אינו יכול לומר בלשון שלילי שפלוני בני לא יירש, אלא יכול לומר רק שפלוני בני יירש הכל, ונפ"מ בין הטעמים שנאמרו בזה.
פרק יש נוחלין ק"ז.

בענין אם ריב"ב אמר את דינו גם על ראוי או האם רק על דברים המוחזקים אצל האב.

פרק יש נוחלין קפ"ח סק"ד.

דברי הרמ"ה שריב"ב קאמר גם לענין להנחיל מלוה.

פרק יש נוחלין ק"מ, קצ"ג (קטע "ועוד כתב" וקטע "ועוד הוכיח").

דברי המהרי"ט שהדין של ריב"ב אינו מועיל על דבר שלא בא לעולם, ודברי הרי"ט אלגזי שלפי הרמ"ה הרי זה שפיר מועיל.

פרק יש נוחלין ק"מ, קצ"ב (קטע "והנה עי' בקו"ש" ולהלן שם), קצ"ג.

בענין אם ריב"ב קאמר גם על אח בין האחין.

פרק יש נוחלין ק"צ.

בענין אם ריב"ב קאמר גם על בן הבן בין בני הבנים.

פרק יש נוחלין ק"צ.

בענין אם ריב"ב קאמר גם על בן אח בין בני האחיים.

פרק יש נוחלין ק"צ.

שדינו של ריב"ב לא מהני לעובר.
פרק יש נוחלין קצ"ג (קטע "והחת"ס שם הוכיח").

ירושת קנס

השיטה שאע"פ שאין אדם מוריש קנס לשאר יורשיו אבל לבניו ובנותיו הרי הוא שפיר מוריש.

פרק יש נוחלין ה' סק"ח.

כהונה

מעלין לכהונה

בענין אם סגי בע"א להחזיקו לכהן לענין תרומה דאורייתא.
של"ה.

בענין אם מה שצריכים שנים להחזיקו ליוחסין הרי זה מדינא או משום מעלה ביוחסין.

של"ה (קטע "ועכ"פ הא דבעינן").

בענין אם סגי בחזקת אבהתא להאכיל את הבן תרומה דאורייתא.

של"ה (קטע "והנה בסוף").

בענין אם מורידין על פי קול גם היכא שהוחזק הוא עצמו ולא רק האב. של"ז.

שאע"פ שאין ערער פחות משנים אבל הורדה כדי לבודקו אפשר לעשות גם על פי ע"א. ש"מ.

כל דאלימ גבר

טעם הדבר למה לומר כל דאלימ גבר הצד שכל דאלימ גבר הוא בגדר בירור שהוא שלו כי נקטינן שהבעלים האמתי ימסור נפשו יותר מחבירו, והצד שכל דאלימ גבר הרי הוא בגדר סילוק ב"ד. של"א סק"ג, ש"ע (קטע "והנה הריטב"א"), שצ"ב סק"א סק"ב, שצ"ב* סק"א, שצ"ט סק"ג.

הדרך בדעת הרמב"ם שיסוד הדין של כד"ג הוא שהגובר נעשה בגדר מוחזק ושוב על השני להביא רא"י. שצ"ב סק"ג.

בענין כחו של התוקף, ובענין אם מהני תקיפה בחזרה בענין אם הגובר יכול לקדש בו אשה. ב"מ: פרק שנים אוחזין ז'.

דברי הרא"ש שבכל דאלימ גבר רק הגובר הראשון זוכה, ואי אפשר לתקוף בחזרה ממנו. שצ"ב.

בענין היכא שגבר הראשון, האם מעתה צריך השני להביא שני עדים או האם סגי גם אם יביא עד אחד, וכן האם סגי ברוב או מיגו. שצ"ב סק"ב סק"ג.

ציורים שלא אמרינן בהם כל דאלימ גבר

בענין שלא אמרינן כל דאלימ גבר היכא שיש דררא דממונא. שצ"ט.

שיטת תוס' שהיכא שהם מוחזקין לא אמרינן כד"ג: האם סגי לזה בסתם מוחזקות או האם צריכים דוקא את האנן סהדי של כל מה שתחת יד אדם שלו הוא. שצ"ט סק"א (קטע "ברם לכאורה").

בענין כל דאלימ גבר במקום תרי ותרי. של"א סק"ג.

כל דאלימ גבר לעומת יחלוקו, יהא מונח, ושודא דדייני

שיטות רש"י ותוס' בענין מתי אומרים יחלוקו, יהא מונח, וכד"ג. שצ"ג סק"ג, שצ"ד.

שיטת הריב"א בענין הנ"ל. שצ"ד.

בענין אם עדיף לומר שודא או כל דאלימ גבר. שצ"ו סק"א סק"ב.

כל העומד וכו'

שלענין להחשב מיגו להחזיק אמרינן כל העומד לגבות כגבוי דמי. שנ"ח (קטע "ברם").

מגדף

בענין למה במגדף לא מהני חזרה תוך כדי דיבור.

פרק יש נוחלין קפ"ד (קטע "ועי' בנדרים" וקטע "וע"ע בר"ן").

מודה במקצת

דעת תוס' שהודאת בע"ד מהני רק כשהודה לבעל דינו, והמחבר שפסק לא כן. שנ"ד.

הדרך שגם לפי תוס' לא בעינן שיודה בפני בעל דינו אלא סגי בזה שהודה כתשובה לתביעת בעל דינו אפילו אם לא הודה בפניו ממש. שנ"ד.

מוחזק

בענין אם מיגו מהני להוציא ממוחזק, עי' בערך מיגו - מיגו להוציא.

בענין אין הולכים בממון אחר הרוב להוציא ממוחזק, עי' בערך רוב - המחלוקת אם הולכים בממון אחר הרוב.

בענין הא שחזקה אין אדם פורע תוך זמנו מהני להוציא ממוחזק, עי' בערך מלוה - בענין מתי יכול לומר פרעתיך.

בענין אם מוחזק מהני במקום תרי ותרי, עי' בערך עדות - שאר כחות במקום תרי ותרי.

בענין שיטתו של סומכוס דלא אזיל בתר המוחזק, עי' בערך טוען ונטען - סומכוס ורבנן.

בענין אם עד אחד נאמן בממון כשנים כשאינו בא להוציא ממון ממוחזק, עי' בערך עד אחד - בענין שלפעמים ע"א מהני לענין ממון.

עי' עוד בערך שנים אוחזין בטלית.

עי' עוד בערך אין ספק מוציא מידי ודאי.

גדר הכח של מוחזקות

בענין אם מוחזקות היא חזקה חיובית לפי המ"ד בב"ק דף מ"ו ע"ב שלומד מוחזקות ושהממע"ה (אפילו היכא שלא שייך החזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא) מהפסוק דכתיב מי בעל דברים וגו', או האם סוף הדין הוא רק שאין משנים את המצב בלי ראי', כמו לפי המ"ד בב"ק שם שאינו לומד מפסוק אלא סובר שסברא היא "דכאיב לי" כאיבא אזיל לבי אסיא".

וכן בענין אם מהני רוב או חזקה קמייתא או מיגו או ברי נגד שמא או עד אחד היכא שאין החזקה חיובית אלא רק הדין שאין משנים את המצב בלי ראי'.

רל"ט סק"ב (קטע "ונראה לבאר") ובמילואים שם, רמ"ב סק"א ובמילואים שם, רפ"ג סק"ב (קטע "ה'"), שכ"ה סק"א (קטע "מיהו י"ל" וקטע "מיהו יש לפקפק"),

של"א סק"ב ובמילואים שם, סק"ג, שנ"ז סק"ו, שס"ה סק"ב (קטע "והנה יש לעיין"), שע"ה (קטע "ויש להעיר"), ש"פ, שפ"ו סק"ב ובהערה, שצ"ב סק"ב, שצ"ג סק"א ובמילואים שם.

בענין הא דאין מוחזק בקרקעות: ששיך מיהא הסברא של "דכאיב לי" כאיבא אזיל לבי אסיא" (ב"ק דף מ"ו ע"ב).

רל"ט סק"ב, רמ"ב סק"א סק"ג, רפ"ג סק"ב (קטע "ה'") ובמילואים שם, שכ"ה סק"א (קטע "מיהו י"ל"), של"א סק"ב, שנ"ז סק"ו, שע"ה (קטע "ויש להעיר"), ש"פ.

מה נקרא מוחזק

בענין אם מה שיש שטר בידו הרי זה מספיק כדי להחשב בגדר מוחזק, עי' בערך מיגו - מיגו להוציא.

דברי הרי"ף והרא"ש והרשב"ם והריצב"א שהיכא שנכנס לרשותו של חברו בלי רשות ולקח כלי שלא בידיעת חברו אינו נעשה מוחזק.

שפ"ג סק"ג, שפ"ה*.

בענין שיסוד הדין של מוחזקות אינו דוקא מפני שהוא תופס, אלא משום שע"י שהוא תופס הרי אנו רואים זיקה מסוימת וקשר בינו לבין החפץ, ויש גם בחינות אחרות של זיקה וקשר ולכן גם שם יש לו דין של מוחזק.

רל"ט סק"ב (קטע "והנה אכתי צריכים").

הסברא שנחשב מוחזק היכא שהי' יכול לשתוק ולנצח.

שנ"ו סק"ב (קטע אחרון).

בענין היכא שהפירות מונחים בהסל שלו בשדהו של המערער, האם הוא מיקרי מוחזק בהפירות מחמת שהם מונחים בהסל שלו, ובענין אם זה משנה אם הסל הוא בידו או על גבי קרקע.

שפ"ב (קטע "והנה הב"ח" וקטע אחרון).

מוחזקות שאין עמה טענה

בענין מוחזק שאינו טוען טענה.
 ר"מ סק"א (קטע "ועכ"פ" [דברי הקצה"ח שרק היכא שיש להתובע חמ"ק לא מהני להנתבע מוחזק בלא טענה]) סק"ד [דברי רבינו יונה], ובהערה השני' [דברי הנתיב"מ], רמ"א (קטע ראשון) סק"ג (דברי הקצה"ח הנ"ל), רצ"ב סק"ב בהערה השלישית.

דברי תוס' בב"מ דף ק' שאם המוחזק טוען שמא הרי המערער מוציא בכח החמ"ק שלו.
 ר"מ סק"א (ועכ"פ").

הסברא שהיכא שאינו טוען טענה אינו נקרא בגדר מוחזק.
 ר"מ סק"א (בקטע "מיהו כבר"), רמ"א (קטע ראשון).

"חזקה כל מה שתחת יד אדם שלו הוא"

דברי המל"מ שהחזקה שכל מה שתחת יד אדם שלו הוא אינה מוזכרת בש"ס.
 שפ"ו בסופו.

הדרך שהחזקה שכל מה שתחת יד אדם שלו הוא הרי היא בגדר אנן סהדי.
 ר"מ סק"א (קטע "והנה ביאורנו"), שפ"ג סק"א, שצ"ג סק"א.

הדרך שהחזקה שכל מה שתחת יד אדם שלו הוא אינה בגדר חזקה שמבררת, אלא מהני רק לעשות ספק ושוב מנצח המוחזק ע"י שהוא תפוס.
 ר"מ סק"א (קטע "והנה ביאורנו"), שס"א סק"ח, שפ"ג סק"א, שצ"ג סק"ב.

הדרך שגם היכא שאין מדובר בחפץ מסוים, אלא בתביעה שלוה ממנו, גם בכה"ג שייך לומר החזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא, כי אמרינן שחזקה שכל מה נמצא תחת ידו נמצא שם כדת וכדין.
 ש"ע בהערה, שצ"ג סק"א (קטע "והנה גם היכא").

דורא דמונא

הדרך שבדורא דמונא חשיבי שניהם מוחזקים.
 שצ"ג סק"ב (קטע "איברא") ובהערה השני', שצ"ט.

דרכו של הקו"ש שהיכא שיש דורא דמונא אין צריכים את הכח של ראי' שיש במוחזק, אבל היכא שאין דורא דמונא שפיר צריכים את הכח של ראי', וממילא בכה"ג סתם מוחזקות בלי האנן סהדי שמאי דתפיס דידי' הוא (חזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא) אינה מועלת.
 שצ"ג סק"א, שצ"ט סק"א (קטע "מיהו לכאורה קושיא זו").

הדרך שגם היכא שאין דורא דמונא אין צריכים את כח הראי' שיש במוחזק היכא שאין להתובע חמ"ק או כדומה.
 שצ"ג סק"א.

דברים שלא מהני עליהם מוחזקות (פירות של קרקע כשהקרקע יוצאת מתחת ידו, דברים העשויין להשאל ולהשכיר, גודרות)

בענין מה שכשיש דין תורה על הקרקע, והפסיד את הקרקע, הרי הוא צריך לשלם גם את הפירות, אע"פ שהוא מוחזק על הפירות, וכן אפילו אם יש לו מינו.
 רס"א סק"א (קטע "ודחה"), שס"ט, ש"ע, שע"ד, שע"ו.

כללים מהנתיב"מ והתומים בענין מתי הפירות נגזרים אחרי הקרקע.
 שפ"ג סק"ה.

בענין היכא שטוען שאכל ג' שנים אבל אין לו עדים, למה הוא פטור מלשלם פירות הלא כיון שהוא מפסיד את הקרקע הדין נותן שהה"ג להפירות.
 שע"ז.

פסקו של המחבר שהמערער יכול להוציא דברים העשויין להשאל ולהשכיר מן

היורש של המחזיק בהן בלא שבועה אע"פ שלאביהם היו צריך להשבע, ודברי הרמ"א שם.

שס"ד סק"ב.

עוד בענין דברים העשויין להשאל ולהשכיר.

שצ"ג סק"א (קטע "גם ביאר").

בענין גדרות אין להם חזקה.

רל"ג - רל"ו, שצ"ג סק"א (קטע "גם ביאר" ולהלן שם בענין למה רק כשיש להמערער חמ"ק), תט"ז, פרק יש נוחלין קמ"ט.

דברי רגמ"ה שבכהמה גסה לא אמרין גדרות אין להם חזקה.

רל"ג (קטע "ועיין ברגמ"ה").

בענין היכא שיש לבעל החזקה על הגדרות גם עד אחד או רוב או ברי ושמא, האם זה מהני להוציא מהחזקת מרא קמא.

שנ"ז סק"ו, שצ"ג סק"א (קטע "והנה הפ"י").

הסוכרים שגדרות יש להן חזקה לאחר ג"ש.

רל"ג, רל"ד, רנ"ב סק"ב סק"ג (קטע ראשון).

מוחזק נגד צירוף כחות אחרים

בענין מה שלפי רבן גמליאל מהני ברי בהדי מיגו או בהדי חזקה דמעיקרא להוציא ממוחזק שטוען שמא.

ר"מ סק"א (קטע "ועכ"פ") סק"ד (קטע "והנה יש לעיין"), שפ"ו סק"ב בהערה.

הסוכרים שמיגו ביחד עם חמ"ק מהני להוציא מהמוחזק. שנ"ז סק"ו.

ביאור המחלוקת בב"מ דף ו' ע"ב אם תקפו כהן מוציאין אותו מידו או לא (דברי הקובץ הערות), ופסקו של הרמב"ם שאין מוציאין אותו מידו.

רל"ט סק"ב במילואים (קטע אחרון).

דברי היד רמה שתפיסה לא מהני אפילו כשחל רק הדין של דכאיב ל"י כאיבא אזיל לבי אסיא.

רל"ט סק"ב (קטע "ומעתה" ולהלן שם), רמ"ב סק"ג, רס"ג (קטע "ועוד י"ל"), ר"ע, רפ"ג סק"ב (קטע "ה"י") ובמילואים, שכ"ה סק"א (קטע "מיהו י"ל") ובמילואים, שצ"ב סק"ב ובמילואים.

דברי הרמב"ן והר"ן שבתו"ת אין מוציאין מן המוחזק אבל תפיסה מהני.

של"א סק"ב (קטע אחרון) סק"ג (קטע אחרון).

מחילה

מחילת ממון

בענין אם מחילה צריכה קנין.

פרק יש נוחלין ק"ב סק"א.

בענין מחילה לאחר ל', ומחילה מעכשיו ולאחר ל'.

פרק יש נוחלין קנ"ו ובהערה.

דברים שמחילה אינה מועלת בהם

דברי הרשב"א בב"ב דף כ"ח ע"ב שמחילה מועלת רק על חובות, אבל לא על חפצים, אלא צריכים קנין.

ר"מ סק"א (קטע "ברם לפי").

בענין מחילה על דבר שלא בא לעולם.

פרק יש נוחלין ק"ג, קט"ו.

בענין מחילה על ירושה.

פרק יש נוחלין קט"ו בהערה.

דברי הרשב"א שבן אינו יכול למחול על הירושה לפני שאביו מת.

פרק יש נוחלין ק"ב סק"ה.

דברי הרשב"ם שלכו"ע (החולקים אם יש לבכור קודם חלוקה) אין הבן יכול למחול את חלק הפשוט לפני שבא לידו כי הוי דבר שלא בא לעולם.

פרק יש נוחלין ק"ג, ק"ד.

מחילת עונות לחבירו

בענין אם יכול למחול לחבירו מראש ולהרשות לו לחבול בו או לקללו. פרק יש נוחלין קט"ז.

מיגו

ע"י עוד בערך הפה שאסר.

בענין מיגו נגד חזקות ע"י:

בערך חזקה - מיגו נגד חזקה.

וכן בערך חזקת שלש שנים - הכח של חזקת ג' שנים, וכחה נגד כחות אחרים.

וכן בערך חזקת מרא קמא.

מהות מיגו

בענין אם מיגו מועיל משום שהוא בגדר הוכחה וראי', או האם הוא מועיל משום "זכות טענה" ו"נאמנות".

רצ"ב סק"ז (קטע "מיהו" וקטע אחרון), רצ"ו סק"ג, רצ"ז סק"א, ש"א (קטע "שו"ר" וקטע "והקובץ"), שי"ד סק"ב, שכ"ט סק"ו, שני"ו סק"א (קטע אחרון) סק"ב (קטע אחרון) סק"ג, שס"ט סק"א, שפ"ט סק"ה (קטע "א"), ש"צ סק"ב סק"ג סק"ד (קטע "ועכ"פ"), פרק יש נוחלין קל"ח סק"א, קע"ב.

דרכו של הגרש"ש דהוי בגדר ראי' והוכחה, אבל ראי' והוכחה קלושה ולא חזקה, ומש"ה חכמים האמינו אותו רק כפי הכח של הטענה האחרת.

רצ"ב סק"ז (קטע "וביותר"), ש"צ סק"ד בהערה השני'.

הסברא שהצד של זכות טענה שייך רק אם הטענה השני' שלא טען היא טענה מסתברת אבל לא כשאינה טענה המסתברת.

פרק יש נוחלין קע"ב.

הסברא שהצד של זכות טענה שייך רק

כשמה שהי' נאמן על הטענה השני' אינו בגדר חידוש, ודברי הת"י והר"ן שסוברים שהיכא שהוא בגדר חידוש באמת לא אמרינן מיגו. שכ"ט סק"ו, פרק יש נוחלין קע"ג.

הדרך שלפי הצד של זכות טענה, היכא שאם הי' טוען את טענה השני' הי' מקבל את הכח של מוחזק, ה"ה שגם עכשיו עלינו ליתן לו את הכח של מוחזק. שני"ו סק"ב (קטע אחרון).

הסברא שעדים, וכן אדם אחר שאינו בגדר בעל דין, אינם נאמנים במיגו, כי מיגו הוא זכות טענה וממילא הרי הוא מועיל רק לבעל דין שיש לו דין של טענה. שכ"ט סק"ו.

הסברא שהצד של זכות טענה שייך רק לענין להאמינו על דברים שיש להם דין של טענה, דהיינו דברים שהוא אומר בב"ד, אבל לא על מה שהוא אומר חוץ לב"ד. רצ"ב סק"ז (קטע "מיהו"), רצ"ז סק"א.

הדרך שלפי הצד של זכות טענה, היכא שהוא רוצה לטעון אבל אינו הבעל דין, מהני מה שהי' יכול לטעון טענה אחרת שאותה טענה היתה משווהו לבעל דין, כי נותנים לו את כל הכחות שהיו לו אילו הי' טוען את הטענה השני'.

רצ"ו סק"ג (קטע "מיהו").

בענין היכא שיש לו מיגו, האם מיקרי שפוסקים על פי טענתו מכיון שיש לו מיגו, או האם מיקרי שפוסקים על פי ראי' והוכחה.

פרק יש נוחלין קל"ח סק"א.

סוגים שונים של מיגו

בענין מיגו כבי תרי.

רס"א סק"א (קטע ראשון), שכ"ט סק"ה.

בענין מיגו דהעזה.

שפ"ט סק"ה.

בענין מיגו לחצי טענה: המחלוקת בין הרשב"ם והרמב"ן בענין היכא שע"י הטענה השני' שהי' יכול לטעון הי' פועל פחות ממה שהוא פועל ע"י הטענה שהוא טוען, אבל הי' מוכן לטעון גם את הטענה השני', האם הוא נאמן לפעול את כל מה שנכלל בהטענה שהוא טוען או האם הוא נאמן רק כפי הטענה שהי' יכול לטעון. שס"ט סק"ה, שע"ו סק"ב, שע"ז סק"א סק"ד.

בענין מיגו מממון לממון או מיגו שהי' יכול לתבוע יותר ממון. שנ"ט.

שמיגו למפרע לא אמרינן.

רצ"ט בההערה השני', ש' סק"א בההערה, שי"ג סק"א (קטע "מיהו אכתי").

השיטה שאמרינן גם מיגו למפרע.

רצ"ט (קטע "ועכ"פ לפי").

השיטה שהיכא ששיקר תחילה, לא מהני לו מיגו.

שנ"ו (קטע אחרון).

שלא אמרינן מיגו שהי' יכול לומר ב' שקרים. שס"ט סק"ה.

דינים שונים בענין לאיזה דברים מועיל מיגו

בענין היכא שיש דין תורה על קרקע והרי הוא מפסיד את הקרקע, הרי הוא צריך לשלם גם את הפירות שאכל, אע"פ שהוא מוחזק על הפירות, וכן אע"פ שיש לו מיגו על הפירות. רס"א סק"א (קטע "ודחה").

סברת הסוברים שלא מהני מיגו אלא היכא שלאחר המיגו הרי הוא מנצח אבל לא היכא שלאחר המיגו צריכים עוד לומר טענינן.

רצ"ב סק"ז (קטע "והנה גם הרמב"ן").

שהיכא שיש לו מיגו מתרצים את דיבורו בדרכים רחוקים. שי"ד סק"ב.

שלא מהני מיגו נגד יתומים קטנים כמו שלא מקבלים עדים נגדם. שנ"ט.

השיטה שהיכא שיש לו מיגו הרי הוא יכול לגבות מנכסי יתומים בלא שבועה. ש"ס סק"ג.

בענין אם מי שיש לו מיגו צריך להשבוע שבועת היסת.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ה סק"ד.

שס"א סק"ט סק"י.

דברי הנתיחה"מ דהיכא שהוא נאמן משום מיגו אינו יכול לחזור בו אפילו אם גם עכשיו יש לו מיגו על חזרתו.

פרק יש נוחלין קל"ח סק"א.

בענין אם מיגו מהני כשטענתו מיחזי כשיקרא.

רצ"ב סק"י, רצ"ו סק"א.

מיגו לאיפטורי משבועה

דברי הר"י מיגש שהוכיח משבועת מודה במקצת ומשבועת השומרים שמיגו לא מהני לאיפטורי משבועה. שנ"ט, ש"ס סק"א.

מיגו להוציא

בענין המחלוקת אם מיגו מועיל להוציא. שנ"ו סק"ב (קטע ראשון), שנ"ט, ש"ס סק"ב.

הדרך שאע"פ שמיגו להוציא לא אמרינן אבל בכל זאת אם תפס לא מפקין מיני'.

שפ"ו סק"ב.

הדרך שאע"פ שמיגו להוציא לא אמרינן אבל בכל זאת מהני המיגו לבטל את החזקה החיובית שיש במוחזקות רק שאכתי נשאר הסברא של "דכאיב לי' כאיבא אזיל לבי אסיא".

שפ"ו סק"ב.

בענין אם מיגו מועיל נגד החזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא (היכא שאינו ציור שנצטרך להוציא), וכן בענין אם מיגו של בידו מועיל נגד החזקה הנ"ל. שפ"ו.

בענין אם אפשר להוציא ממוחזק ע"י מיגו שבידו.

שנ"ז סק"ה, שפ"ו סק"ה בההערה.

הדרך שמיגו של בידו מהני להוציא, אבל רק היכא שהי' בידו לעשות כן כדין אבל לא היכא שבידו לעשות כן רק בדרך מרמה.

שנ"ז סק"ה, שפ"ו סק"ה בההערה.

השיטה שמיגו דאי בעי שתק מהני להוציא.

שנ"ו סק"ב (קטע ראשון).

בענין הא שכשיש לו שטר מהני המיגו של בעל השטר אע"פ שהוא להוציא (כמו בסיטראי), והביאורים שנאמרו בזה.

שנ"ו סק"ב, שנ"ח, ש"ס סק"ב.

מיגו במקום עדים

בענין אם יש מ"ד שסובר שמיגו במקום עדים מהני.

שי"ד סק"א סק"ו, שע"ה (קטע ראשון).

בענין אם יש מ"ד שסובר שמיגו הוא שוה לעדים.

שע"ה (קטע "ויש להעיר" וקטע "ברם לפי").

הדרך שרב חסדא סובר שמיגו עדיף מעדים כשיש לבעל המיגו גם חזקת ג' שנים.

שע"ה (קטע "ברם לכאורה").

הדרך שאפילו אם מיגו דאי בעי אמר לקוחה היא בידי מהני במקום עדים אבל מיגו דאי בעי אמר נאנסו לא מהני משום שנאנסו היא טענה יותר גרועה.

שע"ה (קטע "וע"ע באור שמח").

בענין אם מיגו מהני במקום תרי ותרי.

שמ"ג סק"א (קטע "וע"ע בשט"מ

ד"ה"), שמ"ה (קטע ראשון וקטע

"והנה עיין בתוס'"), שע"ה (קטע

"ברם לכאורה").

(מיגו נגד רוב

בענין מיגו נגד רוב.

שנ"ז סק"ד קטע "ועי' בקו"ש").

מיגו נגד "אחוי שטרך"

בענין אם מיגו מהני אפילו כשיש נגד בעל

המיגו הריעותא של אחוי שטרך.

רצ"ו סק"ד ולהלן שם, ש"ח (קטע

"והנה מדברי הרמב"ן" ולהלן שם),

שע"ז סק"ב סק"ג, שפ"ז.

הדרך שמהני מיגו אפילו כשיש נגד בעל

המיגו הריעותא של אחוי שטרך רק היכא

שאינן להמערער חמ"ק, והשיטה שמהני

אפילו כשיש להמערער חמ"ק.

רצ"ו סק"ה.

הדרך שאפילו אם מיגו רגיל לא מהני

כשיש נגד בעל המיגו הריעותא של אחוי

שטרך אבל הפה שאסר שפיר מהני.

רצ"ו סק"ה, ש"ח (קטע "וע"ע

בבית הלוי"), שע"ז סק"ב, שפ"ז.

מיגו נגד ודאי

בענין אם מיגו להחזיק עדיף מודאי, דהיינו

האם מהני מיגו למי שהוא טוען שמא נגד

מי שבודאי יש לו זכות מסוימת.

שס"ט סק"א סק"ב סק"ג סק"ד,

ש"ע.

מיגו נגד הנאמנות של יכיר

בענין אם מיגו מהני נגד הנאמנות של יכיר.

פרק יש נוחלין קל"ח סק"א.

מיטב

מיטב, כסף, ושוה כסף

שיטות רש"י והרמב"ם ועוד ראשונים בענין

אם לפי ר"פ ור"ה ברי' דר"י סוברים

שבמטלטלין כל מילי נחשב מיטב ואפילו

סובין, הרי המזיק צריך לשלם כסף קודם

לשוה כסף, וכן כסף ושוה כסף קודם

לקרקע.

פרק יש נוחלין ס"ט (קטע

"ונראה").

מילה

בענין אם אנחנו מצווין גם בהציווי שנצטווה בו אברהם אבינו, או האם הציווי שלנו הוא רק הציווי שבפרשת תזריע.
פרק יש נוחלין קכ"ד.

בענין אם מילת טומטום שנקרע ונמצא זכר דוחה שבת, ובענין אם הוא נימול דוקא לשמונה או האם גם קודם לכן.
פרק יש נוחלין קכ"ד.

בענין המחלוקת בשבת דף קל"ה אם יוצא דופן נימול דוקא לשמונה או האם גם קודם לכן.
פרק יש נוחלין קכ"ד.

מכירה

ע"י עוד בערך קנין.

דרכו של הקובץ שיעורים שבשביל למכור, צריכים שהדין ממוזן יהי' שייך להמוכר ולא מספיק בזה שרק הגוף שייך לו, משא"כ שבביל להוריש סגי בזה שהגוף שייך לו.
פרק יש נוחלין ל"א (קטע ראשון ולהלן שם).

הסוגיא של תליוהו וזבין.

בענין תליוהו וזבין (אחרי אות תמ"ו).

דברי הרמב"ם שבתליוהו וזבין אינו צריך לומר רוצה אני (והרי זה כמו הדין בקידושין וחליצה, ודלא כמו הדין בגט וקרבן).

בענין תליוהו וזבין (אחרי אות תמ"ו) סק"ג (קטע "ולפי דרכנו").

מלוה

ע"י עוד בערך מחילה, ובערך משכון, ובערך שיעבוד.

בענין שרבי יוחנן בן ברוקה (שאומר שהאב מנחיל לבניו כל מה שירצה) קאמר גם על

מלוה, ע"י בערך ירושה - דינו של רבי יוחנן בן ברוקה.

גדר ודיני חוב

בענין אם עצם החוב נחשב חפצא של כסף ונכס ששייך להמלוה.

פרק יש נוחלין מ"ב (קטע "וכתב הקו"ש" ולהלן שם), ס"ט (קטע "ונראה"), ע"ט, ק"ב סק"ד.

הדרך שנחשב כאילו חלק מנכסי הלוה שייכים להמלוה.

פרק יש נוחלין מ"ה סק"א (קטע "והנה לכאורה"), מ"ט סק"ב.

הסברא שכשגובים חוב אין המעות נחשבים בגדר שבת של החוב אלא הרי הם נחשבים התגשמות גוף החוב.

פרק יש נוחלין ס"ט (קטע "ונראה" וקטע "ועכ"פ").

גדר החיוב תשלומין

בענין פריעת בעל חוב מצוה: מה היא המצוה.
שס"ג (קטע "והנה הראב"ד").

מהות ואופן התשלומין

שיטת ר"ת שאם יש להלוה כסף מזומן הרי הוא צריך לשלם כסף מזומן, אבל אינו חייב למכור נכסיו כדי להמציא מזומן.
פרק יש נוחלין ס"ט (קטע "ונראה" וקטע "והנה הראוני").

בענין מתי יכול לומר פרעתוך, ומתי צריך לפורעו בעדים

בענין אם החזקה של אין אדם פורע תוך זמנו מהני במקום תרי ותרי, ע"י בערך עדות - תרי ותרי.

דברי הרמ"ע מפאנו שבמלוה הכתובה בתורה אינו יכול לומר פרעתי אפילו אם לאו ככתובה בשטר דמי.
פרק יש נוחלין מ"ב (קטע אחרון).

למפרע הוא גובה

הדרך שלמפרע הוא גובה הוא רק דין דרבנן.
פרק יש נוחלין פ"א.

שעל מטלטלין אין אומרים למפרע הוא גובה.
פרק יש נוחלין ע"ז (קטע "ויש ליישב").

בענין אם סגי ב"למפרע הוא גובה" כדי לקבוע דהוי בגדר "מוחזק" ולא "ראוי".
פרק יש נוחלין ע"ז - פ"ה.

גבי מיוורשים ומלקוחות

בענין למה הבנים צריכים לשלם חוב אביהם, ע"י בערך שיעבוד - יורשים.

בענין מטלטלין דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב, ובענין התקנה של הגאונים בענין זה, ע"י בערך שיעבוד - יורשים.

בענין אם הלוקח יכול לסלק את המלוה בזווי.
פרק יש נוחלין ע'.

מוכר שטר חוב או מלוה על פה

בענין אם הטעם למה אי אפשר למכור מלוה מהתורה הרי זה משום שמחמת עצם מהותו אין מלוה מסוגל להיות נתפס בקנין, או האם זה רק משום סיבה צדדית דהיינו משום שבמציאות אין שום מעשה קנין שמתאים לו.

דברי הרי"ף שמכירת שטרות מהני רק מדרבנן, ושיטת ר"ת שמהני מהתורה.
פרק יש נוחלין מ"ט סק"ב, (ע"ט), קצ"ג (קטע "ועוד כתב הנתיה"מ שלפ"ז").

הטעמים שנאמרו למה המלוה יכול למחול את החוב גם אחרי שמכר את השטר חוב (משום שהמכירה מועילה רק מדרבנן, או משום שהשיעבוד הגוף נשאר אצל המלוה).
פרק יש נוחלין מ"ג (קטע "ובאמת" ולהלן שם), מ"ט סק"ב, ע"ט, קצ"ג (קטע "ועוד כתב הנתיה"מ שלפ"ז").

ממזר

בענין אם אמרינן ממזר ודאי ולא ממזר ספק אפילו כשיש רוב שהוא ממזר.
פרק יש נוחלין ע"ט.

שיטת רבינו אליהו שאינו נאמן לומר על בנו קטן שהוא בכור ולקבוע שהגדול הוא ממזר ושאינו בנו, אלא נאמן לומר על מי שהוא באמת בנו שהוא ממזר בגלל שנולד מחייבי כריתות.

פרק יש נוחלין קמ"ד (קטע "ורעק"א" ולהלן שם).

קושיית האור גדול שממזר יוכל לפסול את חברו משום ממזר ע"י שיאמר שהוא בנו ויהי' נאמן מדין יכיר.

פרק יש נוחלין קל"ה (קטע "וע"ע בספר אור גדול").

מרגלים

דברי הקו"ש שבנשים נאמר רק שאין להן זכות חלוקה בארץ, אבל במרגלים (ועדת קרח) נאמר שבכלל לא תהי' להם נחלה בארץ, והופקעו לגמרי מאחוזת נחלה אפילו ע"י ירושה.

פרק יש נוחלין י"ח סק"ב סק"ד.

עוד בענין שלא הי' למרגלים (ועדת קרח) חלק בארץ.
פרק יש נוחלין י"ט סק"ג.

משה רבינו

בענין משה במקום ע"א קאי.
פרק יש נוחלין כ"ג סק"ב בההערה, כ"ד סק"ג.

בענין מה שעד שלא כלו מתי מדבר לא הי' הדיבור עם משה (ב"ב דף קכ"א).
פרק יש נוחלין כ' בההערה.

משכון

הסברא שבשביל בעל חוב קונה משכון צריכים שהמלוה יעשה קנין ולא סגי ביחוד הלוח.

פרק יש נוחלין צ"ח (קטע "ברם דרך זה").

שהמלוה על המשכון צריך להשבע קודם שהוא גובה מן המשכון, ואפילו כשיש לו מיגו.

ש"ס סק"ג.

דברי הרשב"ם ששטר הוא כמו משכון. פרק יש נוחלין ס"ח סק"ב.

משקלות

דברי החינוך שהלאו של לא תעשו עול במשפט נאמר גם על פחות משה פרוטה. ודברי הסמ"ג שנוהג רק על שוה פרוטה. ושהרמב"ם לא הזכיר פחות שוה פרוטה. ושמשהו איסור חצי שיעור בודאי איכא. "הערות בענין הלאו של משקלות" (לפני פרק יש נוחלין) סק"א.

בענין למה לא כלל הרמב"ם בכלל הלאו הא שעוברים משעת עשי. "הערות בענין הלאו של משקלות" (לפני פרק יש נוחלין) סק"ג.

המחלוקת בין הבבלי והספרא בענין אם "משעת עשי" ו"טומן משקלותיו במלח" הוא בלאו או רק בעשה. "הערות בענין הלאו של משקלות" (לפני פרק יש נוחלין) סק"ג.

המחלוקת בין הרמב"ם והטור בענין היכא שהמשקל שלם רק שהטעהו בשעה ששקל, האם הוא עובר בכה"ג על הלאו של משקלות.

"הערות בענין הלאו של משקלות" (לפני פרק יש נוחלין) סק"ד סק"ה.

בענין אם היכא שלא עשה הכרעה או גירומין הרי הוא עובר בעיקר הלאו של משקלות.

"הערות בענין הלאו של משקלות" (לפני פרק יש נוחלין) סק"ה.

בענין היכא שעשה איפה יותר קטנה, באופן שאם גודשין בה הרי היא מגיעה למדת איפה רגילה בלי הגדשה, והוא הגדיש, באופן שנתן לו מדה של איפה

מחוקה, האם נאמר שהיכולת להגדיש הרי היא חלק מהמדה וא"כ נמצא שמדתו חסירה כי ע"י הגדשה לא יהי יותר מאיפה. גם יש לצדד דנקראת מדה חסרה בגלל העובדא שעל ידי מחיקה תהי פחותה מאיפה, אע"פ שהוא מקום שנהגו להגדיש.

"הערות בענין הלאו של משקלות" (לפני פרק יש נוחלין) במילואים.

נזירות

הדרך שהאיסורים של יין ותגלחת הרי הם דינים נוספים ולא חלק מעצם הקדושת נזירות.

פרק יש נוחלין קי"ג (קטע "וראוי להוסיף").

בענין האומר הריני נזיר על מנת שאשתה יין ואטמא למתים.

פרק יש נוחלין קי"ג (קטע "וראוי להוסיף").

נשיא שבט

בענין התפקיד של הנשיאים של השבטים בחלוקת הארץ.

פרק יש נוחלין כ"ג סק"ד, כ"ד סק"א בההערה הראשונה ובההערה השני.

סנהדרין

בענין "אין דנין את השבט אלא על פי ב"ד של שבעים ואחד" – "בבאין על עסקי נחלות".

פרק יש נוחלין כ"ג סק"ב.

בענין התפקיד של ב"ד של ע"א בחלוקת ארץ ישראל.

פרק יש נוחלין כ"ד סק"ג.

בענין אם החלוקות של ארץ ישראל למשפחות וגברים היו על פי ב"ד של ע"א (וגורל ואורים ותומים ומעמד כל ישראל).

פרק יש נוחלין כ"ג סק"א סק"ב.

ספקות

שהיכא שאינו בגדר ספק אלא בגדר חסרון ידיעה לא אזלינן בתר חזקה.
שצ"ג סק"א (קטע ראשון).

שהיכא שאינו בגדר ספק אלא בגדר חסרון ידיעה אין ב"ד פוסקים שום פסק כלל.
שצ"ט סק"ג.

דברי הרשב"ם שגם סומכוס מודה שבספיקא דינא אזלינן בתר המוחזק.
שצ"ט סק"ב.

שספיקא דינא מיקרי דררא דממונא.
שצ"ט סק"ב.

הדרך שספיקא דינא אינו נחשב בגדר ספק כי הדין בעצמותו ברור רק שאנחנו אין אנו יודעים, ואפשר שיבוא חכם גדול שכן יודע.

פרק יש נוחלין ק"ל (קטע "ועוד הקשה").

בענין אם בספיקא דינא אזלינן בתר חזקה דמעיקרא.
שנ"ז סק"א סק"ג.

בענין אם מ"עשירי ודאי ולא עשירי ספק" ממעטים גם ספיקא דינא.
פרק יש נוחלין ק"ל (קטע "ועוד הקשה").

עבד כנעני

ד' דרכים בביאור מה שקנה עבד קנה רבו (ודברי הריטב"א הנ"ל הם הדרך הראשון).
פרק יש נוחלין ק"ג (קטע "והנה יסוד") [הצד שבתחילה קונה העבד ושוב קונה האדון מהעבד].

שיטת הרי"ף והרמב"ם (ורש"י קודם שחזר בו) שאע"פ שרבנן סוברים שזכות הוא לעבד לצאת לחירות, וממילא הרב יכול לעשות בשבילו שליח לקבלה, אבל בכל זאת היכא שהרב אמר תנו, נהי שאינו יכול לחזור בו, אבל גיטא לא הוי עד דאתי לידו.

פרק יש נוחלין ק"ב סק"ז.

עבד עברי

שגר אינו נקנה בעבד עברי, אבל בן גר שפיר נקנה.
פרק יש נוחלין ט"ז סק"ב (קטע "וההגהות").

דברי הירושלמי שכן הבן אינו מייעד.
פרק יש נוחלין א' סק"ו, ג' סק"ה.

בענין אם מה שעבד עברי עובד את הבן הרי זה מדין ירושה רגילה, או האם זה דין חדש שלא מטעם ירושה.
פרק יש נוחלין ב', ג' סק"א, ה' סק"א.

בענין אם עבד עברי עובד את בן הבן.
פרק יש נוחלין ג'.

בענין אם בכור נוטל פי שנים בהעבדים עבריים של אביו.
פרק יש נוחלין ב' סק"א, קל"ח סק"ז.

שע"ע של גר צדק אינו עובד אפילו את הבן.
פרק יש נוחלין ב' סק"א.

עד אחד

בענין אם מהני עד אחד להחזיק לכהונה או לפסול מכהונה, עי' בערך כהונה - מעלין לכהונה.

דינים הנוהגים כשאינו נאמן

בענין אם ע"א שהעיד שקר עובר בלא תענה (ואפילו כשלא הועיל לחייב שבועה) וממילא הרי הוא נפסל לשאר עדיות כי עבר על לא תענה, או האם אינו עובר בלא תענה (ואפילו כשהועיל לחייב שבועה).
תמ"ד בהמילואים.

בענין שלפעמים ע"א מהני לענין ממון

בענין אם עד אחד נאמן בממון כשנים כשאינו בא להוציא ממון ממוחזק.
רצ"ד סק"א, שכ"ה סק"א (קטע אחרון), שצ"ב* סק"ג, פרק יש נוחלין קל"ז (קטע "ברם יש צד") ובהערה.

חזרה ע"י אמתלא

בענין אם ע"א באיסורין יכול לחזור בו ע"י אמתלא.
פרק יש נוחלין קמ"ו.

דברי שו"ת הר"ן שעד אחד באיסורין שהעיד בפני ב"ד אינו יכול לחזור בו אפילו ע"י אמתלא, ואם העיד שלא בפני ב"ד הרי הוא יכול לחזור בו גם בלי אמתלא, אבל רק בפני ב"ד, אבל לחזור בו שלא בפני ב"ד בעי אמתלא.

פרק יש נוחלין קמ"ו סק"ב (קטע "ועי" בספר" וקטע "ועוד כתב").

דברי הש"ס שאפילו אם בעד אחד באיסורין (וב"יכיר") לא מהני חזרה ע"י אמתלא, אבל בכל זאת לפרש את דבריו הרי הוא שפיר יכול ע"י אמתלא, והביאור בזה.

פרק יש נוחלין קמ"ו סק"א.

הכחשה וברי לי

ע"י עוד בענין הכחשה בערך זה בחלק "כל היכא שהאמינה התורה עד אחד הרי הוא כשנים".

וכן ע"י בערך זה בסוף חלק "בענין מה שעד אחד מחייב שבועה".

בענין עד אחד נגד עד אחד ויש קול כאחד מהם, ע"י בערך קול.

קושיית הריטב"א והנ"י למה באחד אומר מנה ואחד אומר מאתים, אמרינן שיש כאן שני עדים על מנה, הלא אחד מהם שיקר ופסול, והרי זה כב' כתי עדים המכחישות זו את זו דאע"פ שזו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה, אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו אינם יכולים להעיד ביחד כי ממ"נ אחד מהם פסול. תמ"ד.

קושיית הר"ן שהקשה (כעין הקושיא הנ"ל) על הדין שאם אחד אומר נתגרשה ואחד אומר לא נתגרשה, למה אמרינן שתרוייהו באשת איש קמסהדי ויש כאן שני עדים

בענין אם מיגו או עד אחד מהני להוציא היכא שיש להתפוס רק את הכח של "דכאיב לי" כאיבא אזיל לבי אסיא" ולא את הכח של חזקה חיובית שיש במוחזקות, ע"י בערך מוחזק - גדר הכח של מוחזקות.

בענין דברי הר"ן שע"א נאמן לומר שמציאה שייכת לפלוני, ודרכיהם של השער משפט והפרי יצחק בדבריו.

רצ"ד סק"א, שצ"ב* סק"ג, פרק יש נוחלין קל"ז (קטע "ברם יש צד").

בענין מה שעד אחד מחייב שבועה

בענין אם עד אחד על ממון מחייב בעיקרו שבועה, או האם הוא מחייב ממון רק שהתורה נתנה להבעל דין את היכולת לפטור את עצמו ע"י שבועה.
ש"צ סק"ד.

הדרך שע"א שמעיד על אחד שהוא חייב שבועה, אין זה שהעיד עליו חייב להשבע שבועה שתוכנה היא שלא נתחייב שבועה, כי ע"א מחייב שבועה רק על ממון אבל לא שבועה אודות חיוב שבועה.
תל"א.

בענין שתי כתי עדים המכחישות זו את זו, ובאו אחד מכת זו ואחד מכת זו להעיד בעדות אחרת, האם הם מועילים לחייב שבועה כיון שיש כאן בודאי עד אחד שהוא כשר. וכן בענין היכא ששני עדים מכחישים זה את זה בבדיקות באופן שאינם מצטרפין, האם הבעל דין חייב מיהא שבועה כיון שממ"נ יש כאן עד אחד.
שכ"ז, תמ"ה (קטע "ואולי" ולהלן (שם).

עד אחד נאמן באיסורין

השיטה שע"א נאמן באיסורין רק להתיר אבל לא לאסור.
של"ד סק"ב.

בענין אם בע"א נאמן באיסורין גם קרוב כשר, וכן עדות בכתב.
פרק יש נוחלין קכ"א, קל"ז (קטע "א") ובהערה.

שהיתה אשת איש ורק ע"א אומר שנתגרשה, הלא אחד מהם שיקר ופסול, והרי זה כב' כתי עדים המכחישות זו את זו דאע"פ שזו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה, אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו אינם יכולים להעיד ביחד כי ממ"נ אחד מהם פסול. שכו"ו סק"ד.

בענין אם ע"א בהכחשה כמאן דאיתי דמי או כמאן דליתי דמי. של"ד סק"ו.

עד אחד נגד חזקה, ובידו

המחלוקת בין הרא"ש ובין הרמב"ן והרשב"א אם להלכה עד אחד נאמן באיסורין אפילו כנגד חזקה קמייתא (גם כשאינו בידו). פרק יש נוחלין קל"ז (קטע "ב").

המחלוקת ראשונים בענין אם אמרין שע"א נאמן כשנים, ושאיין המכחיש נאמן, רק בעד טומאה בסוטה, ועד אחד בעגלה ערופה שאומר ראיתי את הרוצח, וע"א שאומר מת בעלה, או האם גם בע"א נאמן באיסורין, וביאורים בזה. של"ד סק"ב.

עד אחד נגד רוב, וכן נגד כחות אחרים

בענין ע"א נגד מיגו, ע"י בערך מיגו - מיגו להוציא.

בענין ע"א נגד מיגו בדבר שבערוה, ע"י בערך מיגו - דינים שונים בענין לאיזה דברים מועיל מיגו.

"כל היכא שהאמינה התורה עד אחד הרי הוא כשנים"

המחלוקת ראשונים בענין אם אמרין שע"א נאמן כשנים, ושאיין המכחיש נאמן, רק בעד טומאה בסוטה, ועד אחד בעגלה ערופה שאומר ראיתי את הרוצח, וע"א שאומר מת בעלה, או האם גם בע"א נאמן באיסורין, וביאורים בזה. של"ד סק"ב.

הסברא שהיכא שלא אמרין שהעד הראשון הרי הוא כשנים א"כ אפילו אם אין להשני נאמנות להגיד את ההפוך, אבל להכחיש את העד הראשון שפיר יש לו כח. של"ד סק"ב בההערה.

המחלוקת בין רש"י ותוס' אם אומרים הרי הוא כשנים כל היכא שהעיד קודם (רש"י), או האם רק אם השני העיד לאחר שכבר פסקו ב"ד את הדין (תוס'). של"ד סק"ב.

עד אחד בדבר שבערוה

בענין אם עד אחד נאמן בדבר שבערוה היכא שהדבר הוא בידו, ובענין מה שבעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן מכאן ולהבא אבל לא למפרע, ע"י בערך דבר שבערוה.

בענין עד אחד שאומר מת בעלה, ע"י בערך עדות אשה.

בענין אין דבר שבערוה פחות משנים, ע"י בערך דבר שבערוה.

בענין עד אחד נגד עד אחד בדבר שבערוה, ע"י לעיל כאן בחלק "הכחשה וברי לי".

בענין הנאמנות של האם לומר מה טיבו של הולד, ע"י בערך ראוה מדברת.

הוחזק האיסור בע"א

דברי הרמב"ם בהל' סנהדרין שהאיסור עצמו בעד אחד יוחזק ושוב מלקין עליו. שכ"ד (קטע ראשון).

הנאמנות של אב לומר קידשתי את בתי, וכן שנתגרשה

הדרך שכשהתורה האמינה להאב לומר שקידש את בתו הרי היא עשתה אותו כשני עדים, ואין הכוונה שהתורה אמרה דסגי כאן בהנאמנות של ע"א נאמן באיסורין, ומשום הנ"ל אין האב יכול לחזור בו ע"י אמתלא.

פרק יש נוחלין קמ"ו סק"ב (קטע ראשון).

הדרך שאינו נאמן לסקול כי מה שהתורה

האמינה אותו הרי זה בתורת "שויא אנפשי" חתיכה דאיסורא" כי החשיבה אותו כעין הבעלים על בתו.

פרק יש נוחלין קמ"ו סק"ב (קטע אחרון).

בענין אם האב שאמר קידשתי את בתי יכול לחזור בו ע"י אמתלא.

פרק יש נוחלין קמ"ו.

בענין אם הנאמנות של את בתי נתתי לאיש הזה מהני גם כנגד עדים.

פרק יש נוחלין קל"ב.

בענין אם הנאמנות של את בתי נתתי לאיש הזה נאמר גם באב רשע.

פרק יש נוחלין קל"ג.

עדות

בענין עדות בדבר שבערוה, ע"י בערך דבר שבערוה.

בענין עדות בדיני ממונות, ע"י עוד בערך דיני ממונות.

בענין עדות בדיני נפשות, ע"י עוד בערך דיני נפשות.

בענין הא צריכים עדות שאתה יכול להזימה, ע"י בערך הזמה - יכול להזימה.

כללי

דברי הרמב"ם בהל' יסודי התורה שהנאמנות של שני עדים אינה בגדר סברא אלא בגדר גזיה"כ לחוד, ואין הכוונה שאתי קרא וקמ"ל סברא.

שכ"ה סק"ה, פרק יש נוחלין קנ"ד.

הגדת וקבלת עדות

המחלוקת בין רש"י ותוס' בענין אם צריכים עדות בפני הבעל דין משום גזיה"כ (תוס') או האם זה כדי שיוכל לטעון. ושלענין גמ"ד פליגי רבי יעקב וחכמים בהנ"ל דהיינו אם הטעם למה צריכים גמר דין בפני הבעל דין הוא כדי שיוכל לטעון,

ומש"ה פליגי רבי יעקב ורבנן בענין אם צריכים גמר דין של שור בפני השור. רמ"ה.

שיטת הרשב"ם שקבלת עדות כשירה בליה.

פרק יש נוחלין י"ד.

בענין אם עדות היא כתחילת דין או כגמר דין.

שכ"ט סק"א, פרק יש נוחלין י"ג.

בענין אם קבלת עדות נחשבת פסק דין על העדים עצמם.

שכ"ט סק"א, פרק יש נוחלין י"ג.

בענין לא תהא שמיעה גדולה מראי.

פרק יש נוחלין י"ד.

אין עד נעשה דיין (ובית דין שראו)

בענין אין עד נעשה דיין - הטעמים.

פרק יש נוחלין י"ג סק"ב.

בענין אין עד נעשה דיין - עד הרואה.

פרק יש נוחלין י"ד.

אינו חוזר ומגיד

שבאינו חוזר ומגיד נכלל גם שאינו יכול לפרש את דבריו הראשונים כיון שגם זה יגרום לשנות את הפסק דין.

פרק יש נוחלין קמ"ו סק"א (קטע "ונראה לבאר").

דברי הקצה"ח שאם אחרי שנתקיים השטר אמרו עדי השטר שאנשים אחרים זייפו את חתימתן הרי זה נקרא חוזר ומגיד אע"פ שלפי דבריהם מעולם לא חתמו, והיינו משום שבעינינו יש כאן שטר שנחקרה עדותו בב"ד, והחולקים על זה.

ש"כ סק"ב (קטע אחרון), שנייה

(קטע "וע"ע במאירי").

הכחשה

הסברא שהכחשה בבדיקות כשרה בדיני ממונות משום שנקטינן שהעדים אינם מדייקים בדברים אלו כשזה נוגע רק לממונות.

תמ"ג.

בענין אם לפי המ"ד שסובר שהכחשה בבדיקות כשירה בדיני ממונות יש חיוב לעשות בבדיקות. תמ"ג.

הדרך שהיכא שלא היו העדים חייבים להזכיר את המקום ואת הזמן, אבל שפיר הזכירו, אפשר להכחישם כי שפיר מיקרי חלק מן העדות (דלא כדרך שכתבנו לעיל בסמוך שאינם מדייקים). שכ"ט סק"ב.

הדרך שהכחשה בבדיקות כשירה בדיני ממונות רק מדרבנן. תמ"ג (קטע "והנה הקרן אורה").

בענין אם בפסלי בגזלנותא הטעם למה הנפסלים אינם יכולים להכשיר את עצמם הרי זה משום שהם נחשבים בעלי דין או האם זה רק משום שהם נוגעים בעדות. שכ"ט סק"א.

בענין אם העדים נחשבים בעלי דבר ושדנין גם אותם כיון שדנין אם לקבל את עדותן. ואם נאמר ששפיר נחשבים בעלי דבר, קשה למה בשני כתי עדים המכחישות זו את זו האחרונים לא חשיבי כמו שהם פוסלים את הראשונים בגזלנותא. שכ"ד.

הדרך שבהכחשה (לפי רב הונא שסובר זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה פני עצמה ומעידה) אין שום פסול בהגדה כלל, רק שב"ד אינם יודעים איזו כת לקבל (ולמה לחלק בזה בין ר"ה לרב חסדא ולומר שלפי רב חסדא הכחשה נחשבת שפיר בגדר פסול בהגדה). שכ"ו סק"ב.

ביאורים שונים בסברת רב חסדא שסובר בשתי כתי עדים המכחישות זו את זו שבהדי הני סהדי שקרי למה לי (ודלא כרב הונא שסובר שזו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה). וכן האם מודה רב חסדא שהם יכולים להעיד בעדות אחרת לצד המוחזק. שכ"ה.

בענין אם לפי רב חסדא הרי הם פסולים מספק או בודאי. שכ"ה סק"א סק"ב, שכ"ו (קטע "א" וקטע "ב") סק"ג.

קושיית תוס' שבשתי כתי עדים המכחישות זו את זו יהיו האחרונים נאמנים במיגו שהיו יכולים להזים את הראשונים או לפסול אותם בגזלנותא. שכ"ט.

בענין היכא שבאו אחד מכת זו ואחד מכת זו להעיד בעדות אחרת, דלא מהני משום שאחד מהם בודאי פסול, האם מהני מיהא לחייב שבועה כיון שיש כאן בודאי עד אחד שהוא כשר. שכ"ז, תמ"ה.

וכן בענין היכא שבאו כל הארבעה ביחד להעיד בעדות אחרת, האם הם מועילים כיון ששנים מהם כשרים. שכ"ז, תמ"ה.

תרי ותרי - כללי

בענין אם קול מהני במקום תרי ותרי, ע"י בערך קול.

בענין אם רבי מנחם ב"ר יוסי מתיר בנשאת ואח"כ באו עדים אפילו למי שאינו מעדי. של"ב (קטע "ועכ"פ גם").

תרי ותרי כשיש חזקה

הדרך שהטעם של המ"ד שסובר שחזקה מועילה מדאורייתא במקום תרי ותרי הרי זה כי הוא סובר שחזקה אינה בגדר בירור אלא בגדר גזיה"כ של התנהגות במצב של ספק.

שמ"ד (קטע "מיהו דברי הפ"י"), שמ"ה.

שיטת הריטב"א להיפך מהנ"ל, והיינו שאפילו המ"ד שסובר שחזקה לא מהני בתרי ותרי מדאורייתא, הרי זה רק חזקה דמעיקרא אבל חזקת בירור שפיר מהני. שמ"ד (קטע "מיהו דברי"), שמ"ה (קטע "והנה עד כאן").

השיטה שמה שתו"ת הוא ספיקא דרבנן, כלומר שרבנן הם שהחמירו שלא לסמוך על חזקת היתר, הרי זה רק היכא שהתרי ותרי הוא בענין אם יש כאן איסור אשת איש, וכן לענין שלא להכשירו לעבודה. והשיטה שאפילו לענין עבודה לא החמירו אלא רק לענין אשת איש. והשיטה שהחמירו גם לענין שלא להוציא ממון על פי החזקה, והשיטה שהחמירו לענין הכל חוץ מלענין לפסול גברא, אבל היכא שמדובר לענין להוציא ממון החמירו גם לפסול גברא.

של"ה (קטע "והנה בסוף"), שמ"ד (קטע "ועל פי דרכו" וקטע "גם י"ל") ובמילואים שם.

הדרך שאפילו אם תו"ת הוא ספיקא דאורייתא ומהתורה לא אזלינן בתר חזקה במקום תרי ותרי אבל חכמים הקילו לענין תרומה דרבנן, והדרך שהקילו רק אם תרי ותרי הוא ספיקא דרבנן.

שמ"ד (קטע ראשון וקטע "וע"ע" ברין"), שמ"ה בהערה, ש"נ.

בענין המחלוקת ראשונים בנוגע להיכא שיש תרי ותרי על אדם אם הוא כשר לעדות או לא, האם הוא יכול להעיד על סמך החזקת כשרות שלו. והביאור למה לפי הפוסלים הרי זה שונה מב' כתי עדים המכחישות זו את זו דפוסקים כרב הונא שזו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפ"ע ומעידה (ועי' לעיל בסק"ח בענין איך הדין לפי רב חסדא).

שכ"ד, של"ב סק"ב.

המחלוקת בין הר"י והר"י ב"ר ברוך על היכא שבתחילה באו העדים שמוציאין אותה מחזקתה ומתירין אותה, האם החזקה נשארת מבוטלת גם כשבאו מכחישים, ודברי הפ"י שהיכא שנשאת כו"ע סוברים שהחזקה נשארת מבוטלת.

שכ"ד (קטע "והט"ז"), של"ב (קטע "וכתב הפ"י" ולהלן שם), שמ"א סק"ב (קטע "ועכ"פ").

דברי הגמרא ששתי חזקות שפיר מהני

במקום תרי ותרי, והמחלוקת אם היינו רק אם תו"ת הוא ספיקא דרבנן או האם אפילו אם הוא ספיקא דאורייתא.

שמ"ד (קטע "וע"ע באבני מילואים").

הדרך שהיכא שאין ריעותא בהחזקה בלי העדים, לא מחמירים בתו"ת לומר שספיקא דרבנן היא ושלא אזלינן בתר החזקה אלא שפיר אזלינן בתר החזקה.

שמ"ד (קטע "גם יש ליישב").

בענין אם מיגו מהני במקום תרי ותרי. שמ"ג סק"א (קטע "וע"ע בשט"מ ד"ה"), שמ"ה (קטע ראשון ובקטע "והנה עיין בתוס'"), שע"ה (קטע "ברם לכאורה").

בענין אם רוב מהני במקום תרי ותרי. שמ"ה (סוף קטע "עיין בתשובות" וקטע "מיהו אולי").

בענין אם החזקה של אין אדם פורע תוך זמנו מהני במקום תרי ותרי. שמ"ה (קטע ראשון).

בענין אם הולכים אחרי המוחזק במקום תרי ותרי, ואם לא הולכים האם הכוונה היא שעושים יחלוקו או האם הכוונה היא רק שתפיסה מהני. של"א סק"ב סק"ג (קטע אחרון).

בענין אם חמ"ק מהני במקום תו"ת. של"א סק"ב (קטע אחרון).

בענין אם חזקה דאתי מכח רובא מהני במקום תו"ת.

שמ"ה (קטע "מיהו אולי").

בענין אם החזקה של דייקא ומנסבא מהני במקום תרי ותרי.

שמ"ה (קטע "והנה עיין בתוס' כאן" וקטע "מיהו אולי").

בענין כל דאלים גבר במקום תרי ותרי. של"א סק"ג.

פסולי עדות

דברי העמודי אור שעדים צריכים להשאיר

כשרים עד שעובר כדי דיבור משעת ההגדה.
פרק יש נוחלין קפ"ד (קטע "וע"ע בר"ן").

בענין אם רועי בקר היו כשרים בימי המשנה.
פרק יש נוחלין קנ"ב, קנ"ג.

בעל דבר, ונוגע

בענין מי נקרא בעל דבר, ע"י בערך בעל דבר.
שבעל דבר פסול לעדות אפילו אם יש לו מיגו.
רס"א סק"א (קטע "גם הקשה").

דברי הרא"ש בשם הראב"ד שבעל דבר לא מיקרי בגדר עד, ושלכן לא שייך לומר בגללו שבטלו שאר העדים.
שכ"ו סק"א (קטע אחרון).

בענין אם נוגע פסול משום חשש משקר או משום דחשיב בעל דבר.
רס"א סק"א (קטע "ודחה" וקטע אחרון).

בענין אם בפסלי בגזלנותא הטעם למה הנפסלים אינם יכולים להכשיר את עצמם הרי זה משום דחשיב בעלי דבר או האם זה משום שהם נוגעים בעדות.
שכ"ט סק"א.

קורבה

בענין היכא שהגיד ב' הגדות, הגדה אחת על קרוב והגדה אחת על רחוק, האם שתיהן בטלות משום הדין שעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, וכגון היכא שכתב אדם שטר שכל נכסיו יהיו לשני בני אדם והעדים הם קרובים לאחד מהם (דברי הרא"ש בשם הירושלמי).
שכ"ו סק"ה ובהערה הראשונה שם, פרק יש נוחלין קע"ו (קטע "מיהו עיין").

בענין הפסול עדות לחמיו.
פרק יש נוחלין קס"ג.

המחלוקת בענין היכא שהדיינים הם קרובים להעדים.
פרק יש נוחלין י"ג סק"ג.

טומטום ואנדרוגינוס, סומא
בענין הא דטומטום פסול לעדות.
שכ"ה סק"ה.
בענין הא דאנדרוגינוס פסול לעדות.
שכ"ה סק"ה.

בענין אם מה שסומא פסול לעדות הרי זה בגדר פסול הגוף מגזיה"כ, או האם זה משום שבמציאות אינו יכול לראות את המעשה.
פרק יש נוחלין קס"א, קס"ו, קס"ח.

מפי כתבם, פסול אילם, עדות בשטר
שיטת רש"י והבעל המאור ששטר לא מיפסל משום "מפי כתבם" כי חשיב מפי כתבו של הלוח.
ת"ל סק"ב.

הדרך שלפי רש"י והבעל המאור צריכים שהעדים יכתבו את השטר בלשון שליחות של הלוח.
ת"ל סק"ב.

שיטת ר"ת שיכול אדם לשלוח עדות לב"ד בכתב, ומפיהם ולא מפי כתבם ממעט רק אילם.

תל"ב, תל"ג, פרק יש נוחלין קס"ז.
שיטת ר"ת שצריכים שיזכור את עדותו כשהכתב מגיע לב"ד.
תל"ב (קטע "והנה יש כמה"), תל"ג סק"ג.

קושיית התומים שלפי ר"ת למה צורבא מרבנן פטור מלהעיד בפני ב"ד דזוטר מיני' הלא הוא יכול לשלוח כתבו לב"ד.
תל"ג סק"ד.

דברי החת"ס שגם לפי ר"ת שסובר שעדות בכתב כשירה אבל אינו מקיים בזה מצות הגדת עדות.
תל"ג סק"ד.

שגם לפי ר"ת כשכתוב בנוסח שטרות נתחדש דין חדש של שטר, וזה גורם שאם

שנים מעידים שכך וכך כתוב בתוך השטר אין זה בגדר עד מפי עד, וכן שאם מתו העדים לפני שהשטר מגיע לב"ד הרי זה כשר, וכן שאין העדים צריכים לזכור את העדות כשהשטר מגיע לב"ד, וכן שאינם יכולים לחזור בהם אחרי שחתמו על השטר.
תל"ב.

בענין מהו הגדר של הפסול באילם לפי ר"ת: האם זה פסול הגוף, או האם זה משום שבאילם לא חשיבא כתיבה כהגדה כי רק במי שראוי לדבר חשיבא כתיבה כהגדה, או האם זה משום שאע"פ שהיכא שהוא יכול לדבר אז אין הגדה מעכבת בו (ולעולם גם אז לא מיקרי כתיבה בגדר הגדה) אבל היכא שאינו יכול לדבר הרי זה כמו הציור של אינו ראוי לבילה דבילה מעכבת בו.
תל"ג, פרק יש נוחלין קס"ז סק"א.

שיטת הקצה"ח שלכו"ע יש פסול הגוף של אילם, ולכן אילם אינו יכול לחתום על שטר.

תל"ג סק"ב, פרק יש נוחלין קס"ז סק"ב.

עדות בשטר

בענין אם עדות בשטר מיקרי בשם הגדה.
תל"ג סק"א, פרק יש נוחלין קס"ז סק"ב.

תחילתו בפסלות

בענין אם יסוד הדין של תחילתו בפסלות הוא שהעד צריך להיות כשר משעת ראיית המעשה, או האם יסוד הדין של תחילתו בפסלות הוא משעה שהתחיל להיות נחשב בגדר עד.
פרק יש נוחלין קס"ה.

בענין היכא שבשעת ראי' לא הי' יכול להעיד מחמת סיבה צדדית.
פרק יש נוחלין קס"ו.

נאמן עלי עד פסול או נאמן עלי אחד כשנים

הסברא שמהני כי כל הטעם למה עד פסול

אינו נאמן, הרי זה משום זכותו של הבעל דין שכנגדו, וא"כ היכא שהוא עצמו מאמין גם ב"ד מאמינים.
פרק יש נוחלין קנ"א סק"ב.

הדרך שנאמן עלי מהני רק היכא שצריכים את העדים לבירור הדבר אבל לא היכא שצריכים את העדים לקיום הדבר.
פרק יש נוחלין קנ"ד (קטע אחרון).

שאם לא רצה הנאמן להעיד אינו עובר באם לא יגיד.
פרק יש נוחלין קנ"א סק"א (קטע "וע"ע שם").

דברי הירושלמי שאם קיבל עליו אחד כשנים אין העד ההוא חייב בקרבן שבועת העדות אם נשבע לשקר שאינו יודע עדות.
פרק יש נוחלין קנ"א סק"א.

דברי רעק"א בענין מה בין קיבל עליו אחד כשנים דאין העד חייב קרבן שבועת העדות וכהנ"ל, לבין עד סוטה שיוודע שנטמאה, או עד מיתה שיוודע שמת בעלה, דהתם העד שפיר חייב קרבן שבועת העדות (היכא שהוא עד כשר, אבל לא היכא שהוא עד פסול, כי אע"פ שהאמינו חכמים גם עד פסול שמעיד שמת בעלה אבל האמינוהו רק בתורת אומדנא וראי' בעלמא אבל לא החשיבו אותו כשני עדים גמורים).
פרק יש נוחלין קנ"א סק"א.

דברי רעק"א שבנאמן עלי אין דין הזמה.
פרק יש נוחלין קנ"א סק"א.

המחלוקת בין רבי מאיר ורבנן בענין נאמן עלי אבא או אביך אם יכול לחזור בו או לא - הדרך שרבי מאיר סובר שאפילו בחדא לריעותא יכול לחזור בו ושלפי רבנן אפילו בתרתי לריעותא אינו יכול לחזור בו. והדרך שנאמן עלי מהני על תרתי לריעותא לפי רבנן ואינו יכול לחזור בו רק כשהריעותא הנוספת חזי לעלמא. והדרך שאם קיבל על עצמו רועה צאן כאחד, אינו יכול לחזור בו אפילו לפי רבי מאיר, כי

כיון שיש בו רק חדא לריעותא, לא איכפת לן בזה שהוא פסול לעלמא.
פרק יש נוחלין קנ"ג (קטע "והנה שוב" ולהלן שם).

דברי הרשב"ם שאם קיבל עליו רועי צאן, כיון שהם פסולים לכל העולם (ודלא כאבא ואביך), אפילו רבנן מודים שיכול לחזור בו מקבלתו, וביאורו של החת"ס שכוונתו היא כשרועה צאן הוא הריעותא השני' וכהדרך הנ"ל לעיל בסמוך, וכן ביאוריהם של הפתחי תשובה והקר"א בכוונתו.
פרק יש נוחלין קנ"ג.

בענין תרתי לריעותא.

פרק יש נוחלין קנ"ג (קטע "והנה שוב הקשה" וקטע "ועיין בני" ולהלן שם).

בענין אם היכא שהוא מקבל על עצמו עד או דיין שפסול משום שתי סיבות הרי זה נחשב תרתי לריעותא.

פרק יש נוחלין קנ"ג (קטע "ועיין בני" וקטע "ועוד הביא").

הדעה שמה שלאחר גמר דין אינו יכול לחזור בו ממה שאמר נאמן עלי, הכוונה היא שכבר לאחר שרק אמר נאמן עלי אינו יכול לחזור בו.

פרק יש נוחלין קנ"ה, קנ"ו (קטע "ולפי רבנן"), קנ"ז.

הדעה שהכוונה היא אחרי הגדת העדות.
פרק יש נוחלין קנ"ה, קנ"ז.

הדעה שהכוונה היא אחרי הוצאת ממון.
פרק יש נוחלין קנ"ה, קנ"ז.

דברי הרמב"ם שהיכא שקיבל על עצמו שבעל דינו יהי' נאמן בשבועה, לאחר שנשבע אינו יכול לחזור בו כי זהו מה שנקרא גמר דין לגבי שבועה, ודברי הרמ"ה שלא מספיק בזה אלא צריכים שב"ד יחייבוהו או יפטרנהו על פי השבועה, ודברי הרמ"ה בב"ב שכתב משעה שקיבל על עצמו שהלה ישבע.
פרק יש נוחלין קנ"ז.

ביאור המחלוקת באתן לך וכן במחול לך.
פרק יש נוחלין קנ"ו.

בענין אם המשנה של נאמן עלי איירי בעדות או דיינים.
פרק יש נוחלין קנ"ב, קנ"ד.

נמצא אחד מהם קרוב או פסול כולם פסולים, ועדות שבטלה מקצתה בטלה כולה

ביאורם של תוס' ברבי יוסי.
תמ"ה (סוף קטע ראשון).

בענין הגדה שבטלה מקצתה בטלה כולה.
שכ"ו סק"א סק"ה.

בענין אם אומרים נמצא אחד מהם קרוב או פסול כולם פסולים גם היכא שאינו פסול בגופו אלא שהגדתו נפסלה, וכגון היכא שהעידו שלא בפני הבעל דין, או שנפסל משום דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה, וכן האם אמרינן בכגון זה שהגדה שבטלה מקצתה בטלה כולה, כגון היכא שהוכחשו, אשר בכה"ג העדים עצמם לא נפסלו, רק שהגדתם נפסלה, האם נפסל גם החלק שאמרו לפני החלק שהוכחש, או האם לא מתבטל החלק ההוא כיון שהעדים עצמם לא נפסלו.
שכ"ו.

בענין היכא שהגיד ב' הגדות, הגדה אחת על קרוב והגדה אחת על רחוק, האם שתיהן בטלות משום הדין שעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, וכגון היכא שכתב אדם שטר שכל נכסיו יהיו לשני בני אדם, והעדים הם קרובים לאחד מהם (דברי הרא"ש בשם הירושלמי).

שכ"ו סק"ה ובהערה הראשונה שם, פרק יש נוחלין קע"ו (קטע "מיהו עיין").

דברי הרא"ש בשם הראב"ד שבעל דבר לא מיקרי בגדר עד ושלכן לא שייך לומר בגללו שבטלו שאר העדים.
שכ"ו סק"א (קטע אחרון).

עד תלמיד חכם

עוד בענין מה שתלמיד חכם פטור מלהעיד בפני ב"ד דזוטרי מיני' משום שאינו לפי כבודו.
תל"ג סק"ד.

עדות אשה

שמה שע"א נאמן בעדות אשה, הגדר הוא שחכמים נתנו לו את הכח שיש לשני עדים גמורים.
פרק יש נוחלין קנ"א סק"א.

אבל בכל זאת הרי זה רק היכא שהעד מיתה הוא עד כשר, אבל לא היכא שהוא עד פסול, כי אע"פ שהאמינו חכמים גם עד פסול אבל האמינוהו רק בתורת אומדנא וראי' בעלמא אבל לא החשיבו אותו כשני עדים גמורים.
פרק יש נוחלין קנ"א סק"א.

דברי רעק"א בענין מה בין קיבל עליו עד אחד כשנים דאין העד חייב קרבן שבועת העדות, לבין עד סוטה שיודע שנטמאה, או עד מיתה שיודע שמת בעלה דהתם העד שפיר חייב קרבן שבועת העדות (היכא שהוא עד כשר).
פרק יש נוחלין קנ"א סק"א.

עובר ירך אמו

דברי השבות יעקב שבעובר ירך אמו נותנים להעובר את הדינים של האם, אבל אין נותנים להאם את הדינים של העובר, כי לא נאמר שהאם היא ירך העובר, אלא שהעובר הוא ירך אמו.
פרק יש נוחלין י"ז סק"ד בההערה.

ערכות

בענין אם שיעבוד נכסים הוא בגדר "חצי קנין" שיש להמלוה בנכסי הלוה, או האם הוא בגדר ערבות, דנכסי הלוה ערבים לו.
פרק יש נוחלין מ"ג, ס"ח סק"ב, ע'.

דברי הראב"ד והרא"ש שהשוו את הגדר של עדות (הגדה) שבטלה שבטלה מקצתה בטלה כולה להדין שאם נמצא אחד מהעדים קרוב או פסול כולם בטלים.
שכ"ו סק"א (קטע אחרון).

דברי תוס' שכרי לומר שנמצא אחד מהם קרוב או פסול כולם בטלים צריכים לדעת מי הוא הפסול.
תמ"ה (קטע אחרון).

חצי דבר

בענין למה סוכרים רבנן שג' כתי עדים על ג' שנים של חזקת קרקעות לא חשיב חצי דבר.
רנ"ב סק"ד (קטע ג'").

בענין אם לפי ר"ע שסובר שצריכים שיביא כת אחת על כל הג' שנים (משום שאל"כ הוי חצי דבר), היכא שהביא כת נפרד על כל שנה ושנה הרי הוא חייב לשלם את הפירות שאכל או לא.
שע"ז סק"א בההערה השלישית.

עד הצריך מיגו או שבועה

הסברא שעדים אינם נאמנים במיגו כי מיגו הוא זכות טענה וממילא הרי זה מועיל רק בבעל דין שיש לו דין של טענה.
רצ"ב סק"ז (קטע "מיהו"), שכ"ט סק"ו.

בענין עד הצריך שבועה.
רס"א סק"ב.

עד מפי עד

בענין אם החסרון בעד מפי עד הוא משום שלא מיקרי שב"ד שמעו מהעדים, או האם שפיר מיקרי שב"ד שמעו מן העדים ההם רק שצריכים לשמוע בלי אמצעי.
תל"ב (קטע "והנה לכאורה").

עדים ששיקרו

בענין אם עד ששיקר נפסל בשעת הגדרתו או האם הוא נפסל רק אחרי שעובר תוך כדי דיבור כיון שעוד יכול לחזור בו.
שכ"ו סק"א סק"ד, תמ"ג (קטע "והקשה" וקטע "והנה עיין ברש"י" וקטע "והנה עיין בריטב"א").

עשו

בענין הדרך שיעקב קנה מעשו את הזכות של עבודה בבכורות.
פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "והנה רש"י").

הדרכים שיעקב קנה ממנו הזכות לירש יותר בנכסי האב א"נ להחשב ראש המשפחה.

פרק יש נוחלין כ"ה בהערה השני'.

פדיון הבן

פסקו של המחבר דהיכא שנוולדו לאדם שני בנים משתי נשים והאחד הוא בכור לאמו ונתערבו הרי הוא חייב לפדות כי אחד מהם הוא בכור (ודברי הגר"א שמייירי בהוכרו בתחילה כי אל"כ ממעטינן "בכור ולא ספק").

פרק יש נוחלין ק"ל (קטע אחרון).

פי שנים

בענין הנאמנות של יכיר, עי' בערך יכיר.

בענין שטומטום שנקרע ונמצא זכר אינו ממעט בחלק בכורה, עי' בערך טומטום.

מהות בכור

שיטות הפוסקים בענין אם ראשית אוננו נקרא זה שנוצר ראשון או זה שנוולד ראשון, דהיינו שאחד נולד לז' חדשים מאשה אחת, ואחד נולד לט' חדשים מאשה שני', אבל זה שנוולד לט' נוצר ראשון, רק שנוולד אחרי זה שנוולד לז'.

פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "והנה שיטת" וקטע "ובאמת").

בענין אם סגי בעד אחד כדי לקבוע שבן מסוים הוא בכור לנחלה.

פרק יש נוחלין קכ"א, קל"ז.

הל"ת (לא יוכל לבכר) והעשה (יכיר)

דברי הרמב"ן שלא יוכל לבכר הרי הוא בגדר לא תעשה.

פרק יש נוחלין קפ"ט סק"א.

דברי הרמב"ן ש"כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים" הרי זה בגדר מצות עשה על האב להודיע מי הוא הבכור.
פרק יש נוחלין קפ"ט סק"ב.

דברי הרמב"ן שאם הבכור מת בחיי האב מותר להאב להעביר את הפי שנים מבני הבכור לבן פשוט כי אין זה נקרא "על פני" ("על פני בן השנואה הבכור"), ומהרי"ט שחולק על זה.

פרק יש נוחלין קל"ח סק"ג, קפ"ט סק"ג.

מהות חלק פי שנים

הדרך שהדין של פי שנים חל רק לאחר מיתת האב ולא משעת לידתו ומש"ה הרי הוא יכול להסתלק מזה אם עוד לא מת האב.

פרק יש נוחלין קט"ו.

בענין אם רק החלק השני נקרא חלק בכורה או האם לשני החלקים ביחד יש חלות שם של חלק בכורה.

פרק יש נוחלין צ', קכ"ג, קפ"ח סק"ב.

בענין היכא שהוא בן יחיד, האם זה נחשב שיש כאן חלק בכורה או לא. ואם זה שפיר נחשב שיש כאן חלק בכורה האם כל הנכסים נחשבים חלק בכורה או האם רק חצי או האם רק שלישי.

פרק יש נוחלין צ', קכ"ג סק"ז.

דברי הדבר אברהם שהיכא שהוא בן יחיד שפיר יש כאן חלק בכורה ופטור ממעשר בהמה כי חשיב לקוח כי מתנה קריא רחמנא.

פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ז.

בענין אם האב יכול לסלק את הבכור מהחלק פשוט של הבכור.

פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ד, קפ"ח.

הסברא שהחלק של פי שנים צריך להיות חלק עודף על החלק של פשיטות

ושבלא"ה אינו בגדר חלק בכורה, ומש"ה אין האב יכול לסלק את הבכור מחלק הפשיטות של בכור.
פרק יש נוחלין קפ"ח סק"ב.

דברי הרשב"א שהיכא שריבה לאחד מן הפשוטים ומיעט לפשוט אחר דמהני לפי ריב"ב, א"כ בכה"ג אין נותנין להבכור בתחילה את חלק בכורתו אלא נוטל כל אחד חלקו ואז כל אחד נותן להבכור לפי חלקו.

פרק יש נוחלין קכ"ב סק"ב.

מתנה קריא רחמנא

בענין אם פי שנים הוא מתנה או ירושה.
פרק יש נוחלין מ"ד, מילואים (בסוף המילואים "בענין פי שנים").

דברי הנתיח"מ שפי שנים הוא מתנה מהאחיין.

פרק יש נוחלין מ"ד, צ"ז (קטע "ועי' בנתיח"מ"), ק"ד סק"א, קט"ו, קכ"ב, קכ"ג סק"ו, קכ"ט (קטע "וי"ל"), מילואים (בסוף המילואים "בענין פי שנים").

הדרך שכוונת הנתיח"מ היא שלעולם הבכור קונהו מהאב, רק שהתורה ציוותה את שאר הבנים שהם יתנו להבכור חלק זה.
פרק יש נוחלין מ"ד, קכ"ב סק"א (קטע "מיהו אכתי" וקטע אחרון).

דברי הדבר אברהם שהחלק של בכורה פטור ממעשר בהמה משום דחשיב לקוח מאחר שמתנה קריא רחמנא.
פרק יש נוחלין מ"ד.

הדעה שבספק פי שנים הרי זה נקרא שהבכור רוצה להוציא מן האחים, וצריכים לומר הממע"ה, והדעה שאין האחים נקראים מוחזקים, וצריכים לומר יחלוקו.

פרק יש נוחלין נ"ט (קטע ראשון וקטע אחרון), צ"ז, קל"ז (קטע אחרון).

דיני חלק פי שנים

דברי הבי"ב בס"י רע"ז שאם ראובן מת בלא בנים ובלא אחים, וירשו אותו בני האחים שלו, אז אם אחד מאחי ראובן הי' בכור הרי בניו נוטלים פי שנים בנכסי ראובן משום שבני אחיו של ראובן יורשים בדרך משמוש מאביו של ראובן שמוריש בקבר לנכדיו וממילא בני הבכור נוטלים פי שנים.
פרק יש נוחלין ו' סק"ח.

בענין אם הטעם למה מתחייב הבכור לשלם פי שנים מחוב אביו הרי זה כי כמו שחישבתו התורה כשנים לענין לקבל הה"נ לענין לתת או האם זה רק משום שהנכסים נשתעבדו.

פרק יש נוחלין מ"ג.

בענין מה שנותנים חלק בכור וחלק פשוט על חד מיצרא.

פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ה.

בענין אם בכור נוטל פי שנים בהעבדים העבריים של אביו.

פרק יש נוחלין ב' סק"א, קל"ח סק"ז.

דברי הרי"י מיגש והיד רמה שהיכא שהאב ריבה לאחד ומיעט לאחד וגם השוה להן את הבכור, כיון שהשוה להם את הבכור שוב לא מהני דבריו גם לענין מה שאמר על הפשוטים.

פרק יש נוחלין ק"ו, קי"ב סק"ב, קכ"ב סק"ב.

הסוברים שאם האב אמר משום מתנה הרי זה מועיל גם בנוגע להבכור, והסוברים שאינו מועיל.

פרק יש נוחלין ק"ה, ק"ו.

אין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק

הדרך שמה שצריכים שיהי' מוחזק להאב הרי זה כי עי"ז הרי זה נקרא כבר קרוב להבכור ובכור נוטל רק במה שקרוב ליטול.
פרק יש נוחלין צ"ח (קטע "ועי' ברי"ף").

"אף חלק בכורה עד דמטיא לידו": ביאור דרכו של הרשב"ם שהכוונה היא עד דמטיא לידו של האב.

פרק יש נוחלין מ"ה סק"א.

"אף חלק בכורה עד דמטיא לידו": ביאור דרכו של רבינו יונה שהכוונה היא עד דמטיא לידו של הבכור.

פרק יש נוחלין מ"ה סק"ב.

ציורים שונים של ראוי ומוחזק

הדרך שאם קרה לחפץ מסוים דבר שגבי גזילה מיקרי בגדר שינוי הרי זה מעכב את הבכור מליטול בו פי שנים כי לא מיקרי שהדבר החדש הי' מוחזק אצל האב.

פרק יש נוחלין נ', נ"א.

בענין אם מה שדבר מסוים משועבד להאב מדרבנן סגי להחשב מוחזק.

פרק יש נוחלין ע"ז (קטע "ועי' בקו"ש" וקטע "ויש ליישב" וקטע אחרון), פ"א.

בענין אם היכא שאחרי מיתת האב החפץ עתיד להיות קנוי לו להאב למפרע הרי זה סגי להחשב מוחזק.

פרק יש נוחלין ע"ז (קטע "ועי' בשט"מ" ולהלן שם).

שאעפ"כ אם יש ביד הנותן להפקיע ולגרום שלא יהי' קנוי להאב למפרע הרי זה גורם שזה נחשב בגדר ראוי.

פרק יש נוחלין ע"ז - פ"ה.

דברי הרשב"ם שבכור יורש פי שנים רק בנכסים שאביו הי' יכול למכור.

פרק יש נוחלין קל"ח סק"ב.

השיטה שסגי ב"סמיכי עלייהו" כדי שיחשב מוחזק, ולא ראוי, אפילו אם עוד לא זכה.

פרק יש נוחלין ל' סק"ב, ס"ט (קטע "והנה תוס").

בענין הא דבכור נוטל פי שנים בדמי קרבנות נזירות של אביו אע"פ שהאב לא הי' יכול למוכרם.

פרק יש נוחלין מ"ט סק"א.

בענין אם היכא שהבטיחו לו לתת לו מתנה מועטת הרי זה נחשב כבר בגדר מוחזק אצלו או האם זה נחשב רק בגדר ראוי.

פרק יש נוחלין ל' סק"ג.

דברי הקצה"ח והנתייה"מ בענין היכא שנשבעו לתת להאב חפץ האם זה כבר נקרא אצלו מוחזק או האם זה נחשב רק בגדר ראוי.

פרק יש נוחלין ל' סק"ג.

שהיכא שאדם אחד חייב בחיוב ממון לתת חפץ מסוים להאב (כמו שי"ל באומר שיתן מתנה מועטת וכן כמו שי"ל בהציור הנ"ל של שבועה שלבסוף נעשה מזה חיוב ממון) הרי זה נקרא מוחזק אצל האב מחמת החיוב, אע"פ שהנותן יכול לכפור בו, ואינו כמו חוב של ממון שאינו על חפץ מסוים, שאינו נקרא מוחזק כיון שיכול לכפור בו.

פרק יש נוחלין ל' סק"ו, מ"ב (קטע "ועי' בחידושי רבי מאיר שמחה"), ס"ח סק"ג.

בענין מה שזרוע ולחיים וקיבה שמיועדים להגיע להאב חשיבי מוחזקים אצל האב אע"פ שאפשר לכפור בהם.

פרק יש נוחלין מ"ב (קטע "מיהו צריכים").

הדעות למה הציור של מכירי כהונה נחשב ציור של מוחזק ולא ראוי.

פרק יש נוחלין ל', ס"ט (קטע "והנה תוס").

בענין אם הא דסגי במכירי כהונה להיות נחשב ציור של מוחזק הרי זה אתי רק כרבי או גם כרבנן.

פרק יש נוחלין ל' סק"ה.

דברי הרמב"ם שספינה בים מיקרי ראוי כי היא יכולה להטרף.

פרק יש נוחלין ל' סק"ז, ל"ח סק"ב, מ"ב (קטע "מיהו צריכים"), ע"ב, פ"ט.

דברי הרמ"א שנכסים ביד הגזולן נחשבים מוחזקין אצל הנגזל.
פרק יש נוחלין ל' סק"ז, ל"ח
סק"ב, מ"ב (קטע "מיהו צריכים"),
ע"ב, פ"ט, קל"ח סק"ח.

הדרך שכדי להחשב "מוחזק" צריכים שגם הדין ממון יהי' שלו ולא רק הגוף.
פרק יש נוחלין ל"א.

בענין הא שנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס נקראים מוחזקים אצלו אע"פ שגוסס אינו יכול לקנות.
קמ"ב.

שבח

בענין אם הטעם לומר שבכור נוטל פי שנים בשבח ונחשב בגדר מוחזק הרי זה משום שלאחר שנשבח הרי אנו מסתכלים עליו כעל חפץ אחד עם הגוף, או האם מסתכלים עליו כחפץ נפרד רק שמ"מ מכיון שהי' צפוי שיגיע הרי זה כאילו כבר הגיע.
פרק יש נוחלין נ"ה סק"ג, ס"ד,
ס"ז סק"ב.

הדרך שהחסרון בהשביחהו היתומים אינו בזה שהוצרכו לפעולות חדשות ולא בא השבח מאליו, אלא הדבר תלוי באם זה נקרא שהשבח בא מן היתומים או האם זה נקרא שהשבח בא מעלמא.
פרק יש נוחלין כ"ו סק"ב.

הדרך שכשהשביחהו היתומים אין הבכור נוטל פי שנים בהשבח אבל כשהשביחהו אחרים אכתי שפיר נוטל הבכור פי שנים בהשבח.
פרק יש נוחלין מ"א סק"ב, נ"ה
סק"ג.

בגדר שבח דמילא.
פרק יש נוחלין נ"ה סק"ג.

בענין אם בכור נוטל פי שנים באילן שהוציא פירות.
פרק יש נוחלין כ"ו סק"א, נ"ד.

בענין "דיקלא ואלים".
פרק יש נוחלין כ"ו סק"ג, מ"ו, נ'
- נ"ג.

בענין אם הגדר של "דיקלא ואלים", והטעם למה בכור נוטל בו פי שנים, הוא משום שנחשב אותו חפץ כמו קודם, או האם הוא משום שאפילו אם נחשב חפץ אחר אבל עדיין שם דיקלא עליו.
פרק יש נוחלין נ"א.

דברי התומים שהטעם הוא משום שבכור נוטל קודם חלוקה וידידי' אשבת.
פרק יש נוחלין נ"ב.

שפירות ונתבשלו ועגל ונעשה שור נחשבים בגדר "דיקלא ואלים" ובכור נוטל פי שנים אפילו אם לגבי גזילה הרי זה נחשב בגדר שינוי כי אע"פ שנקרא שנשתנה ואינו כעין שגזל אבל עדיין הרי זה נחשב אותו חפץ כמו קודם.
פרק יש נוחלין נ"א.

שיטת הרמב"ם שאם "דיקלא ואלים" הי' מחמת הוצאה אין הבכור נוטל פי שנים.
פרק יש נוחלין נ"ג.

בענין מה סוברים רבי ורבנן (שחולקים בענין שבח) בציוורים של מעוברת וילדה, וריקנית ונתעברה וילדה.
פרק יש נוחלין כ"ו, נ', נ"ד, ס"ב.

גדר "בנו בתים".
פרק יש נוחלין נ"ח.

בענין אם בכנו בתים יש ס"ד שהבכור נוטל בהם פי שנים כי הרי זה נחשב שהקרקע עצמה השביחה, ואפילו אם היתומים בנו מהעצים שלהם אבל השבח שנוצר (יותר ממה ששום העצים) נחשב שבח הקרקע ולא השבח של העצים שלהם, או האם זה נחשב שהקרקע בעינה עומדת רק שעכשיו מונח עלי' בית, רק שהגמ' איירי כשגם העצים היו של האב ולכן יש ס"ד שהבכור יטול פי שנים.
פרק יש נוחלין נ"ח.

בענין אם בכור נוטל פי שנים ביוקרא.
פרק יש נוחלין ק"ב סק"ג.

מלוה

בענין המחלוקת שבין רבי ורבנן אם בכור נוטל פי שנים במלוה.
פרק יש נוחלין כ"ו סק"א.

הסברא לומר שמה שלפי רבנן בכור נוטל פי שנים במלוה הרי זה כי האב הי' מוחזק בהחוב והחוב עצמו נחשב שוויות של ממוץ.

פרק יש נוחלין ס"ט (קטע "ונראה").

הסברא שכשגובים חוב אין המעות נחשבים שבח אלא התגשמות החוב.
פרק יש נוחלין ס"ט (קטע "ונראה" וקטע "ועכ"פ").

בענין שיש סברא לומר שמלוה נחשב יותר מוחזק משבח, וכן שיש סברא לומר איפכא.

פרק יש נוחלין צ"ד.

הדרך שכתב הרמ"ה בענין אם הטעם לומר שאין הבכור נוטל פי שנים במלוה הרי זה משום שאינו נחשב "ימצא לו" או האם זה משום שאינו יכול להקנותו.

פרק יש נוחלין צ"ח (קטע "ועי' ביד רמה").

דברי הרשב"ם שרבי ורבנן פליגי רק במלוה בשטר, ודברי רבינו יונה שפליגי רק במלוה על פה, ודברי תוס' רי"ד שפליגי בשניהם.
פרק יש נוחלין מ"ב, מ"ה סק"א, ס"ג, ס"ה, ס"ו.

דברי הרשב"ם שהטעם למה רבי סובר שבכור נוטל פי שנים במלוה הרי זה משום שהפרעון נחשב בגדר השבח של הנייר, ודברי תוס' שחולקים עליו וסוברים משום שכמאן דגביא דמי.

פרק יש נוחלין ס"ד, ס"ז סק"א, ס"ח סק"א.

דברי הרשב"ם ששטר הוא כמו משכון.
פרק יש נוחלין ס"ח סק"ב.

סברת הרשב"ם שהטעם לומר שאין הבכור

נוטל פי שנים במלוה הרי זה כי אפשר לכפור בו: בענין אם יטול היכא שאמר אל תפרעיני אלא בעדים אשר בכה"ג אינו יכול לכפור ולומר פרעתי.

פרק יש נוחלין מ"ב (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

בענין שאם עוד לא הוציא הלוה את המעות חשיב מוחזק אם סוברים מלוה לאו להוצאה ניתנה.

פרק יש נוחלין ע"ב.

בענין אם סגי ב"למפרע הוא גובה" כדי לקבוע גדר של מוחזק.

פרק יש נוחלין ע"ז - פ"ה.

בענין אם "גבו קרקע יש לו" הרי זה משום שהקרקע היתה משועבדת, או האם זה משום שלמפרע הוא גובה.

פרק יש נוחלין פ"א.

הסברות בנוגע לאם בכור נוטל פי שנים בריבית.

פרק יש נוחלין ס"ח סק"א סק"ג.

דברי התוס' רי"ד שהמ"ד שסובר שבכור נוטל פי שנים בריבית הרי זה רק בריבית שנתחייב כבר בחיי האב.

פרק יש נוחלין ס"ב.

שכירות

"הניח להן אביהן פרה מוחכרת ומושכרת ביד אחרים בכור נוטל פי שנים": שיטת הראשונים בענין אם איירי בדמי השכירות או בהולד.

פרק יש נוחלין כ"ו סק"א.

בענין אם הציור של מעוברת וכן הציור של מושכרת איירי כשהיתה כבר התחלה בחיי האב, דהיינו שהיתה כבר מושכרת או מעוברת (או הוכר עוברת).

פרק יש נוחלין כ"ו, נ"ד, ס"ב.

שיטת הריטב"א שבהשכירות היתומים אין הבכור נוטל פי שנים אפילו בשבח הגוף.

פרק יש נוחלין כ"ו סק"ב (קטע אחרון).

עוד בענין השכירה היתומים.
פרק יש נוחלין נ"ה סק"א.

בענין היכא שהשוכר השכיר את היתומים עצמם להיות הפועלים שלו, האם זה נחשב כמו השביחו היתומים, או האם הם נחשבים כיד השוכר וממילא הרי זה נחשב שבה דממילא.
פרק יש נוחלין נ"ה סק"ד.

דברי ההגהות אשר"י שהיכא שהאב השכיר בעל פה אין הבכור נוטל פי שנים לפי רבנן (שסוברים שאין הבכור נוטל פי שנים במלוה) אפילו בהפרה עצמה כיון שהשוכר יכול לכפור אותו.

פרק יש נוחלין כ"ו סק"א בההערה השני, ל' סק"ז, ל"ח סק"ב, מ"ב (קטע "מיהו צריכים").

בענין אם לפי רבי (שסובר שבכור נוטל פי שנים במלוה) הרי הוא נוטל פי שנים בהפרה בהציור הנ"ל, וכן בדמי השכירות. פרק יש נוחלין כ"ו סק"א בההערה השני, ל"ח סק"ב.

יש לו לבכור קודם חלוקה או אין לו לבכור קודם חלוקה

ביאור המחלוקת אם יש לבכור קודם חלוקה.
מילואים (בסוף המילואים "בענין פי שנים").

דברי הרשב"ם שיש לבכור קודם חלוקה איירי כשמיחה (כלומר שאמר אל תשביחו אלא תבע חלוקה) ואיירי אפילו לענין השבח, ודברי תוס' שהכוונה היא לקודם שמיחה ורק לענין הגוף.

פרק יש נוחלין ל"ח סק"א, מ"ה סק"ג, ק"ב סק"א סק"ב, מילואים (בסוף המילואים "בענין פי שנים").

דברי הרמ"ה שיש לבכור קודם חלוקה אין פירושו שהוא ממש שלו אלא פירושו הוא רק שיש לו זכות למוכרו או להפקירו.
פרק יש נוחלין מ"ה סק"ג.

דברי הרשב"א שאם יש לבכור קודם חלוקה הדין נותן שלא יועיל ויתור אלא צריכים קנין.
פרק יש נוחלין ק"ב סק"ה.

פליגין דיבורא ופליגין נאמנות

דברי הקובץ הערות שהיכא שאחד מהדברים הוא תוצאה מהשני לא שייך לומר פליגין נאמנות.

פרק יש נוחלין קמ"ד (קטע "ועיי בקו"ש").

הדרך שלא אמרין פליגין נאמנות לענין דברים ששניהם הם על חד גברא, וכגון לומר שהאב נאמן לומר שהקטן הוא הבכור ושהגדול אינו בכור אבל פליגין נאמנות ואינו נאמן להחיל על הגדול דין של ממזר.
פרק יש נוחלין קמ"ד (קטע "מיהו נראה").

המחלוקת בין רב יוסף לרבא בסנהדרין דף ט' ע"ב בפלוני רבעני לרצוני.
ש"ז, פרק יש נוחלין קע"ו (קטע "ועיי בחי' הגר"ח").

צלפחד

שהי' בן כ' בצאתו ממצרים.
פרק יש נוחלין י"ט סק"ו (קטע אחרון).

בענין מה שלצלפחד לא הי' חלק בארץ.
פרק יש נוחלין י"ט סק"ו (קטע אחרון).

קדשים - קרבנות

ע"י עוד בערכי הקרבנות.

דרכו של הקו"ש שקדשים הרי הם כמו מעשר שני ממון גבוה דאע"פ שהדין ממון אינו שלו אבל הגוף הרי הם שפיר שלו ולכן הרי הם בירושה כי לירושה מספיק בזה שהגוף הוא שלו.

פרק יש נוחלין ל"א.

הדרך שבשביל להקריב קרבן לא מספיק
ב"דעת" בעלים, אלא צריכים המדריגה של
"רצון".

בענין תלויהו וזבין (אחרי אות
תמ"ו) סק"ב סק"ג.

דברי הרמב"ם שהיכא שכופין אותו להביא
קרבן צריך לומר רוצה אני (ודלא כמו
בקידושין מכירה וחליצה, אלא כמו בגט).

בענין תלויהו וזבין (אחרי אות
תמ"ו) סק"ב סק"ג.

בענין על מה קאי "קק"ל ממון בעלים":
חלק הבעלים וחלק הכהנים – מחיים
ולאחר שחיטה..

פרק יש נוחלין ל"ג.

בענין אם אימורי קק"ל נחשבים קדק"ד גם
לפני הזריקה, או האם רק אחרי הזריקה,
אבל לפני הזריקה הרי הם נחשבים קק"ל
וממון בעלים הם.

פרק יש נוחלין ל"ז (גם בענין חזה
ושוך).

קול

בענין "לא מבטלינן קלא".

של"ח, של"ט (קטע "א" ולהלן
שם).

חילוקי דינים בין קול בעלמא לבין קול
דאיתחזק בבי דינא.

של"ז, של"ח, של"ט (קטע "וי"ל
דס"ל" וקטע "מיהו אכתי" וקטע
"הי").

בענין אם מורדין מכהונה על פי קול גם
היכא שהוחזק הוא עצמו בכהונה ולא רק
האב.

של"ז.

השיטה שאין זילותא דבי דינא להעלותו
לכהונה היכא שהורדנו אותו על פי קול
אפילו אם הוא קול גמור.

של"ט (קטע "הי"), שמ"ג סק"ב.

בענין אם קול מועיל במקום תרי ותרי.
שמ"ג סק"א.

בענין ע"א נגד קול.
ש"מ.

בענין ע"א נגד ע"א ויש קול.
שמ"ג סק"ב.

בענין אם חג"ש עדיף מקול.
שס"א סק"ז.

בענין אם מספיק בקול שהחפץ הוא שלו
כדי לקבוע חמ"ק או האם צריכים עדים.

רפ"ו סק"ב, שס"ה סק"א, שס"ו
סק"ד סק"ה.

קטן וקטנה

בענין "כי יתן איש ולא קטן", ע"י בערך
שומר – דברים שנתמעטו ממייעוטים
בפרשת שומרים.

בענין שבועת היסט על טענת קטן, ע"י
בערך שבועה - שבועת היסט.

בענין קבלת עדות נגד קטן, ע"י בערך עדות
– הגדת וקבלת עדות.

בענין פסול קטן לעדות, ע"י בערך עדות -
תחילתו בפסלות, ועוד שם בערך עדות –
קטן וכו', ועוד שם בערך עדות - נמצא
אחד מהם קרוב או פסול.

בענין חזקת ג' שנים בנכסי קטן, ע"י בערך
חזקת ג' שנים - מעשה החזקה.

שיטת תוס' שקטן יכול לזכות מהתורה ע"י
דעת אחרת מקנה, ודעת רש"י שהקטן זוכה
רק מדרבנן.

תמ"א, פרק יש נוחלין קל"ח סק"ב.

בענין אם כוונת תוס' היא גם לקטן שהוא
במדריגת צרור וזורקו ואגוז ונוטלו לענין
שזוכה לעצמו, או האם כוונתם היא רק
למדריגת חפץ ומחזירו לאחר שעה.
תמ"א.

שיטת הש"ך שקטן יכול לזכות לעצמו מן
התורה, ושהמשנה של מציאת חרש שוטה
וקטן הוא שלהם משום דרכי שלום איירי
בקטן שהוא פחות מצרור וזורקו אגוז
ונוטלו.

תמ"א.

שיטת הש"ך שזכ"י אינה מטעם שליחות, אלא עדיפא מינה, ולכן אפשר לזכות בשביל קטן אע"פ שאי אפשר להיות שלוחו של קטן, וקושיית הקצה"ח שא"כ למה אין לקטן קנין חצר, ושיטת הראב"ד שכשיש דעת אחרת מקנה יש לו קנין חצר. תמ"א.

הלוה נאמן לומר שפרע אלא המלוה יכול לגבותו: הטעמים למה אין להלוה מיגו שהי' יכול לטעון מזויף, וכן למה אין לו הפה שאסר.
פרק יש נוחלין קע"א, קע"ב, קע"ג.

קידושין

הדרך שמצד האשה לא מספיק בדעת אלא צריכים המדריגה של רצון, ושלומדים כן מהפסוק ויצאה והיתה.

בענין תליוהו וזבין (אחרי אות תמ"ו) סק"א.

בענין תליוהו להאיש או תליוה להאשה וקדיש.

בענין תליוהו וזבין (אחרי אות תמ"ו) סק"א.

דברי הרמב"ם שהיכא שכופין את האשה להתקדש אין צריכים שתאמר רוצה אני (כמו הדין במכירה וחליצה, ודלא כמו בגט וקרובן אשר שם צריכים שיאמר רוצה אני).
בענין תליוהו וזבין (אחרי אות תמ"ו) סק"ג.

קיום מצות

המחלוקת אם הציוויים שנאמרו לפני הר סיני נשנו עוד הפעם בהר סיני ואנחנו צריכים לקיים רק את הציווי של הר סיני.
פרק יש נוחלין קב"ד ("מיהו לכאורה").

קיום שטרות

השיטה שרבנן תיקנו קיום שטרות רק אם הלוה טוען מזויף, והשיטה שתיקנו אפילו אם אין הלוה טוען מזויף, ושיטת המרדכי בשם רבינו אביגדור שאם הלוה טוען מזויף צריכים קיום מן התורה ואם אינו טוען מזויף צריכים קיום רק מדרבנן.
פרק יש נוחלין קע"א, קע"ב, קע"ג.

"מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו" (כלומר שאם הלוה מודה שאין השטר מזויף רק שהוא טוען שכבר פרע אותו אין

קנין

בענין קטן, עי' בערך קטן וקטנה - זכ"י.

דברי תוס' בכתובות דף ק"ב ובכורות דף י"ח שכל הפעולה של מעשה קנין היא כי עי"ז יש לו גמירת דעת להקנות, ומש"ה היכא שברור לנו שיש לו גמירת דעת גם בלא קנין, וכגון במתנה מועטת, אין צריכים מעשה קנין.

פרק יש נוחלין ל' סק"ב.

שיטת הראב"ד שמה שהעודר בנכסי הגר וכסבור שהן שלו אינו קונה (יבמות נ"ב ע"ב) הרי זה רק בנכסי הגר דליכא דעת אחרת מקנה, אבל היכא שיש דעת אחרת מקנה לא איכפת לן בזה שהעודר לא ידע שהוא קונה ועושה קנין.
תמ"א (קטע ראשון).

הדרך שמי שיש לו חלק בתפוסת הבית אין לו כח להקנות את חלקו, אבל לסלק את עצמו שפיר יכול.

פרק יש נוחלין ק"ב סק"ה.

דעת הרמב"ם שאינו יכול להתחייב לחבירו דבר שאינו קצוב, ושלפ"ז ה"ה שאינו יכול למכור דבר כזה.

פרק יש נוחלין קל"ח סק"ה.

הדרך שמכיון שמתנה מועטת אסור לחזור בו מהפסוק של שארית ישראל לא יעשו עוולה, נכלל בזה חיוב ממון ממש לחבירו, וחשיב כמו חוב של ממון ושייך בזה ירושה. ואע"פ שיכול לחזור בו אבל כל זמן שלא חזר בו יש כאן חוב.
פרק יש נוחלין ל' סק"ו.

שבנותן מהיום ולאחר מיתה, כל הפירות שגדלו עד שעת מיתה הם של הנותן, אבל השבח של הגוף הוא של המקבל.
פרק יש נוחלין ק"ב סק"ז.

קרבן מעשר בהמה

בענין אם מ"עשירי ודאי ולא עשירי ספק" ממעטינן גם ספיקא דדינא.
פרק יש נוחלין ק"ל (קטע "ועוד הקשה").

דברי הדבר אברהם שהחלק פי שנים של בכור פטור ממעשר בהמה משום דחשיב לקוח כי מתנה קריא רחמנא.
פרק יש נוחלין מ"ד.

קרח

השיטות בענין מתי קרה המחלוקת של קרח.
פרק יש נוחלין כ"ו.

דברי הקו"ש שבנוגע להנשים של כלל ישראל נאמר רק שאין להן זכות בחלוקת ארץ ישראל, אבל בעדת קרח (ובמרגלים) נאמר שבכלל לא תהא להם נחלה בארץ והופקעו לגמרי מאחוזת נחלה אפילו ע"י ירושה.

פרק יש נוחלין י"ח סק"ב סק"ד.
עוד בענין שלא הי' לעדת קרח (ולמרגלים) חלק בארץ.
פרק יש נוחלין י"ט סק"ג.

קריעה

בענין קריעה על המת תכ"ד לפני המיתה.
פרק יש נוחלין קפ"ד (קטע "וע"ע בספר" ולהלן שם).

קרן תמה

בענין פלגא נזקא ממונא.
רל"ז.

ראובן

דברי רש"י שראובן הי' בכור לעבודה ולא יוסף.
פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "וכן מבוואר מרש"י" וקטע "מיהו אכתי נשאר קשה").

ראוה מדברת

הביאור שחזקת האם מהני לבת, וכן שחזקת האב מהני להחזיק את הבן

דברי רעק"א שב"מהיום ולאחר מיתה" נקטינן שהוא נותן להשני את כל הגוף רק שהוא משיר לעצמו עד מיתתו את הגוף לפירות.

פרק יש נוחלין קע"ח (קטע "ועי' בספר").

דברי הבית מאיר שב"מהיום ולאחר מיתה" נקטינן שהקנין פירות של השני מתחיל עכשיו ונגמר לאחר מיתה.

פרק יש נוחלין קע"ח (קטע "ועוד הביא את דברי").

בענין שאם אמר נכסי לך ואחריו לפלוני והראשון ראוי ליורשו אין להאחרין כלום משום שאין זה לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק.

פרק יש נוחלין ק"י סק"ד, קע"ח, קע"ט, קפ"א, קפ"ו.

קנין חזקה

המחלוקת בין רבי אליעזר ורבנן אם הילוך קונה, מקרא דקום התהלך בארץ.
פרק יש נוחלין כ"א.

שיטת הרמב"ם ששטיחת פירות או אכילת פירות מועילה לקנין חזקה.
רע"ז.

קנין חליפין

השיטה שהיכא שהוא רוצה להקנות לו גם מעות וגם מטלטלין, והרי הוא עושה עמו קנין חליפין על המטלטלין, הרי זה מועיל גם על המעות אע"פ שאין מטבע נקנה בחליפין.

פרק יש נוחלין קל"ט.

קנס

השיטה שאע"פ שאין אדם מוריש קנס לשאר יורשיו אבל לבניו ובנותיו הרי הוא שפיר מוריש.

פרק יש נוחלין ה' סק"ח.

שבקנס הרי העדים צריכים דרישה וחקירה גם לאחר התקנה שבדיני ממונות אין צריכים דו"ח.

שכ"ט סק"ב.

בכהונה, כי יש להם חזקה שלא נתקלקל כחם להוליד כשרים. של"ו.

שיטת הרמב"ם שהאם נאמנת להכשיר את הבת אפילו היכא שיש רוב פסולים אבל אינה נאמנת לפסול. פרק יש נוחלין קל"ז (קטע "א").

הדרך שהמ"ד שמכשיר בה ופוסל בבתה הרי זה רק בציוור שנתעברה מהך ביאה גופה אבל לא אם נתעברה אח"כ מביאה אחרת שהיא כשירה. שמ"ט.

רוב

בענין רובא וחזקה רובא עדיף, עי' בערך חזקה - רובא וחזקה.

בענין מיגו נגד רוב, עי' בערך מיגו - מיגו נגד רוב.

בענין חזקת מרא קמא נגד רוב, עי' בערך חזקת מרא קמא.

בענין רוב במקום תרי ותרי, עי' בערך עדות - שאר כחות במקום תרי ותרי.

בענין אם רובא דלית' קמן, וכן רובא דאית' קמן, הם בגדר בירורים, או האם הם בגדר גזיה"כ של התנהגות במצב של ספק.

ודברי השט"מ בשם הרא"ש שגם כשהולכים אחר הרוב עדיין נחשב ספק. שמ"ד (קטע "מיהו דברי הפ"י"), שמ"ה (סוף קטע ראשון וקטע "מיהו אולי").

בענין אם לפעמים רוב מהני להוציא ממוחזק, עי' בערך מוחזק - גדר הכח של מוחזקות.

בענין אם הולכים בקנס אחר הרוב, דהיינו האם מוציאים קנס ע"י רוב. כתובות ב': שכ"ה.

בענין טעמו של רב שסובר שהולכים בממון אחר הרוב: האם הוא משום שמוחזקות היא חזקה שמשנתנית, או האם

הוא משום דס"ל שמוחזקות אינה בגדר חזקה חיובית.

רל"ט במילואים (קטע "מיהו תוס' בב"ק" וקטע "והנה הנתייה"מ").

בענין טעמו של שמואל שסובר שאין הולכים בממון אחר הרוב: האם הוא משום דס"ל שמצרפים את המיעוט להחזקה החיובית של מוחזקות, או האם הוא סובר שאין הולכים בממון אחר הרוב אפילו אם מוחזקות אינה בגדר חזקה חיובית.

רל"ט במילואים (קטע "ועי' עוד במהר"ם" וקטע "מיהו בתוס'"), שצ"ב סק"ב, שצ"ג סק"א (קטע "הנה הפ"י").

רובע

"פלוני רבעני".

פרק יש נוחלין קע"ו (קטע "ועי' בחי' הגר"ח").

ריבית

דברי הקו"ש בענין אם הלוח מתחייב בכל הריבית שכתוב בתוך השטר בשעת ההלוואה ומש"ה גם הסכום של הריבית נחשב מלוה בשטר, או האם הוא מתחייב בכל פורתא ופורתא בבוא הזמן וממילא הסכום של הריבית נחשב מלוה על פה. פרק יש נוחלין ס"ח סק"ג.

שבו"י

שיטת הרמב"ם ששבו"י אסורה לכהן רק מדרבנן, ושיטת רש"י שהיא אסורה מדאורייתא. ש"נ סק"ב.

בענין למה בתרי ותרי אודות אם נשבת או לא, לא אולינן בתר חזקה. ש"נ סק"ב.

בענין למה עד אחד, וכן האב, אינו נאמן לומר על אשה או על בתו שהיא שבו"י. פרק יש נוחלין קל"ז (קטע "וכעין").

שבועה

בענין שבועת ע"א, עיין בערך עד אחד - בענין מה שעד אחד מחייב שבועה.

בענין מיגו לאיפטורי משבועה, עי' בערך מיגו - מיגו לאיפטורי משבועה.

בענין שבועת השומרים, עיין בערך שומר - שבועת השומרים.

כללי

יסודו של הגרש"ש בביאור דברי הרשב"א שבועת מודה במקצת ושבועת עד אחד ושבועת השומרים הן גם בגדר חיובים להתובע ולא רק בירוים לב"ד כדי להפטר. ש"צ סק"ג.

בענין אם אחרי שנשבע צריכים הדיינים לגמור את הדין או האם אין צורך בגמר דין.

פרק יש נוחלין קנ"ז.

מתוך שאינו יכול לישבע משלם

בענין אם הדין של מתוך שאינו יכול לישבע משלם, הוא בגדר קנס, או האם הוא משום דריע טענתי' כי נראה כמערים, או האם הוא משום שכן הוא הדין של שבועות שצריך או לישבע או לשלם. שפ"ט סק"א סק"ו.

שיטת תוס' שאומרים מתוך שאינו יכול לישבע משלם רק היכא שאומר לא ידענא ושפיר הו"ל למידע דאז מה שהוא אומר לא ידענא הרי זה בגדר שמא גרוע. שפ"ט סק"א סק"ו, שצ"א.

בענין למה אומרים מתוך שאינו יכול לישבע משלם בהציור של "אין חטפי ודידי חטפי", הלא זה דומה להיכא שלא הוי לי' למידע כי אינו אשם בזה שאינו יכול לישבע. שפ"ט.

שבועת המשנה (על המשכון, וליתומים)

שהמלוה על המשכון צריך לישבע קודם שהוא גובה מן המשכון, ואפילו כשיש לו מיגו.

ש"ס סק"ג.

השיטה שהיכא שיש לו מיגו הרי הוא יכול לגבות מנכסי יתומים בלא שבועה. ש"ס סק"ג.

בענין היכא שיודעים שהקרקע נמצאת אצלו בתורת משכנתא דסורא, האם הוא צריך לישבע להיתומים. שס"א סק"ד.

פסקו של המחבר שמערער יכול להוציא דברים העשויין להשאל ולהשכיר מן היורש של המחזיק בהן בלא שבועה אע"פ שלאביהם ה' צריך לישבע כי לא טענינן להיורש לענין לחייב את המוציא שבועה, ודברי הרמ"א שם. שס"ד סק"ב.

שבועת היסת

בענין אם נשבעין שבועת היסת על פחות משני כסף.

שס"ב סק"ב.

בענין אם נשבעין שבועת היסת על טענת קטן.

שס"ב סק"ג.

בענין אם נשבעין שבועת היסת על עבדים וקרקעות.

שס"ב סק"א סק"ב סק"ג, שע"ח, פרק יש נוחלין ק"ג.

המחלוקת בין הרשב"ם ותוס' אם מי שיש לו חזקה ג' שנים צריך לישבע שבועת היסת.

שס"א סק"ח סק"ט סק"י, פרק יש נוחלין ק"ג.

בענין אם מי שיש לו מיגו צריך לישבע שבועת היסת.

שס"א סק"ט סק"י.

בענין אם מי שיש לו הפה שאסר צריך לישבע שבועת היסת.

פרק יש נוחלין ק"ג.

בענין אם מי שיש לו החזקה של לא חציף איניש צריך לישבע שבועת היסת.

שס"א סק"ט סק"י.

בענין אם צריך לישבע שבועת היסת היכא שיש לו ראי' אבל צריכים גם את הכח של מוחזק.
שע"ט סק"א.

בענין היכא שאינו בא להוציא בטענת עצמו אלא בא להוציא בטענת אביו ובשמא, האם טענין לחייב את הנתבע שבועת היסת.
שס"ב סק"ג.

שבועת העדות

דברי הירושלמי שאם קיבל עליו אחד כשנים אין העד ההוא חייב קרבן שבועת העדות אם נשבע שבועת העדות בשקר.
פרק יש נוחלין קנ"א סק"א.

דברי רעק"א בענין מה בין קיבל עליו אחד כשנים דאין העד חייב קרבן שבועת העדות, לבין עד סוטה שיודע שנטמאה, או עד מיתה שיודע שמת בעלה, אשר התם העד שפיר חייב קרבן שבועת העדות (היכא שהוא עד כשר אבל לא היכא שהוא עד פסול, כי אע"פ שהאמינו חכמים גם עד פסול אבל האמינוהו רק בתורת אומדנא וראי' בעלמא אבל לא החשיבו אותו כשני עדים גמורים).
פרק יש נוחלין קנ"א סק"א (קטע "ועיין בקו"ש").

שדה אחוזה

(שחייבים לפדות עבד עברי שנמכר לגוי, וגם הקרוב שהוא יותר רחוק חייב כשאין ידם של הקרובים טפי משגת לפדות. ויש מחלוקת בענין אם אפילו משפחת האם חייבת לגאול כשאין משפחת האב או כשאין להם כסף.
פרק יש נוחלין ט"ז סק"ב.

שואל

דברי הנ"י שהיכא שהבטיח המשאיל להשואל שלאחר זמן יעבוד עמו הרי זה נקרא שאלה בבעלים אע"פ שאינו עמו בשעת תחילת השאלה כי אסור להמשאיל

לחזור בו כדכתיב שארית ישראל לא יעשו עוולה, ומוכח מדברי הנ"י שחל התחייבות וחוב ממש.
פרק יש נוחלין ל" סק"ו.

שודא דדייני

בענין אם שודא דדייני הוא סברת הדיינים או רצון הדיינים.
שצ"ח.

בענין למה מהני סברת הדיינים, ובענין אם צריכים לצרף לזה שהפקר ב"ד הפקר.
שצ"ו סק"ד.

בענין מה שאמר רב נחמן לרב ששת שאינו רשאי לעשות שודא דדייני כי "אנא דיינא, מר לאו דיינא".
שצ"ו סק"ד.

בענין שאומרים שודא דדייני רק במומחין.
שצ"ז (קטע "והנה לעיל" ובההערה שם).

בענין אם גם כדי לומר שודא דדייני צריכים שהציור יהי' בגדר "ליכא למיקם עלה דמילתא" כמו שצריכים כדי לומר יחלוקו.
שצ"ו סק"א, סק"ג ובההערה הראשונה שם, סק"ה.

בענין אם אומרים שודא דדייני היכא דאיכא דררא בממונא.
שצ"ז.

בענין דעת התנאים שסוברים ששודא דדייני עדיף מיחלוקו.
שצ"ג סק"ג (קטע "ואולי"),
שצ"ה.

הסוברים שלפי הדרך שרבנן סוברים ששודא דדייני עדיף מיחלוקו א"כ בהציור של מחליף פרה בחמור יסברו שאין הדין יחלוקו אלא שודא דדייני.
שצ"ג סק"ג (קטע "ואולי י"ל").

בענין אם עדיף לומר שודא דדייני או כל דאלים גבר.
שצ"ו סק"א סק"ב.

בענין שלא אמרינן שודא דדייני במטלטלין
אלא בקרקע.
שצ"ז (קטע "והנה לעיל" ובהערה
שם).

שוטה

עין עוד בקובץ קטן וקטנה.

בענין נשתטה המשלח, עי' בערך שליחות
- נשתטה או מת המשלח.
הדרך שגוסס אינו יכול להקנות כי הוא
נעשה שוטה.
פרק יש נוחלין קמ"א.

שויה אנפשי' חתיכה דאיסורא

עוד בענין לחזור בו משויה אנפשי' חד"א
גם בלי אמתלא.
פרק יש נוחלין קמ"ו סק"א (קטע
"ועי' בספר" וקטע "וע"ע
בקו"ש").

בענין אם האומרת טמאה אני לך נאמנת
משום שויה אנפשה חתיכה דאיסורא או
משום ע"א נאמן באיסורין.
פרק יש נוחלין קמ"ו סק"א.

שומע כעונה

דברי הריטב"א שבמי שאינו יכול לדבר לא
אמרינן שומע כעונה.
תל"ג סק"א, פרק יש נוחלין קס"ז
סק"א.

שומר

שבועת השומרים

יסודו של הגרש"ש ששבועת מודה במקצת
ושבועת עד אחד ושבועת השומרים הרי הן
בגדר חיובים להתובע ולא בירוים לב"ד
כדי להפטר.
ש"צ סק"ג.

שיטת הרמב"ם שנשבעין שבועת השומרים
לקטן, והמיעוט קאי רק על הכפל של טוען

טענת גנב אבל לא על שבועה, ושיטת
הראב"ד שאין נשבעין.
שס"ב סק"ג.

שטעמו של הראב"ד הוא משום דס"ל
שהפקדון של קטן נתמעט מכל עיקר דין
שמירה.
שס"ב סק"ג.

שור המועד

בענין אם הג' נגיחות של העדאה פועלות
רגילות, או האם הן רק בגדר הוכחה שהוא
מועד.
רל"ט סק"א (קטע "והנה י"ל")
סק"ב (קטע ראשון), ר"מ סק"א
סק"ב.

בענין אם לפי הדרך שהן רק הוכחה
הכוונה היא שהן מוכיחות שהי' מועד
מלידתו, או האם הן מוכיחות רק שהשור
נשתנה אחרי לידתו אבל כל השוורים
נולדים תמים.
רל"ט סק"ג.

הדרך שגם רש"י שסובר שלפי רבא משלם
נ"ש כבר על הנגיחה השלישית, הרי הוא
מודה שנשלמת ההעדאה רק ע"י אותה
הנגיחה השלישית, רק שבכל זאת הרי הוא
משלם נ"ש גם על הנגיחה השלישית.
רל"ח סק"א.

בענין אם לפי ר"מ שסובר שקירב נגיחותיו
חייב, ושמספיק בג' פעמים ביום אחד,
היכא שנגח כמה שוורים במעמד אחד,
האם זה נחשב פעם אחת או ג"פ.
רמ"ח.

שגם אם לא מהני אבל בכל זאת היכא
שנגח שור חמור וגמל במעמד אחד, הרי
הוא נעשה מועד לכל.
רמ"ח.

בענין אם לפי ר"מ שסובר שקירב נגיחותיו
חייב, ושמספיק בג' פעמים ביום אחד,
היכא שנגח בעט ונגף לג' שוורים בבת
אחת, האם הוא נעשה מועד לכל דרכי היזק
או לא.
רמ"ח.

בענין אם טעמם של חכמים שסוברים שצריכים ג' נגיחות בג' ימים הרי הוא משום גזירת הכתוב שצריכים דוקא ריחק נגיחותיו, או האם אתי קרא וקמ"ל סברא, דהיינו שאם הנגיחות פרוסות על ג' ימים הרי זה משמש כראי' יותר חזקה, א"נ שזה מרגיל יותר.

רל"ח סק"ב.

בענין אם השור נעשה מועד ע"י העדות שנגח או ע"י הפס"ד.
רמ"ד סק"ב.

שור הנסקל

בענין אין גומרים דינו של שור אלא בפניו.
רמ"ה.

הדרך שכתב הר"ן בנדריים ריש פרק השותפין שבדבר שאין בו כדי חלוקה, כל שותף כשהוא משתמש בו הוברר הדבר שבאותה שעה הרי זה כולו שלו (ואע"פ שקי"ל שמדאורייתא אין ברירה), ושזהו הטעם למה שותפין שנדרו הנאה זה מזה מותרים ליכנס לחצר השותפות.
ר"פ סק"ג (קטע ראשון).

שטרות

בענין מפיהם ולא מפי כתבם, ופסול אילם, עי' בערך עדות - מפי כתבם, פסול אילם, עדות בשטר.

בענין המוכר שטר חוב או מלוה, עי' בערך מלוה - מוכר שטר חוב או מלוה על פה.

כללי

שאינן סברא לפסול את השטר בגלל העובדא שכתבו בו שקר צדדי.
ת"ל סק"ב.

העדים

בענין אם עדות בשטר נחשבת בגדר הגדה.
פרק יש נוחלין קס"ז סק"ב.

הדרך של הנתיחה שאפילו אם שטר ראי' מהני מהתורה אבל היינו רק אחרי שנתקבל בב"ד, ולכן צריכים העדים לזכור אז את

העדות, ואע"פ שמהני אפילו אם מתו אבל הרי זה רק מדרבנן, ורבנן תיקנו רק כשמתו או שאינם נמצאים כאן לפנינו, אבל כשישנם כאן ואינם זוכרים את העדות לא תיקנו.

תל"ב (קטע "ונראה").

בענין מה ששטר שיוצא מתחת ידי העדים אינו כשר: האם זה כי שמה לטופס בעלמא נכתב, או האם זה משום שהגזיה"כ של שטר (דהיינו הגזיה"כ שאין בו הפסול של מפי כתבם) חל רק כשהוא מתחיל לשמש ראי' ביד המלוה.

תל"ד.

"סיטראי ניהו".

שנ"ח, ש"ס סק"ב.

כתב ידו של הלוה

בענין אם לכתב ידו של הלוה יש דין של שטר.

פרק יש נוחלין קע"ה.

שיטת הרי"ף שהיכא שהוציא המלוה כתב ידו של הלוה יכול הלוה לומר פרוע, ואין אומרים שטרך בידי מאי בעי, והטעמים שנאמרו לשיטתו.

פרק יש נוחלין קע"ה.

בענין שטר העומד לגבות כגבוי דמי.
שנ"ח.

"כגבוי דמי"

עוד בענין שטר העומד לגבות כגבוי דמי.
שנ"ח.

שטר קנין

בענין שטרא לפירי לא עבדי.
שפ"א.

דעת המתחייב

קושיית תוס' בב"ב דף ל"ט ע"ב איך העדים כותבים שטר מחאה בשביל המערער שלא בפני המחזיק הלא צריכים דעת המתחייב.

תכ"ח, ת"ל סק"א.

שיטת הנ"י בשם הר"ן שצריכים דעת המתחייב רק בשטר שהוא על דבר שבינו לבין חבריו המתחייב, אבל במחאה ומודעה שאין הדבר תלוי אלא בו, די שיכתבנו בלשון שליחות של המוחה או של זה שמוסר מודעה.
ת"ל סק"ב.

"שטרך בידי מאי בעי"

בענין מיגו נגד החזקה של "שטרך בידי מאי בעי" - עי' בערך חזקה - מיגו נגד חזקה.

בענין הפה שאסר נגד החזקה של "שטרך בידי מאי בעי", עי' בערך הפה שאסר - הפה שאסר נגד כחות אחרים.

דברי הגר"ח והקו"ש ששטרך בידי מאי בעי לא מהני מצד הסברא בתורת רא"י אלא הרי זה חלק מהגזיה"כ של שטר, דגזיה"כ היא שהמלוה יהי' נאמן לומר שהלוה לא פרע כל זמן שהשטר בידו.
פרק יש נוחלין קע"ה.

שיעבוד

מהות שיעבוד

בענין אם שיעבוד נכסים הוא בגדר מקצת קנין שיש להמלוה בנכסי הלוה, או האם הוא בגדר ערבות, דנכסי הלוה ערבים לו.

פרק יש נוחלין מ"ג, ס"ח סק"ב, ע'.

בענין אם השיעבוד נכסים הוא תוצאה ותולדה מהשיעבוד הגוף, וממילא לא שייך שיעבוד נכסים בלי שיעבוד הגוף, או האם השיעבוד נכסים אינו בתולדה מהשיעבוד הגוף אלא אותה סיבה שגורמת את השיעבוד הגוף גורמת גם את השיעבוד נכסים, וממילא שייך שיעבוד נכסים גם בלא שיעבוד הגוף, וכן אפילו בתחילה יכול שיעבוד נכסים לחול בלי שיעבוד הגוף.

פרק יש נוחלין מ"ג.

שיעבודא דאורייתא או לאו דאורייתא

שיעבודא דאורייתא או לאו דאורייתא.
ש"ס"ג (קטע "והנה השט"מ").

שלפי המ"ד שסובר ששיעבודא הוא דאורייתא הרי זה אפילו במלוה בשטר שלא כתוב בו אחריות (ועי' להלן בסמוך שאפילו במלוה על פה).
פרק יש נוחלין פ"ה.

בענין למה אין גובין מלוה על פה מלקוחות.
תמ"ו.

דברי הרשב"א ששיעבודא דאורייתא הרי זה כולל גם את המטלטלין של הלוה, ודברי הקובץ שיעורים בענין זה.
פרק יש נוחלין ס"ט (קטע "ועי' בקו"ש" וקטע "ובאות שצ"א"),
ע"א, ע"ז (קטע "ויש ליישב"),
פ"ה (קטע "ועוד ביאר" וקטע אחרון).

שיטת רש"י והרשב"א שאפילו המ"ד שסובר ששיעבודא לאו דאורייתא הרי הוא מודה שהלוה יכול לשעבד מרצונו.
פרק יש נוחלין צ"ח (קטע ראשון וקטע "וראיתי").

בענין אם מה שדבר מסוים משועבד מדרבנן מהני להחשיב את בעל השיעבוד למוחזק.

פרק יש נוחלין ע"ז (קטע "ועי' בקו"ש" וקטע "ויש ליישב"), פ"א.

יורשים

עי' עוד בערך מלוה - יורשים ולקוחות.

דברי התומים שמה שגובים מיורשים הרי זה כי גם עליהם יש שיעבוד הגוף כי ברא כרעא דאבוה, ודברי הקצה"ח דהוי רק משום שהנכסים משועבדים.

ש"ס"ג (קטע אחרון), פרק יש נוחלין מ"ג.

הסוברים שגובים מהיורשים משום לא

תנעול דלת בפני לוי, והסוברים משום כבוד אביהם.

שס"ג (קטע "והנה הראב"ד").

בענין למה גובין מלוה בשטר מיוורשים אבל לא מלוה על פה. תמ"ו.

בענין "מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב".

פרק יש נוחלין ס"ט (קטע "ובאות שצ"א"), ע"א.

בענין אם כמו שתיקנו הגאונים שמטלטלין דיתמי משתעבדי לבעל חוב, ה"ה למטלטלין שגבו בחוב אביהן. וכן בענין אם הבעל חוב יכול לגבות מטלטלין מהלקוחות של אביהן. פרק יש נוחלין ע"א.

בענין המחלוקת שבין רב פפא ורב הונא ברי' דרבי יהושע אם הא דאין גובין מיתומים קטנים הרי זה משום דלאו בני מצוה נינהו הם או האם זה משום שחיישינן שמא צריי אתפסי". שס"ג.

שיטת תוס' שהבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה, אינו בגלל שטענינן להתומים את מה שהאב ה"י יכול לטעון אישתבע לי דלא פרעתיך, אלא הרי זה תקנה נפרדת אפילו היכא שהאב לא ה"י יכול לטעון כן.

שס"ד סק"א (קטע "והנה לעיל").

שיעבודא דר"נ

בענין אם בשיעבודא דר"נ הראשון נעשה ממש המלוה של השלישי, או האם רק השני נשאר המלוה של השלישי רק שהשלישי משועבד להראשון בשיעבוד הגוף, או האם השלישי הוא רק כמו נכסי השני המשועבדים להראשון. פרק יש נוחלין פ"ו.

שמחמת שיעבודא דר"נ הראשון יכול לגבות מהשלישי רק קרקע אבל לא מטלטלין כי השיעבוד שיש על מטלטלין אינו אלים שהרי אפשר להפקיע את השיעבוד שעל מטלטלין על ידי מכירה. פרק יש נוחלין ע"א.

שכיב מרע

דברי הרא"ה שמתנת שכיב מרע מהני משום שהוא ראוי ליורשו ע"י משמוש (וביאורו של הקובץ הערות בדבריו), ודברי הרשב"א שמהני רק מדרבנן. פרק יש נוחלין קפ"ה.

דברי הגמ' בב"ב דף קל"ז שמתנת שכיב מרע חלה רק לאחר מיתה.

פרק יש נוחלין קפ"ו.

בענין אם מתנת שכיב מרע מהני לאחר מיתה למפרע.

פרק יש נוחלין קפ"ו.

הדרך שמה שמתנת שכיב מרע נקנה ע"י דיבור, אין הכוונה שההקנאה נפעלת ע"י הדיבור, אלא ההקנאה נפעלת ע"י הכוונה בלב, וצריכים את הדיבור רק כדי לגלות את רצון לבו.

פרק יש נוחלין קע"ו (קטע "ונראה").

דברי רבא בב"ב דף קמ"ט ע"א שגר אינו יכול לתת מתנת שכיב מרע כי מתנת שכיב מרע כירושה שוויה רבנן כל היכא דאית' בירושה אית' במתנה וכו', ודברי הרי"ף והרמב"ן על זה.

פרק יש נוחלין קע"ט.

שכירות

בענין "שכירות ביומי מכירה היא": האם אומרים כן רק לענין אונאה או האם גם לענין שאר דברים.

פרק יש נוחלין ל"ח סק"ב.

שליחות

בענין נשתטה המשלח.

פרק יש נוחלין קמ"ג.

שם בן נח

בענין אם ה"י בכור או האם לא ה"י בכור רק שנזכר תחילה ("שם חם ויפת") משום שנסדרו לפי חכמתם.

פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "גם ניחא") ובהערה הראשונה ובהערה השלישית.

בענין כהונת שם בן נח, ובענין מה שעבד
עבודה אע"פ שלא הי' בכור.
פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "גם
ניחא") ובהערה הראשונה
ובהערה האחרונה.

שמיטה - יובל

שלאורה גם הפקר אינו חוזר להמפקיר
ביוכל לפי רבי מאיר בבכורות דף נ"ב ע"ב
סובר שמתנה אינה חוזרת ביובל.
פרק יש נוחלין י' סק"ב.

שנים אוחזין בטלית

שיטת רש"י ותוס' בענין מתי אומרים
יחלו, יהא מונח, וכד"ג.
שצ"ג סק"ג, שצ"ד.
שיטת הריב"א בענין הנ"ל.
שצ"ד.

שקר

בענין אם מיגו מסלק מיחזי כשיקרא.
רצ"ב סק"י, רצ"ו סק"א.

תוך כדי דיבור

דברי הר"ן בנדרים דף פ"ז ע"א בענין למה
תכ"ד כדיבור דמי.
פרק יש נוחלין קפ"ד (קטע "וע"ע
בר"ן בנדרים" ולהלן שם).

הדרך שמה שאפשר לחזור תכ"ד מעשיית
קנין אין זה משום שהוא יכול לעקור את
הגמירות דעת של קודם, אלא הרי זה משום
שצריכים שהגמירות דעת תמשיך כל
התכ"ד.

פרק יש נוחלין קמ"ז, קפ"ד (קטע
"ונראה" ולהלן שם).

בענין שתכ"ד חשיב בבת אחת.
פרק יש נוחלין קפ"ד.

דעת ר"ת שחזרה תכ"ד הוא דין דרבנן כדי
שיוכל להשיב שלום לרבו.
פרק יש נוחלין קפ"ד (קטע
"ובאמת" ולהלן שם).

הדרך שגם ר"ת מודה שמהתורה תכ"ד
חשיב בבת אחת, רק שר"ת סובר שאי
משום הא דחשיב בבת אחת הדין עדיין
נותן שלא יוכל להתחרט.
פרק יש נוחלין קפ"ד (קטע
"והדברי יחזקאל").

בענין קריעה על המת תכ"ד לפני המיתה.
פרק יש נוחלין קפ"ד (קטע "וע"ע
בספר" ולהלן שם).

בענין למה במגדף ועכו"ם וקידושין
וגירושין לא מהני חזרה תכ"ד.
פרק יש נוחלין קפ"ד (קטע "וע"ע
בנדרים" ולהלן שם).

דברי הרשב"ם שמהנאמנות של יכיר אין
האב יכול לחזור בו אפילו בתכ"ד.
פרק יש נוחלין קמ"ז.

דברי העמודי אור שאם עד נפסל תכ"ד
מעדותו הרי עדותו פסולה.
פרק יש נוחלין קפ"ד (קטע "וע"ע
בר"ן").

בענין מה שהאשה שאמרה אשת איש הייתי
וחזרה ואמרה פנוי' אני הרי היא נאמנת אם
יש לה אמתלא: דברי המהרש"א שצריכה
אמתלא אפילו אם חזרה בה תכ"ד.
פרק יש נוחלין קמ"ז.

תלמיד חכם

בענין מה שתלמיד חכם פטור מלהעיד בפני
ב"ד דזוטר מיני' משום שאינו לפי כבודו.
תל"ג סק"ד.

תנאי

כללי

בענין אם בפרשת תנאי נאמר שאם לא
נתקיים התנאי לא נתקיים הדין הרגיל של
דעת מקנה, או האם נתחדש בפרשת תנאי
שעצם הדבר שלא נתקיים התנאי הרי זה
מבטל את החלות.
פרק יש נוחלין קי"ג (קטע אחרון).

תנאי כפול

בענין אם הטעם להצריך תנאי כפול ולא אמרינן מכלל הן אתה שומע לאו הרי זה כי אם לא כפל אמרינן שלא נתכוין באמת אלא נתכוין רק להפליג בדברים.
פרק יש נוחלין קי"ג (קטע ראשון).

מתנה על מה שכתוב בתורה

בענין דברי תוס' בכתובות שמתנה על מה שכתוב בתורה לא מהני רק היכא שהוא מנסה לעשות דבר לחצאין כמו בהרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כבות ועונה.
פרק יש נוחלין קכ"ג סק"א.

הסברא שהחסרון במתנה על מה שכתוב בתורה אינו מצד משפטי תנאים, אשר נאמר משום כך שאינו נחשב בכלל בגדר תנאי, אלא הרי זה משום דין כללי שאינו יכול לסתור את דיני התורה.
פרק יש נוחלין קי"ג (קטע "מיהו הברכת שמואל").

קושיית הראשונים איך שייך לומר שבמתנה על מה שכתוב בתורה התנאי בטל והמעשה קיים, הלא סוף סוף אינו רוצה את המעשה בלי קיום התנאי, ותירוניהם.
פרק יש נוחלין קי"ג.

המחלוקת בין הרמב"ן והרשב"א אם הטעם למה בדבר שבממון תנאי קיים הרי זה משום שהוא מתנה שהלה ימחול והדבר מתבצע בלי החלק של ממון משום שהוא מוחל (הרשב"א), או האם הכוונה היא שמכיון ששייך מחילה הרי הוא יכול באמת להתנות שהחלק של ממון לא יחול (הרמב"ן).
פרק יש נוחלין קי"ד.

תפילה

דברי הנ"י בשם הרמ"ה שאם סמך שיתפלל בסוף הזמן ושוב נאנס הרי זה נחשב בגדר חשיב אונס.
רצ"א.

תרומות ומעשרות

דלא אמרינן יחד גם שכמי שהורמו דמי וכן שעשו את שאינו זוכה כזוכה.
פרק יש נוחלין מ'.

בענין מכירי כהונה לענין פי שנים, ע"י בערך פי שנים - ציורים שונים של ראוי.

הדעות בענין למה במכירי כהונה אינו רשאי ליתנו לכהן אחר.
פרק יש נוחלין ל', ס"ט (קטע "והנה תוס").

בענין אם ע"י הפרשה הפירות נעשים ממון כהנים ולויים, או האם הם נשארים עוד ממון של ישראל, או האם הם נעשים הפקר לכהנים ולויים.
פרק יש נוחלין ל' סק"ג (קטע "ולפי").

הדרך שכרי לקיים מצות נתינה צריכים או שהכהן יקנה את התרומה, או שיהי' מיועד לו לתמיד, דאז יצא ישראל ידי נתינה אפילו אם הכהן אינו עושה מעשה קנין, ולכן אם סוברים שמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה הרי ישראל יוצא ידי נתינה ע"י שנותן להכהן על מנת להחזיר, כי נהי שאינו מיועד לו לתמיד אבל הרי עשה מעשה קנין, וכן אם סוברים שמתנה על מנת להחזיר לא הוי מתנה אין כאן מצות נתינה כיון שאינו מיועד להיות לו לתמיד וגם לא עשה מעשה קנין, אבל היכא שמיועד להיות לו תמיד לא איכפת לן אם הכהן לא עשה מעשה קנין ולא קנה.
פרק יש נוחלין ל' סק"א (קטע אחרון).

הדרך של הקו"ש שממון גבוה פירושו הוא שרק השוויות שייך לגבוה אבל הגוף שייך להבעלים.
פרק יש נוחלין ל"א.

ביאור הדינים שאם הוי ממון גבוה אי אפשר למוכרו או לקדש בו אשה, אבל אפשר להורישו והיורש מוסיף חומש (דברי הגר"ח ודברי הקו"ש).
פרק יש נוחלין ל"א.

בעדיות אחרות על סמך החזקת כשרות הרי זה כי הוי תרתי דסתרי להכשיר את שתי הכתות.
שכ"ה סק"ג, שכ"ו.

שהיכא שהמחזיק טוען שאכל פירות ג' שנים (וממילא יש לו חזקת ג' שנים), אבל אין לו עדים על זה, א"כ אע"פ שהקרקע חוזרת להמרא קמא, אבל אי אפשר לחייב את המחזיק לשלם פירות ג' שנים, כי הרי זה תרתי דסתתי לומר שהוא מפסיד את הקרקע וגם משלם, כי אם אכל ג' שנים הרי יש לו חג"ש וזוכה בהקרקע.
שע"ד, שע"ז.

הסוכרים שאם יש דין תורה מי הקרוב שיורש, ונפסק שאחד מהם יורש כי נתברר שהוא ודאי והשני הוא רק ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי, והשני שהפסיד אכל פירות, הרי הוא צריך לשלם את הפירות שאכל אע"פ שהוא מוחזק עליהם ועל מעותיו, ואפילו אם יש לו מיגו כי אל"כ יש כאן תרתי דסתרי שהרי הוא מפסיד את הקרקע.
שס"ט.

השיטה שאפשר להקדיש מעשר שני או רבעי אע"פ שהם ממון גבוה.
פרק יש נוחלין ל"א (קטע "ועכ"פ").

בענין אם יתכן לזכות מעשר שני או רבעי מן ההפקר אם סוברים שהם ממון גבוה.
פרק יש נוחלין ל"א (קטע אחרון).
דברי הראב"ד שמה שבפדיון מעשר שני יורש מוסיף חומש הרי זה רק לפי המ"ד שסובר שמעשר שני הוא ממון הדיוט.
פרק יש נוחילין ל"א.

תרי"ג מצות

המחלוקת אם הציוויים שנאמרו לפני הר סיני נשנו עוד הפעם בהר סיני ואנחנו צריכים לקיים רק את הציווי של הר סיני.
פרק יש נוחלין קכ"ד ("מיהו לכאורה").

תרתי דסתרי

הביאור שבב' כתי עדים המכחישות זו את זו הטעם למה רב חסדא סובר בהדי הני סהדי שקרי למה לי ושאינם נאמנים להעיד

גמרות ומפרשים במס' בבא בתרא שנוכרים שלא במקומם

כ"ח ע"א, רא"ש סי' א' (דהיכא שאין להמערער חמ"ק אין המחזיק צריך חזקת ג"ש).

רמ"ב סק"ד, רפ"ו סק"א סק"ד, רצ"ו סק"ה, ש"ח (קטע אחרון), שי"ג סק"א (קטע "מיהו עיין").

כ"ח ע"א, רשב"א ד"ה שדה. רמ"ט סק"ג, תי"א.

כ"ח ע"א, רשב"א ד"ה ורוב. רמ"ט סק"ג, ר"ס (קטע "והנה הטור").

כ"ח ע"ב, אלא מעתה חזקה שאין עמה טענה תיהוי חזקה. תל"ח סק"ב, פרק יש נוחלין קל"ח סק"א.

כ"ח ע"ב, אלא מעתה מחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה. תכ"א.

כ"ח ע"ב, מחאה שלא בפניו. רנ"ו (קטע "מיהו הרמב"ן").

כ"ח ע"ב, רש"י ד"ה דומיא דשור המועד. תכ"א ובההערה שם, תכ"ג.

כ"ח ע"ב, רש"י ד"ה דחברך חברא אית ליה. רנ"ו (קטע "ועכ"פ").

כ"ח ע"ב, תד"ה אלא מעתה מחאה. תכ"א.

כ"ח ע"ב, מלחמות בד"ה אמר הכותב אני רואה וכו'. רנ"ו (קטע "ועכ"פ").

כ"ט ע"א, מהו דתימא מיום ליום לאפוקי מקוטעות ולעולם אפילו מפורות קמ"ל. רכ"ד.

ה' ע"ב, והלכתא כר"ל ואפילו מיתמי. שס"ד סק"א (קטע "והנה לעיל").

ה' ע"ב, מי אמרינן במקום חזקה מה לי לשקר. פרק יש נוחלין קע"ד.

ה' ע"ב, תד"ה אע"ג. שס"ד סק"א (קטע "והנה לעיל").

ה' ע"ב, רא"ש סי' ט'. שס"ד (קטע "והנה לעיל").

ה' ע"ב, מרדכי סי' תס"ח. שס"ד סק"א (קטע "ובחלק").

ו' ע"א, כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי.

שכ"א (קטע ראשון ובקטע "והנה המבי"ט").

י"ב ע"ב, חלק בכור וחלק פשוט יהיבין לי אחד מצרא.

פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ה.

י"ב ע"ב, רש"י ד"ה פשיטא חלק בכור וכו'.

פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ה.

י"ב ע"ב, תד"ה כגון.

פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ה.

י"ג ע"א, דינא דגוד או אגוד.

פרק יש נוחלין ק"ד סק"ג.

י"ג ע"א, יד רמה שנאמן עלי אבא מהני משום הודאת בעל דין.

פרק יש נוחלין קנ"א סק"א.

כ"ג ע"א, רש"י ד"ה טוענין וכו'.

ר"מ סק"א (קטע "והנה כבר").

ובההערה השלישית שם, סק"ב,

סק"ג, סק"ד (קטע ראשון), רמ"א

קטע ראשון.

כ"ט ע"א, מוכרי באגי.

רע"א, רע"ג (קטע "ברם י"ל")
ובהערה הראשונה שם.

כ"ט ע"א, רשב"ם ד"ה שאכלן רצופות.
ת"ד.

כ"ט ע"א, תד"ה שתא.

רל"ט סק"א (סוף קטע "והנה
י"ל").

כ"ט ע"א, רא"ש סי' א' (בענין היכא
שהעידו העדים שלא סיפרו אודות
המחאה).

רנ"ב סק"ג (קטע "וע"ע בני
כאן"), ת"כ (קטע "וע"ע לעיל").

כ"ט ע"א, נ"י ד"ה גמ' וכו' בד"ה דא"ל
חברך חבורא אית לי וכו' (דף י"ד ע"א
בדפי הרי"ף) (בשם רבינו יונה בענין היכא
שהעידו העדים שלא סיפרו אודות
המחאה).

רנ"ב סק"ג (קטע "וע"ע בני
כאן"), ת"כ (קטע "וע"ע לעיל").

כ"ט ע"א, רשב"א ד"ה אלא אמר רבא.
רכ"ו (קטע "והנה הרשב"א"),
רל"ד סק"ב ובהערה שם, סק"ד,
רל"ט סק"ב (קטע אחרון).

כ"ט ע"א, ריטב"א ד"ה אלא אמר רבא.
רל"ד סק"ד בהערה השני'.

כ"ט ע"א, מאירי ד"ה וכן.
ת"כ (קטע "ועיין במאירי").

כ"ט ע"א, מאירי ד"ה שלש שנים.
רע"ג בהערה הראשונה.

כ"ט ע"ב, אכלה כולה חוץ מבית רובע קנה
כולה חוץ מבית רובע וכו'.
תט"ו, תי"ז סק"ה.

כ"ט ע"ב, צונמא.

רל"ג (קטע ראשון).

כ"ט ע"ב, שכונני גוואי.

רנ"ב סק"א (קטע "מיהו אכתי
קשה"), ר"צ, ת"מ (קטע "והנה
לעיל").

כ"ט ע"ב, רשב"ם ד"ה עיטרא.
רנ"ב סק"ב, רצ"ד סק"ב, תט"ז
(קטע "מיהו אכתי").

כ"ט ע"ב, רשב"ם ד"ה ואכלתי שני חזקה.
שי"א.

כ"ט ע"ב, רשב"ם ד"ה עליו (דהיכא שאין
להמערער חמ"ק אין צריכים חג"ש).
רמ"ב סק"ד, רצ"ו סק"ד סק"ז,
רצ"ח, פרק יש נוחלין קמ"ט.

כ"ט ע"ב, ריטב"א ד"ה ומודה רב הונא.
רכ"ה (קטע "ומבואר").

כ"ט ע"ב, שט"מ בד"ה עלה בדינו וכו'
(בשם עליות דרבינו יונה).
רנ"ז סק"א.

ל' ע"א, רשב"ם ד"ה דרבא אדרכא לא
קשיא.
רפ"ה.

ל' ע"א, רשב"ם ד"ה מאי בעית בהאי
ביתא.
רפ"ו סק"ב.

ל' ע"א, רשב"ם ד"ה בשוקאי הוה טרידנא.
רנ"ו (קטע אחרון).

ל' ע"א, תד"ה לאו (דהיכא שאין להמערער
חמ"ק אין המחזיק צריך חג"ש).
רמ"ב סק"ד, רפ"ו סק"ד.

ל' ע"א, בא"ד (דמיגו למפרע לא אמרינן).
שי"ג סק"א (קטע "מיהו אכתי"),
שע"ב.

ל' ע"א, בא"ד (שיטת תוס' שהפה שאסר
הוא מיגו דאי בעי שתיק).
רס"ז סק"א, ש', פרק יש נוחלין
קע"א.

ל' ע"ב, ואת לא זבינתה מנאי וכו'.
ת"ב (קטע אחרון).

ל' ע"ב, רשב"ם ד"ה מפלניא זבינתה
ואכלתי שני חזקה.

רצ"ב סק"ב (קטע "מיהו באמת").

ל' ע"ב, רשב"ם ד"ה אמר רבא דינא קא"ל.
רצ"ב סק"ב (קטע "מיהו באמת").

ל' ע"ב, רשב"ם ד"ה עביד איניש דזבין
דינא.

פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "ובאמת
אפילו").

ל' ע"ב, רשב"ם ד"ה והני מילי.
ש"כ סק"א, שכ"ב סק"ב סק"ג,
שנ"ו סק"א (קטע "והנה
הראש").

ל' ע"ב, רמב"ן ד"ה דזבינה.
תכ"ה.

ל"א ע"א, רשב"ם ד"ה ומודי עולא.
שי"ח סק"ב בההערה השני.

ל"א ע"א, רשב"ם ד"ה טענת' אגמרי.
שי"ח סק"ג.

ל"א ע"א, רשב"ם ד"ה ומודו נהרדעא.
רצ"ו סק"ב.

ל"א ע"א, רשב"ם ד"ה דלא מגלי טענת'.
שי"ח סק"ב.

ל"א ע"א, תד"ה אבל.
שי"ח (קטע ראשון).

ל"א ע"א, תד"ה מה לי לשקר.
רצ"ט בההערה הראשונה.

ל"א ע"א, רא"ש בסי' ח'.
תכ"ה.

ל"א ע"א, יד רמה אות מ' (שתפיסה לא
מהני אפילו כשחל רק הדין של דכאיב לי'
כאיבא אזיל לבי אסיא).

רל"ט סק"ב (קטע "ומעתה"
בביאור ולהלן שם), רמ"ב סק"א,
רפ"ג סק"ב (קטע "ה"
ובמילואים, שכ"ה סק"א

ל"א ע"א, רמב"ן ד"ה זה.
ש' סק"ג.

ל"א ע"א, רמב"ן ד"ה זה.
ש' סק"ג.

ל"א ע"ב, זו באה בפני עצמה ומעידה וכו'.
שנ"ח בההערה השני.

ל"א ע"ב רשב"ם ד"ה וזו באה וכו'.
תמ"ה (סוף קטע ראשון).

ל"א ע"ב, תד"ה וזו באה.
שמ"ה (קטע ראשון), שע"ה (קטע
"והנה יש להקשות" ולהלן שם).

ל"ב ע"א, תד"ה אנן.
של"ב (קטע "ברם מתוס").

ל"ב ע"ב, תד"ה אמאי (בסופו).
ש"כ סק"ג בההערה הראשונה,
שכ"ב סק"ו.

ל"ב ע"ב, תד"ה הלכתא.
ש"ס סק"ב ובההערה השני.

ל"ב ע"ב, רמב"ן ד"ה אמאי.
רל"ט סק"ב (קטע אחרון)
ובהערה.

ל"ב ע"ב, רשב"א ד"ה א"ל.
רל"ט סק"ב (קטע אחרון).

ל"ג ע"א, רשב"ם ד"ה לקוחה היא בידי.
שע"ח, פרק יש נוחלין ק"ג.

ל"ג ע"א, תד"ה מיגו.
פרק יש נוחלין ק"ג.

ל"ג ע"א, תד"ה ה"ג (שרב חסדא סובר
שמהני מיגו במקום עדים).

שי"ד סק"א (קטע "וגם"), שע"ה
(קטע ראשון וקטע "והנה יש
להקשות").

ל"ג ע"א, בא"ד (שהיכא שהקרקע חוזרת
להמערער הה"נ להפירות אע"פ שיש לו
מיגו על הפירות).

רס"א סק"א (קטע "ודחה"), שע"ז
סק"א, שפ"ג סק"ה.

ל"ג ע"א, בא"ד (קושייתם בסוף דבריהם ממס' גיטין).

שע"ז סק"א (קטע אחרון).

ל"ג ע"א, בעל המאור ד"ה קריבי' (בענין למה צריכים עדים שדר בו ההוא פלוני יום אחד ולא מהני מיגו).

רצ"ב סק"ח, רצ"ו סק"א.

ל"ג ע"א, רמב"ן במלחמות (בענין למה צריכים עדים שדר בו ההוא פלוני חד יומא).

רצ"ב סק"י.

ל"ג ע"א, חידושי הרמב"ן בד"ה אמר רב זבד.

ש' סק"ג.

ל"ג ע"א, רשב"א ד"ה במעשה.

שי"ד סק"ב, שע"ז סק"ה.

ל"ג ע"א, ריטב"א ד"ה אמאי.

שכ"ב סק"א.

ל"ג ע"ב, אביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן.

שי"ד סק"א.

ל"ג ע"ב, אם טען ואמר לפירות ירדתי נאמן.

שס"ט סק"א.

ל"ג ע"ב, רשב"ם ד"ה והדרי פירי. שפ"ז.

ל"ג ע"ב, תד"ה ואי.

רס"א סק"א (קטע "ודחה").

ל"ג ע"ב, תד"ה אי הכי אפילו ארעא נמי. שס"ט סק"א.

ל"ד ע"א, נסכא דרבי אבא.

רמ"ב סק"ד, שפ"ג סק"ג.

ל"ד ע"א, רשב"ם ד"ה אלא אי דמיא. שע"ז סק"ב סק"ג.

ל"ד ע"א, תד"ה הוי (בתחילתו).

רס"א סק"ב בהערה.

ל"ד ע"ב, והיכא דתפס לא מפקינן.

רמ"ב סק"ד (קטע "והמרדכי").

ל"ד ע"ב, רשב"ם ד"ה האי אמר דידי הוא. שצ"ט סק"ב.

ל"ד ע"ב, תד"ה ההוא.

שפ"ו (קטע אחרון).

ל"ד ע"ב, רא"ש שכל דאליים גבר הוי בגדר בירור.

של"א סק"ג.

ל"ד ע"ב, רמב"ן ד"ה זה.

שצ"ה, שצ"ו סק"ה (קטע "וגם

הרשב"א"), שצ"ז (קטע "מיהו

הרמב"ן").

ל"ד ע"ב, בא"ד (בסופו) (בענין שברי ושמא לא מהני נגד חמ"ק).

שנ"ז סק"ד (קטע "איברא").

ל"ה ע"א – ע"ב, התם להאי אית לי דררא דממונא וכו', ורשב"ם ותוס' שם.

שס"ז (קטע "ברם" וקטע "ובאמת").

ל"ה ע"א, רשב"ם סד"ה התם (ראשון).

שצ"ב סק"א.

ל"ה ע"א, תד"ה ומאי שנא.

שצ"ג סק"ג (קטע "איברא").

ל"ה ע"א, שט"מ ד"ה וז"ל הר"י בעליות (בשם עליות רבינו יונה).

שצ"ג סק"ג (קטע "ואולי").

ל"ה ע"ב, אמרי נהרדעי אם בא אחד מן השוק וכו'.

שצ"ב* סק"ב.

ל"ה ע"ב, רב אשי אמר לעולם שמי' גולן וכו'.

רמ"ב סק"ו, שצ"ב* סק"ב.

ל"ה ע"ב, אי דלי לי' איהו גופי' צנא דפירי לאלתר הוי חזקה.

רנ"ב סק"ב סק"ד (קטע "ד").

ל"ה ע"ב, איבעי לי' למחויי.

רע"ט סק"ד.

ל"ה ע"ב, רשב"ם ד"ה אין מוציאין אותה.

שצ"ב* סק"א.

ל"ה ע"ב, רשב"ם ד"ה ישראל.
רנ"ב סק"ב, תט"ז (קטע "ברם
לכאורה").

ל"ה ע"ב, תד"ה ואי לפירא.
רנ"ב סק"ב.

ל"ה ע"ב, רמב"ן ד"ה ומאי לא שמי' גזלן.
שצ"ב* סק"א סק"ב.

ל"ה ע"ב, רמב"ן ד"ה והני מילי.
רל"ט סק"ב בההערה, שע"ז סק"ה
בההערה, ת"ב (קטע "מיהו עיין"),
תל"ח סק"ב.

ל"ה ע"ב, שט"מ ד"ה מחוורתא (בשם הר"י
מיגש).
שצ"ב (קטע אחרון), שצ"ד*,
שצ"ה.

ל"ו ע"א, אכלה ערלה שביעית וכלאים.
ר"ס (קטע "מיהו השער משפט").

ל"ו ע"א, והאמר ר"ל הגודרות אין להן
חזקה אמר רבא אין להן חזקה לאלתר אבל
יש להן חזקה לאחר ג' שנים.
רל"ג, שפ"ג סק"ג, שצ"ג סק"א
(קטע "גם ביאר").

ל"ו ע"א, אם ה' קטן מוטל עריסה יש לו
חזקה לאלתר.
רל"ג (קטע "עוד צ"ע על תירוצו"
וקטע "ועיין ברגמ"ה").

ל"ו ע"א, שאני עיזי דמסירן לרועה.
רל"ג (קטע "עוד צ"ע על
תירוצו").

ל"ו ע"א, רשב"ם ד"ה האי מאן דאחזיק
מגודא דערודי ולבר לא הוי חזקה.
רנ"ג.

ל"ו ע"א, רשב"ם ד"ה הגודרות אין להן
חזקה.
רנ"ב סק"ב, סק"ג (קטע ראשון),
שנ"ז סק"ו, תט"ז (קטע "מיהו
אכתיו" וקטע "מיהו עי").

ל"ו ע"א, רשב"ם ד"ה ומשני.
רל"ד סק"א (קטע "והרשב"ם").

ל"ו ע"א, רשב"ם ד"ה רבי ישמעאל סבר.
רכ"ט (קטע ראשון), רנ"ה.

ל"ו ע"א, רגמ"ה שבהמה גסה יש לה חזקה
לאלתר.
רל"ג (קטע "ועיין ברגמ"ה").

ל"ו ע"א, נ"י ד"ה יש להם חזקה לאחר
שלש שנים (סוף דף י"ח ע"ב בדפי הרי"ף)
(שגודרות יש להן חזקה לאחר ג"ש).
רל"ד סק"ה, רנ"ב סק"ג (קטע
ראשון).

ל"ו ע"א, שט"מ ד"ה ולענין פסק הלכה
וכו' (בשם הר"ן).
רמ"ט סק"ב סק"ג סק"ו.

ל"ו ע"ב, דאמר רב יהודה אמר רב זו דברי
ר' ישמעאל ורבי עקיבא אבל חכמים
אומרים חזקה ג' שנים מיום ליום.
רכ"ו (קטע "ומדברי" ולהלן שם),
רמ"ט סק"א (קטע ראשון).

ל"ו ע"ב, דאמר רב יהודה אמר שמואל זו
דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא אבל חכמים
אומרים עד שיגדור שלש גדירות וכו'.
רמ"ט סק"א (קטע "והנה עוד").

ל"ו ע"ב, דקל נערה איכא בינייהו, ושיטות
הראשונים על זה.
רמ"ט סק"ג סק"ד.

ל"ו ע"ב, רשב"ם ד"ה זו דברי רבי ישמעאל
ור"ע.
רל"ד סק"ב (קטע "וגם"), רמ"ט
סק"א (קטע ראשון) סק"ג, תט"ז
(קטע "מיהו י"ל").

ל"ו ע"ב, רשב"ם ד"ה אמר אביי.
תט"ז (קטע "מיהו י"ל").

ל"ו ע"ב, תד"ה מאי בינייהו.
רמ"ט סק"ג.

ל"ו ע"ב, תד"ה היו.
תי"ז סק"א.

ל"ו ע"ב, נ"י ד"ה זו דברי ר"ע ור' ישמעאל
(דף י"ט ע"א בדפי הרי"ף) (בענין שיטת
חכמים דר"י ור"ע).
רמ"ט סק"ד.

ל"ו ע"ב, רמב"ן ד"ה הא דאמרינן.
רכ"ו (קטע "ועיין עוד" ולהלן
שם).

ל"ו ע"ב, רמב"ן ד"ה מאי בנייהו (פירושו
של הר"ח).
רמ"ט סק"ד.

ל"ו ע"ב, רשב"א ד"ה והר"מ.
רכ"ו (קטע "ועיין עוד").

ל"ו ע"ב, ריטב"א ד"ה ואכל עשרה.
תי"ז סק"א.

ל"ו ע"ב, שט"מ בד"ה ולענין פסק הלכה
(בשם הר"ן).
רמ"ט סק"ב סק"ג סק"ו.

ל"ז ע"ב, מתקף לה רבא אלא מעתה האי
מישרא דאספסתא וכו'.
תי"ד סק"א.

ל"ז ע"א, רשב"ם ד"ה אבל אי אפיק.
רנ"ב סק"ב.

ל"ח ע"א, רשב"ם ד"ה הי'.
תכ"ז סק"ג.

ל"ח ע"ב, תד"ה אין מחזיקין.
תי"ט, תכ"א.

ל"ט ע"א, ואי ס"ד מחאה שלא בפניו הויא
מחאה למה לי למיתוי וכו' (ראי' שרבי
יהודה סובר שמחאה שלא בפניו לא הויא
מחאה).
תי"ט.

ל"ט ע"א, עצה טובה קמ"ל (המסקנא שלפי
רבי יהודה מחאה שלא בפניו הויא מחאה).
תי"ח (קטע "והנה לכאורה לתמוה
על מש"כ" וקטע אחרון), תי"ט.

ל"ט ע"א, רשב"ם ד"ה מחאה שלא בפניו
הויא מחאה.

רנ"ב סק"ג (קטע "וע"ע בני"י").

ל"ט ע"א, תד"ה ליתב.
תי"ט.

ל"ט ע"ב – מ' ע"א, תוס' ד"ה מחאה.
רנ"ב סק"ג (קטע "וע"ע בני"י"),
סק"ד (קטע "ב").

ל"ט ע"ב, מלחמות ד"ה אמר הכותב הרי
זה בא ללמד.

ש"ח (קטע "מיהו אכתי" וקטע
"ולפי דברי").

מ' ע"א, רא"ש בסי' ל"א.
רצ"ו סק"ה, ש"ח (קטע "ועכ"פ").

מ"א ע"א, כל חזקה שאין עמה טענה אינה
חזקה.

פרק יש נוחלין קל"ח סק"א.

מ"א ע"א, שלא אמר לי אדם דבר מעולם.
ר"מ סק"א (קטע "והנה כבר").

מ"א ע"א, מהו דתימא האי גברא מיזבן
זבנה לי' הא ארעא ושטרא הוה לי' ואירכס
והא דקאמר הכי סבר אי אמינא מיזבן זבנה
לי האי ארעא אמרי לי אחוי שטרך וכו'.
ר"מ סק"א בההערה השלישית,
שכ"ב סק"ג.

מ"א ע"א, כל בפניו לאלתר הוי חזקה.
תי"ח (קטע ראשון ולהלן שם).

מ"א ע"א, א"ל מחילה בטעות היא וכו'.
רפ"ד (קטע אחרון).

מ"א ע"א, רשב"ם ד"ה כל חזקה שאין
עמה טענה אינה חזקה.

ר"מ סק"א בההערה השני', רנ"ב
סק"ב, תט"ז (קטע "מיהו אכתי"
וקטע "מיהו עי").

מ"א ע"א, רשב"ם ד"ה קמ"ל.
שכ"ב סק"ג.

מ"א ע"א, רשב"ם ד"ה כר"י.
תי"ח (קטע ראשון ולהלן שם).

מ"א ע"א, תד"ה שלא וכו' ומהרש"א שם.
ר"מ סק"ג.

מ"א ע"א, מהרש"א שם (בענין כוונת תוס'
בדף כ"ח ע"ב).

ר"מ סק"א (קטע "ועיין גם
במהרש"א").

מ"א ע"א, נ"י ד"ה גמ' וסבר (דף כ"א ע"ב בדפי הרי"ף).

שכ"ב סק"ג.

מ"א ע"א, נ"י ד"ה והא אחזיקי (דף כ"א ע"ב בדפי הרי"ף).

תי"ח (קטע "מיהו עיין").

מ"א ע"א, מרדכי סי' תקל"ב.

שצ"ב* סק"א.

מ"א ע"א, תוס' רי"ד באות ל'.

שכ"ב סק"ב סק"ד.

מ"א ע"א, ריטב"א ד"ה מתני'.

שכ"ב סק"ה.

מ"א ע"א, מאירי ד"ה אמר המאירי (בביאור דעת הרמב"ם שהיכא שאין להמערער חמ"ק אין המחזיק צריך טענה, וכן שיש חולקים על הרמב"ם והביאו ראיה מכתובות פ"ה).

רמ"ב סק"ד.

מ"א ע"ב, אי אית לך סהדי דדר בי' איהו דזבנת מיני' ואפילו חד יומא אוקימנא לה בידך.

רצ"ב סק"א, ש"ד.

מ"א ע"ב, אי א"ל קמאי דידי זבנה מינך מהימן מיגו דאי בעי א"ל אנא זבינתה מינך (ומהרש"א על הרשב"ם).

רצ"ב סק"א, רצ"ו (בתחילתו בקטע "ועי' לקמן") סק"ב, רצ"ט (קטע ראשון).

מ"א ע"ב, רשב"ם ד"ה אפי' חד יומא.

רצ"ב סק"ב (קטע ראשון).

מ"א ע"ב, תד"ה נחלקה.

שכ"ו סק"ד.

מ"א ע"ב, רבינו גרשום ד"ה דדר בה (בענין למה צריכים עדים שדר בו חד יומא).

רצ"ב סק"ב (קטע ראשון).

מ"א ע"ב, נ"י ד"ה אי אית לך סהדי (דף כ"ב ע"א בדפי הרי"ף) (בענין למה אין

המחזיק נאמן במיגו שדר בו ההוא פלוני חד יומא).

רצ"ב סק"ז (קטע "והנה גם הרמב"ן" ולהלן שם), רצ"ו סק"א בההערה.

מ"א ע"ב, רמב"ן בד"ה הא דאמר לי' רבי חייא וכו' (בענין למה בעינן עדים שדר בו חד יומא).

רצ"ב סק"ב (קטע אחרון) סק"ד סק"ז (קטע "והנה גם הרמב"ן" ולהלן שם).

מ"א ע"ב, בא"ד (בענין למה אין המחזיק נאמן במיגו שדר בו ההוא פלוני חד יומא).

רצ"ב סק"ז (קטע "והנה גם הרמב"ן" ולהלן שם), רצ"ו סק"א בההערה.

מ"א ע"ב, בא"ד ("שהתופס מטלטלין יוכיח").

רצ"ב סק"א.

מ"א ע"ב, רשב"א ד"ה אמר לי' וכו' (בענין למה בעינן עדים שדר בו חד יומא).

רצ"ב סק"ד סק"ז (קטע "והנה הרשב"א"), רצ"ו סק"א.

מ"א ע"ב, תוס' רי"ד אות ל'.

שכ"ב סק"ב סק"ד.

מ"א ע"ב, תוס' רי"ד אות ל"ב.

רצ"ב סק"ב (קטע "ועכ"פ") סק"ז (קטע "וע"ע בתוס' רי"ד").

מ"א ע"ב, מאירי בד"ה מי וכו' (בענין למה בעינן עדים שדר בו חד יומא).

רצ"ב סק"ו.

מ"א ע"ב, פני שלמה ד"ה בגמ' וכו'.

רצ"ו סק"ב בההערה.

מ"ב ע"א, נ"י ד"ה במוכר שדותיו סתם (דף כ"ב ע"ב בדפי הרי"ף) (בשם הרמב"ן בד"ה אכל האב שנה וכו' ובענין טעמא דמהני חג"ש).

רנ"ב סק"א (קטע "מיהו עיין ברשב"א" וקטע "גם י"ל").

מ"ב ע"א, רמב"ן ד"ה הא דתניא וכו' (שמיד יש טענה על המערער למה לא מיחה רק שעד ג"ש יש טענה על המחזיק של אחוי שטרך).

רכ"ו (קטע "והנה הרשב"א"), רל"ד סק"ג סק"ד, רל"ט סק"ב (קטע אחרון), ר"נ סק"א, רנ"ב סק"א, רפ"ח (קטע "והנה לכאורה"), ת"כ (קטע "וביותר").

מ"ב ע"א, רשב"א ד"ה הא דתניא.

רל"ד סק"ד, רנ"ב סק"א (קטע "מיהו עיין ברשב"א" וקטע "ועכ"פ וקטע "גם י"ל").

מ"ב ע"א, ריטב"א ד"ה ת"ר וכו' (בענין טעמא בחג"ש).

רנ"ב סק"א (קטע "מיהו הנתיח"מ").

מ"ז — מ"ח, סוגיא דתליוהו וזבין.

"בענין תליוהו וזבין" (אחרי אות תמ"ו).

מ"ח ע"א, תד"ה אלא סברא הוא.

"בענין תליוהו וזבין" (אחרי אות תמ"ו) סק"ב.

מ"ח ע"א, תד"ה גט מעושה.

"בענין תליוהו וזבין" (אחרי אות תמ"ו) סק"ג.

מ"ט ע"א, דלא אתי על פה ומרעא לשטרא. תל"ד.

מ"ט ע"א, וזה (שטר אמנה) לא ניתן ליכתב.

שנייה (קטע אחרון).

מ"ט ע"ב, נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר אדם מתנה עלי' שלא יירשנה.

פרק יש נוחלין קי"א (קטע "שו"ר").

נ"א ע"ב, רמב"ן ד"ה מן האשה.

שפ"ו סק"ה (קטע "והתומים").

נ"ו ע"ב, ר"ע אומר דבר ולא חצי דבר (דברי ר"ע שבענין שכת אחת תעיד על כל הג' שנים משום דבר ולא חצי דבר).
שע"ז סק"א בההערה השלישית.

נ"ו ע"ב, הראשונים בענין למה ג' כתי עדים על ג' שנים לא חשיב חצי דבר.
רנ"ב סק"ד (קטע "ג'").

ס"ב ע"ב, תד"ה איתמר.

פרק יש נוחלין צ"ז (קטע "ובאמת").

ס"ג ע"א, רשב"ם ד"ה תנו חלק לפלוני בנכסי מהו.

פרק יש נוחלין צ"ז (קטע "ברם").

ע' ע"א, בעא מיני' רב עמרם מרב חסדא המפקיד אצל חבריו בשטר ואמר לו החזרתים לך מהו מי אמרינן מיגו דאי בעי אמר נאנסו מהימן השתא נמי מהימן וכו'.
שע"ה (קטע "ועוד כתב"), שפ"ח, ש"צ סק"ב (קטע "ברם לפי").

ע' ע"א, רשב"ם ד"ה וליטעמיך אילו אמר לי' נאנסו וכו'.

שע"ה (קטע "ועוד כתב").

ע' ע"א, בעל המאור ד"ה נימא (דף ל"ז ע"א בדפי הרי"ף).

שפ"ט סק"ו.

ע' ע"א, רמב"ן ד"ה או דילמא.

ש' סק"ג.

ע' ע"ב, תד"ה מ"ד (שלא טענינן דבר שלא שכיח).

רצ"ב סק"ג, שס"ד סק"א (קטע "גם י"ל" וקטע "והנה לעיל").

פ"ב ע"ב, וכמה יהא ביניהן וכו'.

תי"ד סק"ב.

פ"ח ע"ב, בענין הכרעה וגירומין.

הערות בענין הלאו של משקלות (לפני פרק יש נוחלין) סק"ה.

פ"ח ע"ב, לגדוש לא ימחוק.
הערות בענין הלאו של משקלות
(לפני פרק יש נוחלין) בההערה.

פ"ח ע"ב, שט"מ ד"ה ואי הכרעה וכו'
(בשם תוספות הרא"ש).

הערות בענין הלאו של משקלות
(לפני פרק יש נוחלין) סק"ה.

פ"ט ע"ב, במשורה שלא ירתיח, וק"ו וכו'.
הערות בענין הלאו של משקלות
(לפני פרק יש נוחלין) סק"א (קטע
"מיהו עיין").

פ"ט ע"ב, תד"ה ובמשורה.
הערות בענין הלאו של משקלות
(לפני פרק יש נוחלין) סק"א (קטע
"ברם עיין").

צ"ב ע"ב, שט"מ ד"ה הרי זה מקח טעות
(בשם תוספי הרא"ש בטעמו של רב למה
הולכין בממון אחר הרוב).
אות רל"ט במילואים (קטע "מיהו
בתוס' בב"ק").

ק' ע"א, מ"ט דר' אליעזר דכתיב קום
התהלך בארץ (המחלוקת בין רבי אליעזר
ורבנן בענין אם ילפינן מאברהם אבינו
שהילוך קונה).
פרק יש נוחלין כ"א (קטע ראשון).

ק' ע"א, ריטב"א ד"ה ורבנן (בענין מתי
קנה אברהם אבינו את ארץ ישראל לפי
רבנן שהילוך אינו קונה).
פרק יש נוחלין כ"א (קטע "ועיין
עוד").

ק"ו ע"ב, תניא ר' יוסי אומר האחין שחלקו
כין שעלה גורל לאחד מהן קנו כולם מ"ט
אמר ר' אלעזר כתחלת ארץ ישראל וכו'.
פרק יש נוחלין כ"ד סק"ד.

ק"ו ע"ב, יד רמה אות כ"א.
פרק יש נוחלין כ"ד סק"ד.

ק"ו ע"ב, רשב"ם ד"ה אמר רב אשי.
כ"ד סק"ד בההערה הראשונה.

ק"ח ע"א, רשב"ם ד"ה והאחין מן האב.
פרק יש נוחלין ו' סק"ב.

ק"ח ע"א, רשב"ם ד"ה האיש נוחל את
אמו.
פרק יש נוחלין ט"ז סק"ב (קטע
"גם יש").

ק"ח ע"א, רשב"ם ד"ה ה"ג בסדר המשנה.
פרק יש נוחלין ו' סק"ב (קטע
ראשון).

ק"ח ע"א, רשב"ם ד"ה ולא מנחילין.
פרק יש נוחלין ו' סק"ב.

ק"ח ע"א, תד"ה ואחין.
פרק יש נוחלין ו' סק"ג.

ק"ח ע"א, מהרש"א על תד"ה ואחין.
פרק יש נוחלין ו' סק"ג בההערה
הראשונה.

ק"ח ע"א, רמב"ן ד"ה מתני'.
פרק יש נוחלין ו' סק"ג ובההערה
השני' שם.

ק"ח ע"א, תוס' רעק"א במשניות על תד"ה
ואחין.
פרק יש נוחלין ו' סק"ג.

ק"ח ע"ב, רשב"ם ד"ה דאתיא לי' מדרשא.
פרק יש נוחלין ד' סק"ב.

ק"ח ע"ב, רשב"ם ד"ה יכול.
פרק יש נוחלין ה' סק"א בההערה.

ק"ח ע"ב, רשב"ם ד"ה ומה ראית לרבות
את הבן.
פרק יש נוחלין א' סק"א.

ק"ח ע"ב, רשב"ם ד"ה אדרבה מרבה אני
את האח.
פרק יש נוחלין א' סק"א.

ק"ח ע"ב, רשב"ם ד"ה ומשני כלום יש
יבום וכו'.
פרק יש נוחלין ה' סק"ו.

ק"ח ע"ב, תד"ה יכול (הראשון).
פרק יש נוחלין א* סק"א.

ק"ח ע"ב, תד"ה יכול (השני).
פרק יש נוחלין א* סק"ב, ד'
סק"א, ו' סק"ג ובהערה שם, ז'
סק"א (קטע אחרון), סק"ב, י"ז
סק"א (קטע אחרון).

ק"ח ע"ב, תד"ה שכן.
פרק יש נוחלין אות ב' סק"ב סק"ג.

ק"ח ע"ב, תד"ה כלום.
פרק יש נוחלין ה' סק"ו.

ק"ח ע"ב, בעל המאור ד"ה מאי דרשה.
פרק יש נוחלין ה' סק"ו.

ק"ח ע"ב, רמב"ן סד"ה יכול.
פרק יש נוחלין ה' סק"ו.

ק"ח ע"ב, רשב"א ד"ה וכתב הראב"ד.
פרק יש נוחלין ד' סק"ו.

ק"ח ע"ב, מהר"ם שיף ד"ה ע"ב גמרא.
פרק יש נוחלין ד' סק"ב.

ק"ח ע"ב, מהר"ם שיף ד"ה גמ' ומה ראית.
פרק יש נוחלין א* סק"א.

ק"ט ע"א, אימא שארו זה האב מלמד
שהאב קודם לבת, ורשב"ם ותוס' על ה"א
זה.

פרק יש נוחלין א' סק"ד.

ק"ט ע"א, יכול יקדים לאחין ת"ל הקרוב
הקרוב קרוב קודם.

פרק יש נוחלין א' סק"ב, ו' סק"א
בהערה.

ק"ט ע"א, קאי אב קא ירתי אחי האב.
פרק יש נוחלין ו' סק"א בהערה.

ק"ט ע"א, רשב"ם ד"ה במקום אחין.
פרק יש נוחלין ז' סק"א (קטע
"עוד הביא").

ק"ט ע"א, רשב"ם ד"ה אם כן.
פרק יש נוחלין ז' סק"ב אות ד'.

ק"ט ע"א, תד"ה כיון.
פרק יש נוחלין א' סק"ה, ה' סק"ט.

ק"ט ע"א, תד"ה במקום.
פרק יש נוחלין א' סק"ג, ד' סק"ה,
ז' סק"ב אות א' ואות ב'.

ק"ט ע"א, תד"ה ואי.
פרק יש נוחלין ז' סק"ב אות ג'.

ק"ט ע"א, תד"ה ואימא.
פרק יש נוחלין ז' סק"ב אות ד'.

ק"ט ע"א, תד"ה א"כ.
פרק יש נוחלין ז' סק"ב אות ה' ו'.

ק"ט ע"א, שט"מ ד"ה ואימא שארו זה
האב (בשם עליות דרבי יונה).
פרק יש נוחלין א' סק"ד סק"ה, ה'
סק"א סק"ו.

ק"ט ע"ב, אימא שארו זו האם.
פרק יש נוחלין ט"ז סק"א (קטע
ראשון וקטע "ונראה").

ק"ט ע"ב, משפחת אב קרוי משפחה
משפחת אם אינה קרוי משפחה דכתיב
למשפחותם לבית אבותם.

פרק יש נוחלין ט"ז ע"א (קטע
ראשון וקטע "ונראה").

ק"ט ע"ב, רשב"ם ד"ה ואי אתה וכו'.
פרק יש נוחלין ז' סק"א (קטע
"והנה שוב").

ק"ט ע"ב, רשב"ם ד"ה אימא שארו זו
האם.

פרק יש נוחלין ח' סק"א.

ק"ט ע"ב, תד"ה ואימא.
פרק יש נוחלין ז' סק"ב אות ד'.

ק"ט ע"ב, רבינו גרשום ד"ה וממאי דהאי
שארו אב הוא (על הקושיא אימא שארו זו
האם).

פרק יש נוחלין ח' סק"ב.

ק"י ע"ב, אטו בר קשא דמתא לירות.
פרק יש נוחלין (א* סק"ד), ד'
סק"א, ז' סק"א (קטע אחרון),
סק"ב אות ב', י"ז סק"א (קטע
"ובאמת גם בלא"ה"), סק"ב
בהערה.

ק"י ע"ב, שט"מ בד"ה ע"ב וכו' (בשם תוספי הרא"ש).

פרק יש נוחלין י"א סק"א (קטע אחרון).

ק"י ע"א, לעולם אימא לך בעל לא ירית וקראי בסבת הבן.

פרק יש נוחלין י"א סק"א.

ק"י ע"א, הא קא מתעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא דאבא.

פרק יש נוחלין ט' סק"ב (קטע "איברא").

ק"י ע"א, ודלמא שאני התם שכבר הוסבה, ופירושי הראשונים על זה.

פרק יש נוחלין י"א סק"ב.

ק"י ע"א, דמנסבינן לה לגברא דאבוהי משבטא דאבוה ואימי' משבטא דאימה.

פרק יש נוחלין י"א סק"ג.

ק"י ע"א, רשב"ם ד"ה וכי תימא לעבור עליו בלאו ועשה.

פרק יש נוחלין ט' סק"ב, י"א סק"א.

ק"י ע"א, תד"ה וכי.

פרק יש נוחלין ט' סק"א.

ק"י ע"א, רשב"א ד"ה גירסת.

פרק יש נוחלין י" סק"ג.

ק"י ע"ב, רשב"ם ד"ה ומשנינן דלמא שאני התם שכבר הוסבה.

פרק יש נוחלין י"א סק"ב.

ק"י ע"ב, רשב"ם ד"ה דמנסבינן לה וכו'.

פרק יש נוחלין י"א סק"ג.

ק"י ע"ב, רמב"ן ד"ה ויש שגורסין.

פרק יש נוחלין י" סק"ג.

ק"י ע"ב, שט"מ סד"ה ע"ב (בשם תוספי הרא"ש).

פרק יש נוחלין י"א סק"א (קטע אחרון).

ק"י ע"ב, הקרוב קרוב קודם. פרק יש נוחלין א' סק"ד.

ק"י ע"ב, יעדה, בת לאו בת יעדה היא. פרק יש נוחלין א' סק"ד, ה' סק"א.

ק"י ע"ב, רשב"ם ד"ה מאן.

פרק יש נוחלין א* סק"ד.

ק"י ע"א, וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל וכו'.

פרק יש נוחלין ט' סק"ב.

ק"י ע"א, בן מנין, אמרת קל וחומר וכו'. פרק יש נוחלין ה' סק"ד.

ק"י ע"א, רשב"ם ד"ה בת יורשת נחלה ממטות.

פרק יש נוחלין ט' סק"ב.

ק"י ע"א, רשב"ם ד"ה בן מנין.

פרק יש נוחלין ה' סק"ד.

ק"י ע"א, תד"ה מקיש.

פרק יש נוחלין ה' סק"ג בההערה,

ו' סק"ד, ט' סק"א.

ק"י ע"א, מהרש"א על תד"ה מקיש.

פרק יש נוחלין ט' סק"א, י"א

סק"א (קטע "אמנם").

ק"י ע"א, רש"ש ד"ה בא"ד ולמאן דדריש.

פרק יש נוחלין י"א סק"א (קטע

"אמנם").

ק"י ע"ב, הילפותות שאין בכור נוטל פי שנים בנכסי האם.

פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "מיהו

באמת מצינו").

ק"י ע"ב, רשב"ם ד"ה והאיש יורש את אשתו.

פרק יש נוחלין ה' סק"י.

ק"י ע"ב, תד"ה הוא.

פרק יש נוחלין ד' סק"ד.

ק"י ע"ב, יד רמה ד"ה ותנא.

פרק יש נוחלין י" סק"א.

קיי"ג ע"א, ואומר ואלעזר בן אהרן מת וגו'.
פרק יש נוחלין צ"ג.

קיי"ג ע"א, רשב"ם ד"ה תניא אידך וכו'.
פרק יש נוחלין ט' סק"א.

קיי"ג ע"א, תד"ה מתה.
פרק יש נוחלין ה' סק"י.

קיי"ג ע"א, יד רמה אות ל"ה.
פרק יש נוחלין ה' סק"י.

קיי"ג ע"ב, מקיש ירושה שני' לירושה
ראשונה, ופירושי הרשב"ם ותוס' על זה.
פרק יש נוחלין ה' סק"ג סק"ה, ו'
סק"ד, ח' סק"א.

קיי"ג ע"ב, רשב"ם ד"ה למאי הלכתא.
פרק יש נוחלין ח' סק"א בההערה,
ט"ו סק"א (קטע "ועיין היטב").

קיי"ג ע"ב, רשב"ם ד"ה ג' שנכנסו לבקר
את החולה וכו'.
פרק יש נוחלין י"ד סק"ב סק"ג
(קטע "ברם כדי לומר" וקטע
אחרון) סק"ד.

קיי"ג ע"ב, רשב"ם ד"ה לא שנו.
פרק יש נוחלין י"ד סק"ב.

קיי"ג ע"ב, רמב"ן ד"ה ואימא הכי נמי.
פרק יש נוחלין י"ד סק"ב.

קיי"ד ע"א, רשב"ם ד"ה אפילו הן שלשה.
פרק יש נוחלין י"ד סק"ד.

קיי"ד ע"א, תד"ה אבל בלילה.
יש נוחלין י"ד סק"ג (קטע "ברם
כדי לומר").

קיי"ד ע"א, פלפולא חריפתא סי' ג' אות י'
(בענין אם קבלת עדות חשיבא פסק דין על
העדים).

פרק יש נוחלין י"ג סק"א (קטע
"שוב ראיתי").

קיי"ד ע"א, שט"מ ד"ה דף קי"ד.
פרק יש נוחלין י"ד סק"ב.

קיי"ד ע"ב, אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה

ב"ר שמעון דבר תורה האב יורש את בנו
והאשה יורשת את בנה וכו'.

פרק יש נוחלין ח' סק"א, ט"ז
סק"א.

קיי"ד ע"ב, רשב"ם ד"ה יורשת את בנה.
פרק יש נוחלין ח' סק"א, ט"ז
סק"א (קטע "מיהו הדבר").

קיי"ד ע"ב, תד"ה אף.
פרק יש נוחלין י"א סק"ג (קטע
אחרון), ט"ז סק"א (קטע "מיהו
הדבר").

קיי"ד ע"ב, שט"מ ד"ה מטה (בשם תוספי
הרא"ש).

פרק יש נוחלין י"א סק"ג (קטע
אחרון), ט"ז סק"א (קטע "מיהו
בשט"מ").

קט"ו ע"א, יורשת ואינה מורשת.
פרק יש נוחלין ט"ז סק"א (קטע
"ונראה"), י"ז סק"ב.

קט"ו ע"א, בן הבן וכו' מנין ת"ל אין לו
עיין עליו.

פרק יש נוחלין א' סק"ו, ה' סק"ה,
י"ז סק"ד (קטע "והנה אם נאמר").

קט"ו ע"א, רשב"ם ד"ה ותני עלה בני
אחות ולא בנות אחות.

פרק יש נוחלין ד' סק"ז, ו' סק"ב
(קטע אחרון), ט"ו סק"א (קטע
"ועכ"פ"), י"ז סק"א (קטע
ראשון).

קט"ו ע"א, רשב"ם ד"ה כל הקודם בנחלה.
פרק יש נוחלין ט"ו סק"א (קטע
"ועיין עוד").

קט"ו ע"א, רשב"ם והאב קודם.
פרק יש נוחלין ו' סק"ב (קטע
"והנה הקובץ").

קט"ו ע"א, רשב"ם ד"ה עיין עליו.
פרק יש נוחלין ט"ו סק"א (קטע
"ועיין עוד").

קט"ו ע"א, תד"ה בן הבן ("וא"ת תיפוק לי'
דבני בנים הרי הם כבנים").
פרק יש נוחלין א' סק"ו, ה' סק"ה,
י"ז סק"ד (קטע "והנה אם נאמר").

קט"ו ע"א, בא"ד ("וי"ל דהתם דכתיב וזרע
אין לה").
פרק יש נוחלין ג' סק"ב ובהערה
שם.

קט"ו ע"א, שט"מ ד"ה שאני (בשם
הרא"ם).
פרק יש נוחלין ה' סק"ה.

קט"ו ע"ב, רשב"ם ד"ה הא כיצד.
פרק יש נוחלין י"ז סק"א (קטע
אחרון).

קט"ו ע"ב, רשב"ם ד"ה נחלה ממשמשת
והולכת עד ראובן (ומהרש"א ומהרש"ל).
פרק יש נוחלין י"ז סק"ג (קטע
ראשון).

קט"ו ע"ב, תד"ה מלמד.
פרק יש נוחלין ה' סק"ז.

קט"ז ע"א, בעי רמי בר חמא אבי האב
ואחי האב וכו' איזה מהן קודם.
פרק יש נוחלין י"ז סק"ג.

קט"ז ע"א, רשב"ם ד"ה האב קודם לירש
את בנו לכל יוצאי ירכו.
פרק יש נוחלין י"ז סק"א (קטע
אחרון) סק"ג (קטע אחרון) סק"ד
(קטע "והנה אם נאמר").

קט"ז ע"ב, אבי האב ואחיו וכו' איזה מהן
קודם.
פרק יש נוחלין י"ז סק"ד.

קט"ז ע"ב, רשב"ם ד"ה אבי האב.
פרק יש נוחלין י"ז סק"ג (קטע
אחרון) סק"ד (קטע "והנה
הרשב"ם" וקטע "והנה אם
נאמר"), י"ח סק"א בהערה (קטע
ראשון).

קט"ז ע"ב, רשב"ם ד"ה הכי נמי מסתברא.
פרק יש נוחלין ט"ו סק"א (קטע
"ועיין היטב"), י"ז סק"ג (קטע
"איברא").

ק"ז ע"א, הסוגיא של לבאי הארץ
נתחלקה.
פרק יש נוחלין י"ח.

ק"ז ע"א, רשב"ם ד"ה אלא מה אני מקיים
לשמות מטה אבותם.
פרק יש נוחלין י"ח סק"ג, י"ט
סק"ב.

ק"ז ע"א, תד"ה ומחזירין (בשם ר"ת).
פרק יש נוחלין י"ח סק"ג בהערה,
י"ט סק"ד.

ק"ז ע"א, מהרש"א על תד"ה ומחזירין
(בשם רא"ם)
פרק יש נוחלין י"ח סק"א בהערה
(קטע "מיהו הרשב"א").

ק"ז ע"א, יד רמה אות מ"ח.
פרק יש נוחלין י"ח סק"א בהערה
(קטע "מיהו הרשב"א"), י"ט סק"ו
(קטע "מיהו הרשב"א").

ק"ז ע"א, רשב"א ד"ה ומחזירין.
פרק יש נוחלין י"ח סק"א בהערה
(קטע "מיהו הרשב"א"), י"ט סק"ו
ובהערה הראשונה.

ק"ז ע"א, ריטב"א ד"ה משל.
פרק יש נוחלין י"ח סק"א בהערה
(קטע "ועיין בריטב"א"), סק"ג
בהערה, י"ט סק"ד סק"ה סק"ו.

ק"ז ע"א, שט"מ ד"ה והא (בשם תוספי
הרא"ש).

פרק יש נוחלין י"ח סק"א בהערה
(קטע "והנה כבר"), י"ט סק"ו
(קטע "ועיין גם בשט"מ").

ק"ז ע"ב, לאלו ולאלו נתחלקה.
פרק יש נוחלין י"ט סק"א.

ק"יז ע"ב, מרגלים יהושע וכלב נטלו חלקם, מתלוננים ועדת קרח לא הי' להם חלק בארץ, הבנים נטלו בזכות אבי אביהן וכו'.

פרק יש נוחלין י"ח סק"א (קטע "ובע"ב").

ק"יז ע"ב, רשב"ם ד"ה הי' מיוצאי מצרים. פרק יש נוחלין י"ט סק"ב.

ק"יז ע"ב, רשב"ם ד"ה הי' מבאי הארץ. פרק יש נוחלין י"ט סק"ב.

ק"יז ע"ב, רשב"ם ד"ה הי' מכאן ומכאן. פרק יש נוחלין י"ט סק"א סק"ד.

ק"יז ע"ב, רשב"ם ד"ה מרגלים. פרק יש נוחלין י"ט סק"ג.

ק"יז ע"ב, רשב"ם ד"ה מתלוננים. פרק יש נוחלין י"ט סק"ג.

ק"יז ע"ב, רשב"ם ד"ה ובזכות אבי אמותיהן.

פרק יש נוחלין י"ח סק"א (קטע "ובע"ב" סק"ד).

ק"יז ע"ב, ריטב"א ד"ה הא ליתא. פרק יש נוחלין י"ח סק"א בהערה (קטע "ועיין בריטב"א"), י"ט סק"ו (קטע אחרון).

ק"יז ע"ב, שט"מ ד"ה א"ל ר"פ וכו' (בשם הראב"ד).

פרק יש נוחלין כ"ג סק"א (קטע "וע"ע בשט"מ" וקטע "והנה").

ק"יח ע"א, רשב"ם ד"ה אלא לחזרה וכו'. פרק יש נוחלין י"ט סק"ו (קטע אחרון).

ק"יח ע"א, מהרש"א ד"ה בא"ד והיא וכו'.

פרק יש נוחלין י"ח סק"ג בהערה, י"ט סק"ד.

ק"יח ע"א, מהרש"א ד"ה בגמ' אלא וכו'. פרק יש נוחלין י"ח סק"ג בהערה, י"ט סק"ד.

ק"יח ע"א, שט"מ בסד"ה והוא וכו' (בשם עליות רבינו יונה). פרק יש נוחלין ו' סק"ו, י"ח סק"ד בהערה השני'.

ק"יח ע"ב, והעברת את נחלת אביהן להן זו חלק בכורה, ורשב"ם ורבינו גרשום על זה.

במילואים בסוף הספר (בסוף המילואים "בענין פי שנים").

ק"יח ע"ב, רשב"ם ד"ה ותרי ידיהו. פרק יש נוחלין י"ח סק"א בהערה (קטע "ועיין בריטב"א"), י"ט סק"ו (קטע "מיהו לכאורה דברי" וקטע אחרון).

ק"יח ע"ב, רש"ש על תד"ה ולמאן דאמר לבאי.

פרק יש נוחלין י"ח סק"ד בהערה השני'.

ק"יט ע"א, אמר מר והבנים בזכות אבי אביהם וכו' והתניא בזכות עצמן וכו' לא קשיא וכו'.

פרק יש נוחלין י"ז סק"ד (קטע "ויש להוכיח"), י"ח סק"ד.

ק"יט ע"א, ארץ ישראל מוחזקת היא. פרק יש נוחלין כ"א (קטע ראשון).

ק"יט ע"א, רשב"ם ד"ה דלא הוו בני עשרים.

פרק יש נוחלין י"ז סק"ד (קטע "ויש להוכיח"), י"ח סק"א (קטע "ובע"ב"), י"ט סק"ד (קטע "והנה בדף").

ק"יט ע"א, ריטב"א ד"ה הא כמ"ד (שהיכא שלא הי' למי להחזיר נטלו בזכות עצמם). פרק יש נוחלין י"ט סק"ד (קטע "והנה בדף") סק"ה.

ק"יט ע"א, שט"מ ד"ה אמר מר וכו' (בשם עליות רבינו יונה).

פרק יש נוחלין י"ז סק"ד (קטע אחרון), י"ח סק"א (קטע "ובע"ב"), י"ט סק"ד (קטע "והנה בדף") סק"ו בהערה הראשונה.

קכ"ע"א, ויש באבות מה שאין בבנים, באבות הוא אומר וכל בת יורשת נחלה. פרק יש נוחלין י' סק"ד.

קכ"א ע"א, לא היו ימים טובים לישראל כחמשה באב וכיום הכיפורים וכו' יום שהותרו שבטים לבא זה בזה וכו' יום שהותר שבט בנימין לבא בקהל. פרק יש נוחלין י' סק"ד.

קכ"א ע"א, רשב"ם ד"ה לבא זה בזה. פרק יש נוחלין י' סק"ב.

קכ"א ע"ב, איבעיא להו א"י לשבטים איפלוג או דילמא לקרקף גברי איפלוג. פרק יש נוחלין כ"ג סק"א (קטע "והנה אם נאמר").

קכ"א ע"ב, רשב"ם ד"ה לא הי' דיבור עם משה. פרק יש נוחלין כ' בההערה.

קכ"א ע"ב, שט"מ ד"ה ארץ ישראל וכו' (בשם הראב"ד).

פרק יש נוחלין כ"ג סק"א (קטע "וע"ע בשט"מ" וקטע "והנה אם נאמר").

קכ"ב ע"א, טרף בקלפי (משמעות הברייתא שאלעזר הי' פושט את ידו ליטול את הגורל של חלוקת הארץ). פרק יש נוחלין כ"ג סק"ד.

קכ"ב ע"א, רשב"ם ד"ה והי' מכויין ברוח הקודש.

פרק יש נוחלין כ"ג סק"ד, כ"ד סק"א בההערה השני', כ"ד סק"ד בההערה הראשונה.

קכ"ב ע"א, רשב"ם ד"ה ואומר זבולון עולה.

פרק יש נוחלין כ"ג סק"ד, כ"ד סק"א בההערה השני'.

קכ"ב ע"ב, רשב"ם ד"ה א"ר נחמן בר יצחק וכו'.

פרק יש נוחלין ט"ו סק"א (קטע "ועיין היטב").

קכ"ב ע"ב, ריטב"א ד"ה והני. פרק יש נוחלין נ'.

קכ"ג ע"ב, רשב"ם ד"ה ודאשתחית בחיי דאבוהון.

פרק יש נוחלין כ"ט (קטע "והנה אכתי"), ל' סק"א (קטע "ובאור זרוע" וקטע "ולכאורה צ"ל").

קכ"ג ע"ב, רשב"ם ד"ה וילדה בכור נוטל פי שנים.

פרק יש נוחלין כ"ו סק"א (קטע "ועכ"פ עי' בריטב"א"), מ"ט סק"א.

קכ"ג ע"ב, רשב"ם ד"ה ראוי הוא. פרק יש נוחלין מ"ט סק"א.

קכ"ג ע"ב, רשב"ם ד"ה ה"ג במכירי כהונה עסקינן.

פרק יש נוחלין ל' סק"א (קטע "ובאור זרוע").

קכ"ג ע"ב, תד"ה היתה. פרק יש נוחלין כ"ו סק"ב, ל' סק"ה.

קכ"ג ע"ב, תד"ה וקסבר. פרק יש נוחלין כ"ט (קטע "ולפי הראשונים").

קכ"ג ע"ב, ריטב"א ד"ה ת"ר. פרק יש נוחלין נ"ד.

קכ"ג ע"ב, שט"מ ד"ה או שהיתה (בשם עליות דרבינו יונה ותוספי הרא"ש). פרק יש נוחלין ס"ב.

קכ"ד ע"א, איני נוטל ואיני נותן. פרק יש נוחלין ק"ב סק"ה.

קכ"ד ע"א, מקיש חלק בכורה לחלק פשוט. פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ה, קפ"ח סק"א.

קכ"ד ע"א, ההוא למיתבא ל' אחד מיצרא. פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ה.

קכ"ה ע"א, רשב"ם ד"ה לטעמייהו דבני מערבא וכו'.

פרק יש נוחלין ס"ה.

קכ"ה ע"ב, רב הונא אמר לירתי ואפי' לירתי ירתי.

פרק יש נוחלין קע"ח (קטע "ועוד הביא").

קכ"ה ע"ב, רשב"ם ד"ה ורב ענן וכו'.
פרק יש נוחלין ה' סק"ג, ו' סק"ב (קטע "והנה הקובץ"), קע"ז.

קכ"ה ע"ב, רשב"ם ד"ה א"ר פפא וכו'.
פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ח.

קכ"ה ע"ב, רשב"ם ד"ה ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק.

פרק יש נוחלין נ"א (קטע "ועיי' עוד").

קכ"ו ע"ב, תד"ה לירתי.
פרק יש נוחלין קע"ז.

קכ"ו ע"א, אמר רב הונא אמר רב אסי בכור שמיחה מיחה.

פרק יש נוחלין ל"ח סק"א.

קכ"ו ע"א, יש לבכור קודם חלוקה.
פרק יש נוחלין ל"ח סק"א, מ"ה סק"ג.

קכ"ו ע"א, רשב"ם ד"ה אמר רב הונא אמר רב אסי.

פרק יש נוחלין ל"ח סק"א, מ"ה סק"ג.

קכ"ו ע"א, רשב"ם ד"ה ויתר.
פרק יש נוחלין ק"ב סק"א.

קכ"ו ע"א, רשב"ם ד"ה יש לו לבכור קודם חלוקה.

פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ב.

קכ"ו ע"א, בא"ד (פירושו בבכור שמיחה מיחה).

במילואים בסוף הספר (בסוף המילואים "בענין פי שנים").

קכ"ד ע"א, דיקלא ואלים.
פרק יש נוחלין כ"ו סק"ג.

קכ"ד ע"א, רשב"ם ד"ה אף מוחכרת ומושכרת וכו'.

פרק יש נוחלין כ"ו סק"א (בקטע "מיהו ברשב"ם" וקטע אחרון), ס"ב.

קכ"ד ע"א, רשב"ם ד"ה מני.
פרק יש נוחלין ל' סק"ה.

קכ"ד ע"א, רשב"ם ד"ה ירשו שטר חוב.
פרק יש נוחלין כ"ו סק"א (קטע "ועכ"פ בנוגע").

קכ"ד ע"א, רשב"ם ד"ה ואם אמר איני נוטל וכו'.

פרק יש נוחלין ק"ב סק"א, ק"ד סק"א.

קכ"ד ע"א, רשב"ם ד"ה עד דמטיא ליד'.
פרק יש נוחלין מ"ד, צ"ז (קטע "ועיי' בנתיה"מ"), קכ"ב סק"א (קטע "מיהו אכתי").

קכ"ד ע"א, רשב"ם ד"ה אישתני.
פרק יש נוחלין נ"א (קטע "ועיי' עוד").

קכ"ד ע"א, שט"מ ד"ה מני רבי היא (בשם עליות דרבינו יונה).

פרק יש נוחלין ס"ג.

קכ"ד ע"ב, רשב"ם ד"ה אבל לא ברבית.
פרק יש נוחלין צ"א, צ"ח (וקטע "ברם דרך זה" וקטע "ברם הרשב"ם").

קכ"ד ע"ב, רשב"ם ד"ה גבו קרקע.
פרק יש נוחלין פ"א.

קכ"ד ע"ב, תד"ה גבו.
פרק יש נוחלין ל' סק"ב.

קכ"ה ע"א, יד רמה אות צ'.
פרק יש נוחלין קצ"ג (קטע ראשון).

קכ"ו ע"א, תוס' המשך ד"ה ואין הבכור נוטל.

פרק יש נוחלין פ"ו.

קכ"ו ע"א, שט"מ ד"ה ונ"ל (בשם הר"ן).
פרק יש נוחלין מ"ה סק"ב.

קכ"ו ע"ב, לא עשה כלום בפלגא.
פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ב.

קכ"ו ע"ב, האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים.

פרק יש נוחלין ק"ל (קטע "וע"ע
ברך קכ"ו"), קפ"ט סק"ג.

קכ"ו ע"ב, רשב"ם ד"ה לא עשה כלום בפלגא.

פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ב.

קכ"ו ע"ב, רשב"ם ד"ה דבריו קיימין.
פרק יש נוחלין ק"י סק"ה.

קכ"ו ע"ב, רשב"ם ד"ה האומר איש פלוני בני.

פרק יש נוחלין; ק"ל (קטע "וע"ע
ברך קכ"ו"), קמ"ו סק"א (קטע
"ובאות תי"ב").

קכ"ו ע"ב, תד"ה לא עשה כלום בפלגא.
פרק יש נוחלין מ"ה סק"ב,
במילואים בסוף הספר (בסוף
המילואים "בענין פי שנים").

קכ"ו ע"ב, תד"ה והלכתא.

פרק יש נוחלין ל"ח סק"א, מ"ט
סק"א, נ"ב, ק"ב סק"ב.

קכ"ו ע"ב, רשב"א ד"ה התם דידעה.
פרק יש נוחלין ק"ב סק"ה.

קכ"ו ע"ב, ריטב"א בד"ה מתני' וכו'
(שאפשר לסלק את הבכור מחלק פשיטות
לפי ריב"ב).

פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ד, קפ"ח
סק"ג.

קכ"ו ע"א, (טומטום שנקרע ונמצא זכר) אף
אינו ממעט בחלק בכורה.

פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ג.

קכ"ז ע"א, אמירמר אמר אף אינו ממעט
בחלק בכורה.

פרק יש נוחלין קכ"ג סק"ג.

קכ"ז ע"א, שלחו לי בני אקרא דאגמא
לשמואל וכו'.

פרק יש נוחלין ק"ל (קטע "ועוד
הקשה").

קכ"ז ע"א, רשב"ם ד"ה הוכרו.

פרק יש נוחלין ק"ל (קטע "ברם
סוף סוף").

קכ"ז ע"א, רשב"ם ד"ה היו מוחזקין.

פרק יש נוחלין קי"ז, קל"ב.

קכ"ז ע"א – ע"ב, שלח להו כותבין
הרשאה זה לזה.

פרק יש נוחלין צ"ז (קטע ראשון),
קכ"ג סק"ו.

קכ"ז ע"ב, אלא לרבנן יכיר למה לי.

פרק יש נוחלין קפ"ט סק"ב, קצ"ג
(קטע "ועוד כתב הגתיה"מ דאם").

קכ"ז ע"ב, רשב"ם ד"ה למאי הלכתא.

פרק יש נוחלין קכ"ז (קטע ראשון).

קכ"ז ע"ב, רשב"ם ד"ה אינו נאמן.

פרק יש נוחלין קל"ח סק"א, קמ"ו
סק"א (קטע "והנה הש"ש").

קכ"ז ע"ב, תד"ה כך.

פרק יש נוחלין קכ"ז (קטע "ועי'
בראשונים").

קכ"ח ע"א, רשב"ם ד"ה אתה נתתה לי
במתנה.

שנ"ז סק"ו.

קכ"ח ע"ב, האומר על תינוק בין הבנים
נאמן.

פרק יש נוחלין קכ"ז (קטע "ועי'
בראשונים" וקטע "מיהו").

קכ"ח ע"ב, ורבי יוחנן אמר אינו נאמן
כרבנן.

פרק יש נוחלין קל"ה (קטע "ועי'
ברש"ש").

קכ"ח ע"ב, תד"ה נשבע.
ש' סק"א (קטע "והנה הקובץ"),
ש"ז*.

קכ"ח ע"ב, תד"ה אבל.
ש' סק"א (קטע "והנה הקובץ"),
פרק יש נוחלין קצ"ב (קטע
אחרון).

קכ"ח ע"ב, תוס' רי"ד ד"ה האומר על
תינוק בין הבנים וכו' (אות ל"ו).
פרק יש נוחלין קכ"ז (קטע
"מיהו"), קל"ו, קמ"ה.

קכ"ט ע"ב, וירושא אין לה הפסק.
פרק יש נוחלין ק"י סק"ד.

קכ"ט ע"ב, רשב"א ד"ה מתני' (שהיכא
שריבה לאחד מן הפשוטים ומיעט לפשוט
אחר דמהני לפי ריב"ב, א"כ בכה"ג אין
נותנין להבכור בתחילה את חלק בכורתו
אלא נוטל כל אחד חלקו ואז כל אחד נותן
להבכור לפי חלקו).

קכ"ט ע"ב, שט"מ ד"ה וכת' (בשם הר"ן).
פרק יש נוחלין ק"י סק"ד.

ק"ל ע"א, האומר איש פלוני יירשני במקום
שיש בת וכו'.
פרק יש נוחלין קכ"ג סק"א (קטע
ראשון).

ק"ל ע"א, ר"י מיגש בד"ה השער השלישי.
פרק יש נוחלין ק"ו, קי"ב סק"ב.

ק"ל ע"ב, בכור וכו' לא כל שכן תלמוד
לומר לא יוכל לבכר (ש"לא יוכל" בא לומר
שאינו יכול להרבות הפשוטים על חשבון
הבכור).

פרק יש נוחלין מ"ד, ק"ו, קי"ב
סק"ב, קכ"ג סק"ד.

קל"א ע"א, אמר לי רב פפא לאבני בין
למ"ד יסבון וכו'.
פרק יש נוחלין קצ"ג (קטע "והנה
מרב פפא").

קל"א ע"א, רשב"א ד"ה בעי רבא וכו'

קל"ד ע"ב, רשב"ם ד"ה ליורשו פשיטא.
פרק יש נוחלין קכ"ז (קטע "ועי'
בקצה"ח") קל"ה (קטע ראשון
ובקטע "והנה עיין בסוגיין"), קמ"ד
(קטע "והנה לקמן").

קל"ד ע"ב, תד"ה ד"ה ליורשו פשיטא.
פרק יש נוחלין קכ"ז (קטע "ועי'
בקצה"ח"), קל"ה (קטע ראשון),
קמ"ד (קטע "והנה לקמן").

קל"ד ע"ב, רמב"ן ד"ה מפני מה אמרו וכו'
(שמיגו לחצי טענה מועיל להאמינו על כל
טענתו) (הקצה"ח כתב שהרשב"ם סובר לא
כן. והקובץ הערות בח"ב סי' ג' אות י"ג
כתב שאדרבה מהרשב"ם בדין קל"ה ע"א
בד"ה הא"ר חייא בר אבא נראה לא כן
אלא שנאמן על הכל).

שס"ט סק"ה, שע"ו סק"ב, שע"ז
סק"א סק"ד.

קל"ד ע"ב, נ"י ד"ה גמ' דמוחזק לן (דף
ס"א ע"ב בדפי הרי"ף) (בענין הנ"ל).
פרק יש נוחלין קל"ה (קטע
"והנ"י").

קל"ד ע"ב, ר"ן שנאמן אדם לומר על אדם
אחר שהוא בנו מדין יכיר.
פרק יש נוחלין קל"ה (קטע
ראשון).

קל"ד ע"ב, ר"ן שנאמן אדם לומר על אדם
אחר שהוא בנו מדין יכיר.
פרק יש נוחלין קל"ה (קטע
ראשון).

קל"ד ע"ב, ר"ן שנאמן אדם לומר על אדם
אחר שהוא בנו מדין יכיר.
פרק יש נוחלין קל"ה (קטע
ראשון).

קל"ד ע"ב, ר"ן שנאמן אדם לומר על אדם
אחר שהוא בנו מדין יכיר.
פרק יש נוחלין קל"ה (קטע
ראשון).

קל"ד ע"ב, ר"ן שנאמן אדם לומר על אדם
אחר שהוא בנו מדין יכיר.
פרק יש נוחלין קל"ה (קטע
ראשון).

קל"ד ע"ב, ר"ן שנאמן אדם לומר על אדם
אחר שהוא בנו מדין יכיר.
פרק יש נוחלין קל"ה (קטע
ראשון).

קל"ד ע"ב, ר"ן שנאמן אדם לומר על אדם
אחר שהוא בנו מדין יכיר.
פרק יש נוחלין קל"ה (קטע
ראשון).

קל"ה ע"א – ע"ב, מחלוקת אביי ורבא
בברי מפי אחר.
רצ"ה.

קל"ה ע"א, רשב"ם ד"ה הא"ר חייא בר
אבא (עי' לעיל בדה"ק קל"ד ע"ב בהציון
לדברי הרמב"ן).

קל"ו, שט"מ בשם הר"י מיגש בענין מתי
הל מתנת שכיב מרע.
פרק יש נוחלין קפ"ו.

קל"ז ע"א, אמר אביי מתנת שכיב מרע לא
קנה אלא לאחר מיתה וכו'.
פרק יש נוחלין קפ"ו.

קמ"א ע"א, רשב"ם ד"ה לענין נחלה בן
עדיף ל"י.
פרק יש נוחלין י' סק"ד.

קמ"א ע"ב, אימור דשמעת ל"י לרבי יוחנן
נן ברוקה לדבר שישנו בעולם לדבר שאינו
בעולם מי אמר.

פרק יש נוחלין קצ"ב (קטע "והנה
עי' בקו"ש").

קמ"א ע"ב, תד"ה נכסי.
פרק יש נוחלין קצ"ג (קטע "ועי'
בחת"ס").

קמ"א ע"ב, שט"מ ב"שיר שיטה מקובצת"
בסוף הכרך, ד"ה וז"ל הרא"ש וכו'.
פרק יש נוחלין קצ"ב (קטע "והנה
עי' בקו"ש").

קמ"א ע"ב, שט"מ בשם הר"ן שהדין של
רבי"ב שוה לירושה.
פרק יש נוחלין קצ"ב (קטע "והנה
עי' בקו"ש").

קמ"ב ע"ב, בכור שנולד לאחר מיתת אביו
אינו נוטל פי שנים, ורשב"ם שם.
פרק יש נוחלין קס"ט (קטע "מיהו
יש ליישב").

קמ"ב ע"ב, רשב"ם ד"ה יכיר בעינין.
פרק יש נוחלין קס"ט (קטע "מיהו
יש ליישב").

קמ"ז ע"ב, רשב"א ד"ה ולא ירדתי.
פרק יש נוחלין מ"ג (קטע
"ובאמת").

קמ"ח ע"א, תד"ה שנים.
פרק יש נוחלין קצ"ג (קטע
"והחת"ס עצמו").

קמ"ט ע"א, מתנת שכיב מרע כירושה
שווה רבנן וכו' ורי"ף שם.
פרק יש נוחלין קע"ט.

קמ"ט ע"א, רמב"ן במלחמות.
פרק יש נוחלין קע"ט, ק"פ.

קמ"ט ע"א, ריטב"א ד"ה אי במתנת.
פרק יש נוחלין קפ"ה סק"א.

קנ"א ע"א, אימ' דרב עמרם חסידא וכו'.
פרק יש נוחלין קצ"ג (קטע
"והוכיח").

קנ"ח ע"ב, אמר אביי הואיל והוחזקה נחלה
באותו שבט.

פרק יש נוחלין כ"ג סק"ב (קטע
"ויש ליישב").

קנ"ח ע"ב, רשב"ם ד"ה בחזקת יורשי האם.
פרק יש נוחלין כ"ג סק"ב (קטע
"ויש ליישב").

קנ"ט ע"א, דלמא מצי אמר מכח אבוא
דאבא קאתינא ובמקום אב קאימנא.
פרק יש נוחלין ג' סק"ג, ו' סק"ח
סק"ט, י"ח סק"ד, ק"צ.

קנ"ט ע"א, רשב"ם ד"ה דלמא.
פרק יש נוחלין ג' סק"ג, י"ז סק"ד
(קטע "והנה אם נאמר"), י"ח
סק"ד.

קנ"ט ע"ב, אמר אביי נאמרה סיבה בבן
ונאמרה סיבה בבעל וכו'.
פרק יש נוחלין ט"ו סק"א (קטע
ראשון, וקטע "מיהו אכתי").

קנ"ט ע"ב, אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מן האב.
פרק יש נוחלין ט"ו סק"א (קטע "שו"ר").

קנ"ט ע"ב, רשב"ם ד"ה אין הבן יורש את אמו וכו'.

פרק יש נוחלין ט"ו סק"א (קטע "מיהו לכאורה").

קנ"ט ע"ב, תד"ה אמר לי.
פרק יש נוחלין ט"ו סק"א (קטע "שו"ר").

קס"ו ע"ב, רשב"ם ד"ה תיקו.
שצ"ט סק"ב.

קס"ח ע"א, מי שנמחק שטר חובו מעמיד עליו עדים וכו'.
תל"א.

קס"ח ע"ב, תד"ה אבל.
רנ"ב סק"ד (קטע "ה").

קס"ט ע"ב, הבא לידון בשטר ובחזקה וכו'.
שנ"ו סק"א (קטע "ובאחרונים").

ק"ע ע"ב, רשב"ם ד"ה אמר לי' אנה נמי.
שנ"ו סק"א (קטע "ובאחרונים").

קע"ד ע"א, נכסי דבר איניש אינון מערבין בי'.
פרק יש נוחלין ע'.

קע"ד ע"א, שט"מ ד"ה א"ר פפא (בשם הראב"ד).

שס"ג (קטע "והנה השט"מ").

קע"ה ע"א, נ"י (דף פ"ב ע"א בדפי הרי"ף).
שכ"א (קטע "וע"ע במבי"ט").

קע"ה ע"ב, והאמר רבה גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו, וכו' רבה טעמא דבני מערבא קאמר ולי' לא סבירא לי'.
פרק יש נוחלין ס"ט (קטע אחרון), ע"ו, פ"ה.

קע"ה ע"ב, רשב"ם ד"ה איפוך גבו קרקע אין לו וכו'.

פרק יש נוחלין ס"ט (קטע "וע"ע בלשונו").